

VRIJE
UNIVERSITEIT
BRUSSEL

Universiteit
Antwerpen

Carolien Vekemans

01614165

Praise be?

Analyse van mensenrechtenschendingen ten aanzien van vrouwen
in *The Handmaid's Tale*

Masterproef voorgelegd tot het behalen van de graad van Master in Gender en Diversiteit
2018-2019

Promotor: Prof. Dr. Eva Brems (UGent)

Klassieke Masterproef: 20 695 woorden

28 mei 2019

Deze masterproef is een examendocument dat niet werd gecorrigeerd voor eventueel vastgestelde fouten. In publicaties mag naar dit werk worden gerefereerd, mits schriftelijke toelating van de promotor die met naam op de titelpagina is vermeld.

Master of Arts Gender en Diversiteit

“Maybe none of this is about control. Maybe it isn’t really about who can own whom, who can do what to whom and get away with it, even as far as death. Maybe it isn’t about who can sit and who has to kneel or stand or lie down, legs spread open. Maybe it’s about who can do what to whom and be forgiven for it.”

Margaret Atwood, *The Handmaid’s Tale*, pp. 144-145

Dankwoord

“*Nolite te bastardes carborundorum*”

Margaret Atwood, *The Handmaid's Tale* 2017[1985], p. 62

Ik heb lang getwijfeld om bovenstaande quote uit *The Handmaid's Tale* te gebruiken in mijn dankwoord. Maar ik kon het niet laten. Het was namelijk een bijzonder hobbelig parcours om de theseindmeest te halen. De basis van dat parcours ligt in de prille start van mijn leven. Doordat ik uit een atypisch gezin kom, moest ik al snel opboksen tegen stereotype vooroordelen van leerkrachten, CLB-medewerkers, leeftijdsgenoten, werkgevers, familieleden en van mijn eigen gedachten.

Het vergde moed, doorzettingsvermogen en een hele hoop positieve mensen om toch eigenzinnig *mijn* weg te bewandelen. Ook was er daadkracht nodig om de ongevraagde adviezen en denigrerende doorverwijzingen mondig naast mij neer te leggen en zo mijn droom ‘het halen van een masterdiploma’ eigenwijs na te jagen. Deze eigenschappen worden veelal niet gewaardeerd bij jonge vrouwen. Daarom bedank ik graag alle mensen die mij net aanmoedigden om trouw te blijven aan mijn standvastige zelf, want zonder hen zou deze thesis er allicht nooit gekomen zijn.

Als eerste bedank ik mijn oma, om al haar goede zorgen tijdens de moeilijkste periode van mijn zussen en mijn leven. Oma, je weet maar half hoeveel je voor mij betekent. Ook de man die ik opa noem, Eric, is een kleine held om zoveel wijsheid op een onbaatzuchtige manier met mij te delen. Daarnaast ben ik mijn twee zussen dankbaar, omdat wij elkaar ondanks alles nooit in de steek hebben gelaten. Ellen en Merel, jullie zijn schatten! Ten vierde wil ik mijn mentoren Ann, Valerie en Jasmine bedanken om mij te pushen het beste uit mezelf te halen. Mijn vrienden en vriendinnen wil ik eveneens in de bloemetjes zetten. Michiel, Marit, Ellen, Nils, Joep, Anna, Lien, Hannah, Anne Sophie, Linde, Aurélie, Veerle, Laure, Raf, Giaio, Wannes en Astrid, jullie maken mijn leven zoveel kleurrijker.

En dan heb ik nog mijn man Steve. Wat heb ik geluk dat jij mijn partner bent. Ik ben erg dankbaar voor jouw aanmoediging en steun om verder te studeren. Ook ben ik erkentelijk voor het geduld dat je hebt moeten opbrengen om jouw leven daardoor *on hold* te zetten. En zonder mijn man, had ik nooit mijn schoonouders, Ann en Rik, leren kennen die vele malen een hart onder de riem staken tijdens mijn studietraject.

Als laatste verdient mijn promotor, prof. dr. Eva Brems, een bijzondere plaats in mijn dankwoord. Bedankt professor om mijn gekozen thema voor deze masterproef met zoveel enthousiasme te begeleiden. Ook ben ik dankbaar voor uw zorgzame feedback tijdens deze ontdekkingstocht van uw vakgebied.

Al deze mensen hebben ertoe bijgedragen dat ik in staat was om het narratief over mezelf te koesteren. De bemoedigingen en aansporing van deze toppers zijn voor mij van onschatbare waarde geweest om door te zetten en mijn moeilijke jeugd te overstijgen. Het masterdiploma, waar deze thesis het sluitstuk voor is, zal een blijvende herinnering zijn aan de steun van al deze bijzondere mensen.

Abstract

Sinds *The Handmaid's Tale* in 2017 een tweede adem kreeg in de gelijknamige televisiereeks lijken de media geïntrigeerd door mensenrechtenschendingen ten aanzien van vrouwen in Gilead. Deze berichtgevingen missen echter een onderbouwde rechtstheoretische benadering. Dit onderzoek tracht dit hiaat op te vullen. Eerst worden onderliggende machtsverhoudingen in Gilead blootgelegd vanuit een intersectionele invalshoek. Nadien volgt een mensenrechtenanalyse met behulp van een tekstuele analyse van het origineel boek. Deze tekstuele analyse identificeert mensenrechtenschendingen, die nadien theoretisch worden onderbouwd met actuele mensenrechtenrapporten en rechtsleer. Als vertrekpunt worden vier fundamentele uit het mensenrechtendiscours besproken: de ondeelbaarheid van mensenrechten, het proportionaliteitsbeginsel, mensenrechten in tijden van noodtoestand en mensenrechten en autonomie. Daaropvolgend zijn de thema's slavernij; foltering en onmenselijke, mensonterende en vernederende behandeling; en seksuele en reproductieve rechten uitgediept. Besluitend kan Gilead een misogynie, geconstrueerde machtsongelijkheid bewerkstelligen door een fertiliteitscrisis. Hierdoor ontstaat *othering* als voedingsbodem voor discriminatie ten aanzien van vrouwen. Dit vormt de katalysator voor diverse mensenrechtenschendingen jegens vrouwen in *The Handmaid's Tale*.

Inhoudsopgave

DANKWOORD	IV
ABSTRACT	V
INHOUDSOPGAVE	VI
I. INLEIDING	1
II. INTERSECTIONELE ANALYSE VAN DE VROUWEN IN THE HANDMAID'S TALE	4
1. INTERSECTIONALITEIT	4
2. INTERSECTIONALITEIT EN MENSENRECHTEN	6
3. INTERSECTIONALITEIT, MENSENRECHTEN EN THE HANDMAID'S TALE	7
3.1 INTERSECTIONALITEIT EN THE HANDMAID'S TALE	7
3.2 INTERSECTIONELE ANALYSE VAN THE HANDMAID'S TALE	8
<i>A. Een klassieke intersectionele benadering van The Handmaid's Tale</i>	8
<i>B. Een actuele intersectionele insteek</i>	13
3.3 INTERSECTIONALITEIT, MENSENRECHTEN EN THE HANDMAID'S TALE?	16
III. ANALYSE VAN MENSENRECHTENSCHENDINGEN TEN AANZIEN VAN VROUWEN IN THE HANDMAID'S TALE	17
1. METHODE	17
1.1 ONDERZOEKSDESIGN	17
1.2 METHODE	19
2. ALGEMEEN DISCOURS	20
2.1 ONDEELBAARHEID VAN MENSENRECHTEN	20
2.2 HET PROPORTIONALITEITSBEGINSEL	21
2.3 MENSENRECHTEN IN TIJDEN VAN NOODTOESTAND	22
2.4 MENSENRECHTEN EN AUTONOMIE	24
3. VERDIEPING GESELECTEERDE MENSENRECHTENTHEMA'S	27
3.1 SLAVERNIJ	27
3.2 FOLTERING EN ONMENSELIJKE, ONTERENDE EN VERNEDERENDE BEHANDELING	30
<i>A. Foltering</i>	31
<i>B. Onmenselijke behandeling</i>	33
<i>C. Onterende en vernederende behandeling</i>	34
<i>D. Besluit</i>	35
3.3 SEKSUELE EN REPRODUCTIEVE RECHTEN	36

<i>A. Infertiliteit en draagmoederschap</i>	37
<i>B. Abortus, anticonceptie en reproductieve gezondheid</i>	38
<i>C. Seksueel grensoverschrijdend gedrag</i>	41
<i>D. Het huwelijk in relatie tot seksualiteitsbeleving</i>	42
<i>E. De Jezebels: seksueel, maar niet reproductief</i>	43
<i>F. Besluit</i>	46
3.4 HET GROTERE PLAATJE	47
IV. DISCUSSIE EN CONCLUSIE	48
BIBLIOGRAFIE	51
ACADEMISCHE BRONNEN	51
RAPPORTEN VAN MENSENRECHTENORGANISATIES	57
PROTOCOLLEN EN VERDRAGEN	59
KRANTEN-, BOEKEN-, TELEVISIE- EN MAGAZINEBRONNEN	59
BIJLAGE 1: SAMENVATTING VAN THE HANDMAID'S TALE	A
BIJLAGE 2: DE VROUWEN UIT THE HANDMAID'S TALE	C
A. HANDMAIDS	C
B. WIVES	D
C. AUNTS	D
D. MARTHA'S	E
E. ECONOWIVES	E
F. JEZEBELS	E
G. UNWOMEN	F
BIJLAGE 3: WERKTABEL	G

I. Inleiding

The Handmaid's Tale (zie bijlage 1) van Margaret Atwood uit 1985 situeert zich in de staat Gilead. Na een staatsgreep op de Verenigde Staten, komt de regering van Gilead er aan de macht. Deze regering kenmerkt zich door zijn theocratisch-conservatieve overtuiging. Zijn eerste agendapunt is het stelselmatig afbouwen van vrouwenrechten. Daarna worden de vrouwen in zeven klassen onderverdeeld (zie bijlage 2) om de natie efficiënt te dienen. In het verhaal staat Offred centraal. Zij is een bewezen vruchtbare vrouw die in de dystopische samenleving wordt ingezet als Handmaid. Handmaids moeten in de staat een kind baren voor hooggeplaatste onvruchtbare vrouwen en hun man. Gilead kampt namelijk met een ernstige fertiliteitscrisis als gevolg van extreme milieuvervuiling.

De vrouwen van Gilead staan centraal in deze thesis. Meer specifiek is het doel om hun situatie vanuit een mensenrechtenperspectief te onderzoeken. Hierbij kan de vraag worden gesteld waarom het zinvol is om een fictief verhaal te analyseren vanuit een mensenrechtenperspectief.

Ten eerste is *The Handmaid's Tale* een dystopisch verhaal. Het analyseren en ontleden van dystopische literatuur is zinvol, omdat verhalen als *The Handmaid's Tale* degraderende tendensen blootleggen door bestaande sociale condities en politieke systemen te bekritisieren (Booker, 1994). Dystopische verhalen dienen als het ware als een waarschuwing. Ze houden de lezer kritisch ten opzichte van het huidige politiek klimaat en geven stof tot nadenken.

Daarnaast geeft Gotsch-Thomson (1990) aan dat *The Handmaid's Tale*, vanuit een vrouwelijke narratief, een intersectioneel denkkader aanreikt waarbinnen klasse, ras en gender samenkomen. Dit gegeven is ook zinvol voor iemand met een hart voor mensenrechten (cf. infra). Bovendien is *The Handmaid's Tale* een klassieker binnen feministische studies. Verschillende feministen vertalen Atwoods werk als een verhaal over uitbuiting en onmenselijke omstandigheden die draagmoeders doorstaan (bv. Busby & Vun, 2010). Vanuit die insteek hebben reeds diverse rechtswetenschappers in hun onderzoek de link gelegd met *The Handmaid's Tale* (bv. Myrsiades, 1999; Storrow, 2005; Busby & Vun, 2010).

Door de komst van de gelijknamige televisiereeks van productiehuis Hulu in 2017, komen er in verschillende landen reacties uit het medialandschap die de gebeurtenissen van *The Handmaid's Tale* vergelijken met gebeurtenissen die zich vandaag afspeelen. Hierbij verwijzen ze met regelmaat naar mensenrechtenschendingen in de huidige wereld.

Zo legt Charlie Magazine parallellen bloot tussen *The Handmaid's Tale* en onze wereld vandaag door te verwijzen naar Boko Haram in Nigeria waar schoolkinderen aan verkrachting en ontvoering worden onderworpen; naar Tsjetsjenië waar homoseksuelen in concentratiekampen worden ondergebracht of naar vrouwen die in Sudan en Pakistan een bepaald kledingvoorschrift moeten voldoen en lijfstraffen ondergaan wanneer ze de regels niet naleven. Ook verkrachtingen die vrouwen wereldwijd ondergaan en de hoeveelheid Egyptische

meisjes die worden onderworpen aan genitale verminking worden besproken in het magazine (Gieghase, 2018). Canvas (2018) beschrijft het onrecht ten aanzien van vrouwen in Gilead in vier rechtenschendingen: het recht op arbeid, lezen, seksuele vrijheid en autorijden. Tot daar reikt de concretisering van mensenrechtenschendingen in de media.

De meest voorkomende vergelijking uit de media heeft betrekking tot de Verenigde Staten met Trump als president. Margaret Atwood (2017) zelf kadert het verhaal binnen de angsten van de publieke opinie omtrent de bedreiging van basisvrijheden die sinds de Amerikaanse verkiezingen van 2016 naar boven zijn gekomen. Meer concrete gelijkenissen tussen het beleid van Trump en *The Handmaid's Tale* zijn bijvoorbeeld zijn rigide standpunten over abortus, transgenderrechten en feminisme (Evg, 2018; Gieghase, 2018). Een andere parallel die wordt getrokken is de migratiepolitiek van Trump, waar ouders en kinderen zonder geldig verblijfsstatuut van elkaar worden gescheiden (Evg, 2018).

Toch zijn er ook stemmen die vergelijkingen tussen onze wereld vandaag, de Verenigde Staten in het bijzonder, en de reeks schuwen. Jessa Crispin (2017) stelt in *The Guardian* dat er voorzichtig moet worden omgegaan met het gebruik van *The Handmaid's Tale* als 'propagandamiddel' om de huidige samenleving aan op te hangen.

Op academisch niveau is *The Handmaid's Tale* ook reeds uitvoering onderzocht. Een eerste groep onderzoekers vertrekt vanuit de gegenderde configuraties van macht doorheen het verhaal (Pierre, 1986; Campbell Reesman, 1991; Neuman, 2007; Weiss, 2009). Adams (2002) heeft een andere insteek, en verwijst naar de culturele condities die vrouwelijke onderdrukking in de hand werken, waarbij ze de vergelijking maakt met de onderdrukking van vrouwen in Afghanistan. Anderen stelden zich de vraag of een staat zoals Gilead werkelijkheid kan worden. Het onderzoek van Larson (1991) en Hammer (1990) zijn hier voorbeelden van. Academici lijken mensenrechtenschendingen echter achterwege te laten in hun werk.

Ruhlman (2017) roept bijgevolg op om de academische kijk op het verhaal open te trekken naar een mensenrechtenperspectief dat universele schendingen analyseert. Het zijn die universele mensenrechtenschendingen die volgens haar het verhaal zo herkenbaar maken. Met schendingen die betrekking hebben op geboortebeperving, seksualiteit, seksueel misbruik, genitale verminking, beperking van vrijheid van spreken en slavernij komen er behoorlijk wat mensenrechtenschendingen aan bod in de televisiereeks en het boek. Natasha Holcroft-Emmess van *Human Rights News* vat deze vaststelling goed samen: "*The Handmaid's Tale depicts life without human rights, and it's terrifying*" (Holcroft-Emmess, 2017).

Alle bovengenoemde bevindingen wijzen erop dat het dystopische verhaal een grote impact heeft gehad. Zowel op academisch als op medianiveau leeft er iets sinds *The Handmaid's Tale* is verschenen. Schrijvers (in de brede zin van het woord) zijn geïntrigeerd door het verhaal.

In al deze werken en reacties ontbreekt echter een belangrijk element: een theoretisch onderbouwde mensenrechtenanalyse van het verhaal. Deze thesis tracht dat hiaat op te vullen met volgende onderzoeksvragen:

- *Wat zijn de onderliggende intersectionele dynamieken die de mensenrechtenschendingen mogelijk maken in *The Handmaid's Tale*?*
- *Welke fundamentele rechten worden de vrouwen uit *The Handmaid's Tale* ontnomen?*

Om deze vragen te beantwoorden zal in het eerste deel van dit onderzoek een intersectionele analyse de onderliggende machtsstructuren van Gilead ontrafelen. Daarop volgt de toelichting van het gekozen methodologisch luik waarin wordt stilgestaan bij de manier waarop de mensenrechtenschendingen uit *The Handmaid's Tale* zijn geselecteerd. Er is gekozen om met de hulp van een tekstuele analyse van een recente, originele versie van het verhaal stukken tekst te selecteren waarin een duidelijke mensenrechtenschending aan bod komt. Hierdoor zijn de citaten doorheen de thesis Engelstalig, alsook bepaalde begrippen, zoals de benaming van de klassen vrouwen, om geen afbreuk te doen aan Atwoods terminologie. Aan de hand van de stukken tekst uit de tekstuele analyse en actuele casussen uit mensenrechtenrapporten krijgt het theoretisch luik van de mensenrechtenanalyse vorm. Hiervoor zal eerst een algemeen mensenrechtenkader worden toegelicht om daarop aansluitend drie mensenrechtentema's: slavernij; foltering en onmenselijke, mensonterende en vernederende behandeling; en seksuele en reproductieve rechten toe te lichten. Een conclusie mag deze thesis afsluiten.

II. Intersectionele analyse van de vrouwen in *The Handmaid's Tale*

Om tot de uiteindelijke kern van deze thesis te komen, is het van belang om eerst zicht te krijgen op de onderliggende dimensies die machtsongelijkheid in Gilead tot stand brengen. Een intersectionele analyse is een sterk hulpmiddel om deze dimensies in beeld te brengen. Op deze manier kan de eerste onderzoeksvraag worden beantwoord: *Wat zijn de onderliggende intersectionele dynamieken die de mensenrechtenschendingen mogelijk maken in The Handmaid's Tale?*

Dit onderdeel start met een toelichting van het begrip intersectionaliteit. Nadien wordt stil gestaan bij de relatie tussen intersectionaliteit en mensenrechten. In het laatste onderdeel volgt een intersectionele analyse van *The Handmaid's Tale*. De analyse is opgesplitst in twee delen: een klassieke intersectionele analyse van het verhaal en een actuele intersectionele insteek. Bij deze insteek wordt de vergelijking gemaakt tussen Gilead en de extreemrechtse alt-right beweging. Het verder verloop van de thesis zal ook eerst vanuit *The Handmaid's Tale* vertrekken om nadien actuele linken te leggen. De vergelijking tussen Gilead en alt-right mag de spits afbijten voor dit stramien. De keuze van deze aanpak ligt in de doelstelling om fictie aan realiteit te koppelen. Daardoor kunnen bepaalde tendensen binnen onze samenleving ontsluitend. Deze tendensen manifesteren zich tevens ook binnen het mensenrechtendiscours. *The Handmaid's Tale* fungeert in deze masterproef daardoor ook als een kritische spiegel van onze samenleving.

1. Intersectionaliteit

Het concept intersectionaliteit heeft opgang gemaakt na kritiek van Afro-Amerikaanse vrouwen in de jaren '70 en '80 tijdens de tweede feministische golf. Zij bekritiseerden de westerse witte feministen, die racisme en seksisme als aparte problematieken beschouwden. Ervaringen van gekleurde vrouwen worden bijgevolg onzichtbaar gemaakt. Hierdoor was hun sociale locatie nog precairder dan deze van witte vrouwen die met seksisme worden geconfronteerd of van zwarte mannen die te maken krijgen met racisme. bell hooks vat deze kritiek treffend samen: *"This implies that all women are white and all Blacks are men"* (Yuval-Davis, 2006, p. 193). Racisme, vrouwenonderdrukking, seksisme en discriminatie op basis van huidskleur zijn kortom verweven met elkaar, waardoor er rekening moet worden gehouden met die onderliggende relaties.

De Amerikaanse rechtenprofessor Kimberlé Crenshaw heeft intersectionaliteit op de kaart gezet dankzij haar onderzoek waarin ze de unieke situatie van zwarte arbeidsvrouwen onder de loep nam (Crenshaw, 1989). Crenshaw (1991) gebruikt de term intersectionaliteit om weer te geven hoe voor zwarte vrouwen de begrippen 'ras' en 'gender' continu met elkaar interageren. Door deze interactie worden zwarte vrouwen met verschillende ervaringen van discriminatie geconfronteerd.

Bovendien wordt onderdrukking door elke persoon anders ervaren. Iedere persoon wordt op een unieke manier aan onderdrukking onderworpen, zelfs binnen dezelfde samenleving op hetzelfde moment (Yuval-Davis, 2006). Intersectionaliteit fungeert als denkkader om na te gaan hoe iemands identiteit vorm krijgt door de onderlinge dynamiek van verschillende kruispunten zoals geslacht, klasse, seksualiteit en etniciteit. Hieruit kan worden afgeleid dat intersectionele theorie ruimte heeft gecreëerd om vrouwen vanuit hun unieke positie te onderzoeken, omdat elke ervaring en persoon steeds door verschillende kruispunten vorm krijgt (Crenshaw, 1991; Nash, 2008).

Crenshaw (1991) maakt hierbij een onderscheid tussen structurele en politieke intersectionaliteit. Structurele intersectionaliteit slaat op het samensmelten van verschillende vormen van ongelijkheid in het directe persoonlijke leven van vrouwen (Crenshaw, 1991). Politieke intersectionaliteit gaat over de vaststelling dat zwarte vrouwen bijvoorbeeld deel uitmaken van minstens twee onderdrukte groepen (vrouw en etnische minderheid) waardoor conflicterende politieke agenda's ontstaan (id.).

Intersectionaliteit biedt een alternatief voor het identiteitspolitieke discours, waar onderdrukking vanuit een gedeelde ervaring op de kaart wordt gezet. Vaak vallen unieke ervaringen van vrouwen uit minderheidsgroepen uit de boot en slagen verschillende discourses (bv. politieke of juridische) er niet in om onderlinge verschillen te erkennen. Crenshaw (1991) beargumenteert dat identiteitspolitiek intra-groep verschillen negeert, wat ernstige gevolgen kan hebben voor andere aspecten van iemands identiteit waaraan geen aandacht wordt geschonken (bv. witte feministen die de belangen van zwarte vrouwen niet behartigen). Identiteitspolitiek heeft de neiging om sociale categorieën te homogeniseren en enkel te spreken over groepen. Bijgevolg wordt individuele verscheidenheid per definitie over het hoofd gezien, omdat dit het functioneren als groep in gevaar zou brengen (id.).

Omwille van al bovengenoemde redenen kent intersectioneel onderzoek een waaier aan variëteiten zoals het niveau van focus op identiteit en/of structurele factoren. Net omdat er zoveel interpretaties mogelijk zijn van een intersectioneel onderzoek, ontstaat er kritiek op dit theoretisch kader (McCall, 2005). Waar ligt namelijk haar focus? Op groepen of op individuen? Moet de groep bovendien altijd onderdrukt zijn? En hoeveel aspecten van discriminatie kunnen worden opgenomen? Het onderwerp van de intersectionele analyse kan anders gezegd ook haar limitatie zijn. Vooral wanneer deze analyse wordt geïnterpreteerd als manier om een individuele analyse te bekomen die oneindig lang ingaat op verschillende lagen van categorieën en processen (Butler, 2002). Het is daarom belangrijk om intersectionaliteit te interpreteren als geconstrueerde sociale structuren die onvermijdelijk met elkaar in interactie treden en om niet alleen de focus te leggen op de kruisende identiteitskenmerken op zich (McCall, 2005; Kantola & Nousiainen, 2009). Mensen worden immers pas mens in relatie tot de sociale structuur waarin ze zich bevinden. Hieruit kan worden afgeleid dat een intersectionele analyse verder kan reiken dan enkel de basisanalyse van onderlinge klasse, ras, etniciteit en zo verder.

Kortom, de primaire focus van een intersectionele analyse ligt op structuren van macht en uitsluiting. De analyse laat zien hoe complexe identiteiten en/of structurele factoren en machtsongelijkheden ontstaan doordat kruispunten met elkaar interageren (Smith, 2016). Hiermee legt ze mechanismen van onderdrukking bloot (id.).

2. Intersectionaliteit en mensenrechten

Het is belangrijk om als mensenrechtenonderzoeker oog te hebben voor de sociale context waarin bepaalde categorieën die mensen van elkaar onderscheiden tot stand komen (Lewis, 2009). Aangezien intersectionaliteit ongelijkheden blootlegt in onder andere sociale constructen, houdt dit onvermijdelijk in dat ze ook aan thema's raakt binnen het recht.

Bovendien krijgt het mensenrechtenkader kritiek vanuit feministische hoek, omdat het vooral een mannelijk systeem weerspiegelt. Een relevante kritiek van feministen binnen dit onderzoek is het gegeven dat het mensenrechtendiscours conceptueel de neiging heeft om meer aandacht te besteden aan schendingen in de publieke sfeer dan aan deze in de private sfeer (Charlesworth et al., 1991). Omdat mensenrechtenkaders voornamelijk zijn opgesteld vanuit een mannelijk perspectief, hebben ze nauwelijks oog voor de structurele discriminatie ten opzichte van vrouwen. Of, om het met de woorden van Claire L'Heureux-Dubé (1997, p. 338) te zeggen: *“domination always appears neutral to those who possess it, and the law insidiously transforms the fact of domination into a legal right”*. Hierbij aansluitend wordt de dominante groep binnen een samenleving gezien als de norm en zij die niet beantwoorden aan de karakteristieken van de dominante groep worden als ‘de ander’ omschreven (cf. infra) wat ook gevolgen heeft binnen een juridisch kader (Majury, 2002).

Mensenrechten worden ook binnen het traditionele mensenrechtendiscours voornamelijk vanuit één enkele dimensie benaderd (Smith, 2016). Deze focus zorgt voor discrete, elkaar uitsluitende discriminatiegronden binnen mensenrechteninstrumenten, zoals de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens (UVRM) (Truscan & Bourke-Martignoni, 2016). De UVRM verbiedt bijvoorbeeld discriminatie op basis van ras, kleur, geslacht, taal, religie, politieke of andere voorkeur, sociale afkomst, eigendom of andere status, terwijl de interrelatie van deze factoren niet aan bod komt. Wanneer iemand niet binnen een enkel hokje valt onder te verdelen, maar onder verschillende hokjes, stuit deze persoon kortom al gauw op juridische problemen. De antwoorden die worden geboden vanuit mensenrechtenmechanismen hebben bovendien de neiging om de enkelvoudige benadering van discriminatie te versterken (id.) en daarbij geen antwoord te bieden op vragen waarbij discriminatie van meerdere factoren aan bod komt. Hierbij negeert het conventionele mensenrechtenkader sociale dynamieken van macht en de onderliggende machtshiërarchieën die ongelijkheid vormgeven (MacKinnon, 2013).

In de praktijk worden rechten vaak op de voorgrond geplaatst en verschuiven context, politieke en sociale scheidingslijnen en uitkomsten naar de achtergrond. Hierdoor wordt een inclusieve benadering vergeten (Clark et al., 2018), waardoor bepaalde groepen en hun specifieke

onderdrukking als het ware onzichtbaar worden (de Beco, 2017). Bijgevolg gaat men voorbij aan de beleefde ervaringen van deze groepen die ook in hun dagelijks leven worden geconfronteerd met meerdere vormen van discriminatie (Smith, 2016).

Om al deze redenen is het belangrijk om mensenrechtenschendingen ten aanzien van de vrouwen in *The Handmaid's Tale* door een intersectionele lens te bekijken in deze thesis, wil men de complexiteit begrijpen. Mensenrechtenschendingen zijn per slot van rekening niet statisch, maar zijn verweven met ervaringen van bijvoorbeeld gender-gebaseerde uitsluiting en discriminatie (Bond, 2003). Ook problemen van macht, privilege en rechtvaardigheid binnen een mensenrechtenkader worden beter begrepen door een intersectionele aanpak (Clark et al., 2018). Een intersectionele analyse kan er kortom voor zorgen dat juridische percepties rond een bepaald thema veranderen en zo de blik verruimen (Vakulenko, 2007). Vanuit deze invalshoek is een intersectionele analyse van de vrouwen uit het verhaal onontbeerlijk.

3. Intersectionaliteit, mensenrechten en *The Handmaid's Tale*

3.1 Intersectionaliteit en *The Handmaid's Tale*

De ervaringen van de vrouwen uit *The Handmaid's Tale* zullen uit verschillende identiteitspolitieke kruispunten worden besproken. Deze methode vermijdt een simplistische notie van wrijvingen en schendingen ten aanzien van deze vrouwen. Daarmee komt dit onderzoek tegemoet aan hun volledige identiteit als vrouw in het verhaal en aan de impact van de schendingen ten aanzien van hun persoon.

Het is echter belangrijk om deze rollen en identiteiten te kaderen binnen het cultureel script dat Atwood heeft gecreëerd. Een cultureel script is “*een krachtige techniek om culturele normen, waarden en praktijken te articuleren die duidelijk, precies en toegankelijk zijn voor culturele insiders en outsiders*” (Goddard & Wierzbicka, 2004, p. 153). Identiteiten worden anders gezegd binnen een bepaald discours gecreëerd (Hall, 1996). Atwood heeft gekozen voor een theocratische staat waar mannelijke dominantie en macht geïnstitutionaliseerd zijn. Vrouwen hebben bijgevolg weinig *agency* en zeggenschap in Gilead.

Atwoods narratief beschrijft een fantasiewereld waarbinnen verschillende vrouwelijke identiteiten ontstaan (cf. bijlage 2). Ze speelt hierbij met specifieke vormen van macht, wat binnen het verhaal verschil en exclusie tussen de vrouwen veroorzaakt. Niet iedere vrouw heeft dezelfde privileges. Deze verschillen worden duidelijk door de relatie die vrouwen onderhouden met *de ander* (Hall, 1996). In de televisieserie (Miller et al., 2017; S1, EP 2) zegt Offred gevat “*there needs to be an us, because now, there is a them*”, wat het begrip ‘*othering*’ mooi illustreert. Via *othering*, een proces waarbij verschillen tussen zichzelf en de mainstream worden benadrukt (Johnson et al., 2004), krijgt de eigen identiteit vorm. Op deze wijze kan de identiteit ook volledig vernietigd worden waardoor er vervreemding (cf. infra, ‘Klassieke

intersectionele benadering van *The Handmaid's Tale*) ontstaat ten aanzien van zichzelf. Denk hierbij aan de afbakening van de klassen vrouwen in *The Handmaid's Tale* waarbij mogelijk niet elke vrouw aansluiting vindt bij de klasse waartoe ze verplicht behoort.

Identiteiten en onderdrukking zijn met elkaar verweven en worden best begrepen in relatie tot elkaar, in plaats van ze elk apart te onderzoeken (Singh, 2015). Daarnaast houdt deze verwevenheid in dat iedere vorm van onderdrukking even ernstig is (id.). Het feit dat geen enkele vrouw in Gilead haar kledij zelf mag kiezen is bijvoorbeeld niet minder erg dan het feit dat ze ook niets te zeggen heeft over haar dagtaken of vriendschappen. Er kan bijgevolg geen rangschikking worden gemaakt die kan nagaan welke onderdrukking erger is in vergelijking met de andere.

Om deze redenen legt het volgende deel zich toe op het ontleden van factoren die machtsongelijkheden in Gilead teweegbrengen.

3.2 Intersectionele analyse van *The Handmaid's Tale*

*A. Een klassieke intersectionele benadering van *The Handmaid's Tale**

Binnen *The Handmaid's Tale* is er een duidelijke opdeling tussen de publieke en private sfeer, die wordt verbonden aan de dichotome opdeling tussen mannen en vrouwen. Deze genderrollen zijn opgevat binnen een religieus theocratisch kader (Popescu, 2013). Mannen zijn er aan het werk en regelen de statelijke belangen en volgen zo hun 'devote roeping'. Vrouwen zitten stevig verankerd in klassieke rollen van huisvrouw, (draag)moeder of passieve volgeling in seksuele contacten.

Connell (2013) zou deze samenlevingsstructuur omschrijven als een voorbeeld van *hegemonic masculinity*: een sociaal construct van de dominante sociale positie van de man met inherent de vrouw in een onderdrukte rol. Dit creëert de idee dat ieder individu dat zich niet wenst te conformeren aan dit rollenpatroon als inferieur wordt beschouwd. Duidelijker kan het voorbeeld van Unwomen niet zijn. Zij worden uit de samenleving verbannen en moeten toxisch afval ruimen op de Kolonies. In het verhaal kiezen de meeste vrouwen daarom voor wat Connell (2013) *emphasized femininity* noemt. Deze 'benadrukte vrouwelijkheid' krijgt onmiskenbaar vorm door de rol van de Wives en Aunts. Zij conformeren zich ogenschijnlijk moeiteloos aan de noden en verlangens van de mannen in Gilead, wat kan wijzen op *false consciousness* van deze vrouwen. Vooral Wives lijken de perfecte onderdanige vrouw ten aanzien van hun man waar ze hun rol als volgers en de man als leiders aanvaardden. Meer nog, zij hebben dit rollenpatroon zelf mee bedacht. Zowel Wives als Aunts zijn daardoor als het ware medeplichtig aan de patriarchale onderdrukking waaraan de andere vrouwen in Gilead veelal ongewenst worden onderworpen. Deze actieve participatie van vrouwen aan het patriarchale systeem noemt Kandiyoti (1988) de *patriarchal bargain*. Deze term omvat anderzijds ook pogingen van

‘vrouwelijke strategieën’ om de spelregels te onderschrijven in een systeem met concrete beperkingen. Dit doen vrouwen om hun veiligheid te vergroten en hun levensomstandigheden te optimaliseren, wat een continu balanceren op een slappe koord inhoudt van passief of actief verzet binnen hun onderdrukte rol (Kandiyoti, 1988). Hier zijn de Handmaids, en Offred in het bijzonder, meesters in. Al doen alle vrouwen hieraan mee in de hoop een lang (en in mindere mate gelukkig) leven tegemoet te gaan in de aan hen opgelegde omstandigheden. Kandiyoti (1988) meent dan ook dat patriarchal bargain variaties kent afhankelijk is van onder andere klasse. Wanneer Offred bijvoorbeeld de uitnodiging om een spelletje Scrabble met de Commander te spelen aanvaardt kan ze even veel risico’s lopen voor ernstige represailles als wanneer ze zijn uitnodiging had geweigerd. Ook Serena Joy neemt een risico wanneer ze Offred voorstelt om met de bewaker een kind te verwekken en daarmee stiekem aan haar echtgenoot voorbijgaat. Er werden al vrouwen voor minder ernstige feiten naar de Kolonies gezonden.

Verder is er voor de vrouwen in *The Handmaid’s Tale* een onderscheid tussen hun *belonging* en hun *politics of belonging* (Yuval-Davis, 2016). *Belonging* gaat over het zich thuis voelen door een emotionele verbondenheid met de plaats waar een persoon zich bevindt. Dit hangt samen met een gevoel van hoop voor de toekomst, wat op zijn beurt samenhangt met het gevoel van in een veilige plek te leven. Deze veiligheid slaat ook op een omgeving veilig genoeg achten om te kunnen ventileren (id.). Indien *belonging* niet meer wordt ervaren door iemand, vervreemdt een persoon van *hun* thuis. Onderstaand voorbeeld uit *The Handmaid’s Tale* geeft deze tragedie duidelijk weer:

“That night, after I lost my job, Luke wanted me to make love. Why didn’t I want to? Desperation alone should have driven me. But I felt numbed. I could hardly even feel his hands on me. ‘What’s the matter?’ he said. ‘I don’t know,’ I said. ‘We still have...’ he said. But he didn’t go on to say what we still had. It occurred to me that he shouldn’t be saying we, since nothing that I knew of had been taken away from him. ‘We still have each other,’ I said. It was true. Then why did I sound, even to myself, so indifferent? He kissed me then, as if now I’d said that, things could get back to normal. But something has shifted, some balance. I felt shrunken, so that when he put his arms around me, gathering me up, I was small as a doll. I felt love going forward without me. [...] We are not each other’s, any more. Instead, I am his.”

(Atwood, 2017[1985], p. 191-192)

Doordat Offred haar rechten stelselmatig worden ontnomen, en er niet aan de rechten van haar man Luke wordt geraakt, ervaart zij een onevenwicht in hun relatie. Omwille van deze balansverschuiving acht zij haar relatie niet meer veilig genoeg om intimiteit en seksualiteit te beleven.

In Gilead zijn Aunts en Wives de vrouwelijke steunpilaren van de staat. Zij zullen zich hierdoor meer verbonden voelen met Gilead dan Econowives of Martha's. Veel vrouwen hebben in Gilead echter geen gevoel van belonging. Aangezien vrouwen worden afgevlakt tot objecten zonder identiteit, is er voor hen weinig tot geen ruimte voor (zichtbare) emotie. Indien er emotie is, zoals een opstand, wordt dit met de harde hand van vaders staat aan banden gelegd door de protesten met geweld te stoppen. Door deze permanente dreiging van geweld en represailles van de staat wordt belonging formeel gestructureerd en gepolitiseerd door de overheid van Gilead, wat zich uitdrukt in politics of belonging. Politics of belonging omvat specifieke grenzen en regels van een samenleving met als doel een collectieve identiteit te construeren (id.). De klassen waarin vrouwen zijn onderverdeeld in Gilead illustreren dit concept. Gilead heeft elke klasse duidelijke grenzen gegeven: de kledij op zich verradt al binnen welke klasse een vrouw in Gilead hoort en iedereen weet bijgevolg wie ze is, wat er van haar wordt verwacht en welke regels zij dient te respecteren. Een rode Handmaid mag nooit alleen naar buiten, een blauwe Wife mag haar Handmaid slaan, een groene Martha heeft geen partner, een Jezebel mag seksuele contacten hebben met vrouwen binnen haar klasse, ... Er is echter een aspect dat de staat klaarblijkelijk over het hoofd heeft gezien: niet alle *belongings* zijn even belangrijk voor mensen en zijn veranderlijk in context en tijd (id.). Aanvankelijk was werk, geld en eigendom misschien belangrijk voor de vrouwen in Gilead, nu is dat bijvoorbeeld gezond verstand. Offred zegt zelf:

“Sanity is a valuable possession: I hoard it the way people once hoarded money.”

(Atwood, 2017[1985], p. 119)

Yuval-Davis (2016) verklaart dit gegeven als volgt: wanneer emotionele componenten waar mensen zich aan vasthouden, zoals bijvoorbeeld de identiteit van iemand door haar job of moederschap, worden bedreigd, houden mensen zich net sterker vast aan datgene waaraan ze zich nog aan vast kunnen houden. In het geval van Offred is dit haar gezond verstand.

Atwood lijkt eveneens de theorieën van Foucault en Marx te hebben verwerkt om Gilead vorm te geven. Een theorie van Foucault waar Atwood gebruik van heeft gemaakt in *The Handmaid's Tale* is de idee dat seksualiteit een sociaal construct is en de sleutel vormt tot identiteit in de moderne westerse samenleving (Taylor, 2009). Bovendien demonstreert Foucault hoe macht en haar relatie tot het lichaam bijdraagt aan de onderdrukking van de vrouw en daarbij aansluitend aan een gedetermineerd beeld omtrent vrouwelijke seksualiteit (McNay, 1991). Als voorbeeld om deze theorie te linken aan *The Handmaid's Tale* werd gekozen om te verwijzen naar een biechtsessie van de Handmaids in het *Leah- en Rachel*-centrum. Daar wordt Handmaid Ofwarren op denigrerende wijze duidelijk gemaakt dat het haar fout was dat ze ooit slachtoffer is geweest van een groepsverkrachting, waarop een abortus volgde wegens een ongewenste zwangerschap:

“It’s Janine [Ofwarren her real name], telling about how she was gang-raped at fourteen and had an abortion. [...] ‘But whose fault was it?’ Aunt Helena says, holding up one plump finger. ‘Her fault, her fault, her fault,’ we chant in unison. ‘Who led them on?’ Aunt Helena beams, pleased with us. ‘She did, she did, she did.’ ‘Why did God allow such a terrible thing to happen?’ ‘Teach her a lesson, teach her a lesson, teach her a lesson.’”

(Atwood, 2017[1985], p. 81-82)

Gilead erkent de machtsongelijkheid tussen dader en slachtoffer niet in dit voorbeeld. Daarmee plaatst het zijn idee rond seksualiteit als sociaal construct op de voorgrond: verkrachting is de manier van God om vrouwen een les te leren. Verkrachting is vanuit de visie van Gilead geen maatschappelijk probleem, maar een individueel. Bijgevolg wordt de verantwoordelijkheid bij het vrouwelijk slachtoffer gelegd met als doel de toekomstige Handmaids te indoctrineren en een ander sociaal construct op te dringen. Dit illustreert hoe Gilead door middel van machtsmisbruik vrouwen probeert te onderdrukken. Kortom, door jonge vrouwen *victim blaming* attitudes bij te brengen, wordt seksueel geweld gebagatelliseerd door de staat.

Een tweede aanwijzing van Atwoods inspiratie bij Foucault kan worden teruggevonden in haar interpretatie van Gilead als een gedisciplineerde samenleving. De instellingen van Gilead (bv. het Leah- en Rachel-centrum) (re)produceren de Gileadse theocratische vertogen. Hun ideologie wordt daardoor gemaskeerd als ‘objectieve’ kennis met als uitkomst dat de vrouwen van Gilead worden gedisciplineerd. Discipline is volgens Foucault zijn interpretatie een discorus, waardoor macht loskomt van het individu (niettegenstaande dat degene die aan macht wordt onderworpen wel geïndividualiseerd is) (Taylor, 2012). De hardhandige wijze waarop Aunts discipline mogen bijbrengen illustreert deze verantwoording van Gilead, alsook de doodstraf voor diegenen die de puriteinse, draconische regels overtreden. Daarnaast wordt macht in Gilead gekarakteriseerd als een exclusief centraal, uniform en repressief gegeven (Fixmer & Wood, 2005). Toch is er ook sprake van subtiel verspreide en alomtegenwoordige manieren om de teugels strakker aan te halen wanneer vrouwen weerstand bieden aan de strenge regels. Foucault (1984, p. 211) zegt zelf dat *“the general juridical form that guaranteed a system of rights that were egalitarian in principle was supported by these tiny, every day, physical mechanisms, by all those systems of micropower that are essentially nonegalitarian and asymmetrical”*. Een mechanisme dat binnen deze beschrijving van toepassing is binnen Gilead, is dat van *self-surveillance*. De dominante klassen van Gilead oefenen hun macht uit door gebruik te maken van strategieën en tactieken die mensen aanzetten of instrueren om op een bepaalde manier te handelen en te zijn. Doordat de Gileadse samenleving is opgevat als een panopticum, reguleren de vrouwen zichzelf als het ware door zich te conformeren aan de opgelegde gedragscodes. Dit constante toezicht gebeurt op een interpersoonlijk niveau (Henderson et al., 2010) waardoor er *double consciousness* (Du Bois, 2006) optreedt bij de vrouwen: niet alleen zijn ze vrouw, ook vallen ze binnen hun toegewezen klasse die gebonden

is aan specifieke regels. Het zijn de vrouwen zelf die elk individueel binnen de lijntjes van de regels kleuren. Volgend voorbeeld uit het boek verduidelijkt dit abstract begrip:

“‘Blessed be the fruit’, she says to me, the accepted greeting among us [cf. Handmaids]. ‘May the Lord open’, I answer, the accepted response. We turn and walk together past the large houses, towards the central part of town. We aren’t allowed to go there except in twos. This is supposed to be for our protection, though, the notion is absurd: we are well protected already. The truth is that she is my spy, as I am hers. If either of us slips through the net because something that happens on one of our daily walks, the other will be accountable.”

(Atwood, 2017[1985], p. 29)

Al dan niet bewust brengt Atwood ook de bevinding van Marx (2018) rond ‘vervreemding’ tot leven in het industrieel systeem van Gilead. ‘Het doel heiligt de middelen’ is de mantra van Marx die erg concreet wordt in de maatschappelijke rol van Handmaid binnen de staat. Zij dienen namelijk het bevolkingspeil te verhogen. Hochschild (2004) praat over emotioneel werk en het impliciet aanvaarden van het exploiterend en onderdanig karakter daarvan. Deze kijk is een specifieke interpretatie van de vervreemdingstheorie van Marx. Emotioneel werk is namelijk inherent verbonden aan het vervreemden van de eigen emotionele wereld opdat men ten dienste kan staan van andermans emotionele behoeften. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat emotionele arbeid daardoor neerkomt op het commercialiseren van de private sfeer (Brook, 2014). Vrouwen in Gilead worden het instrument van arbeid, waarbij Handmaids reproductieve arbeid verrichten, Martha’s huishoudelijke arbeid, Aunts disciplinerende arbeid en Jezebels seksuele arbeid in functie van het theocratische patriarchaat. Het is hierbij de vraag wat de menselijke kost is die bij deze vormen van private arbeid komt kijken vanuit het gegeven dat deze vorm van arbeid veelal emotionele arbeid inhoudt (Brook, 2015). Hochschild (2004) argumenteert dat de menselijke kost in het geval van emotionele arbeid even hoog ligt als bij mentale en psychische arbeid zoals Marx heeft aangetoond. Om dit gegeven toe te lichten zegt Hochschild (2004, p. 7) het volgende: *“beneath the difference between physical and emotional labor there lies a similarity in the possible cost of doing the work: the worker can become estranged or alienated from an aspect of self – either the body or the margins of the soul – that is ‘used’ to do the work”*. Om terug te komen op de vrouwen in *The Handmaid’s Tale* lijkt het duidelijk dat deze vrouwen worstelen met de assimilatie binnen Gilead om hun leven draaglijk te maken en het krampachtig vasthouden aan hun persoonlijkheid en trots waarvoor ze ooit stonden. De manier waarop de staat vervreemding bewerkstelligt, gebeurt via formele eigendom (Brook, 2015) van de vrouwen. De heersende klasse controleert daarbij hun tijd, gevoelswereld, stemmingen en voorkomen (id.). Voor elke klasse vrouwen wordt dit proces van vervreemding anders opgevat. Offred stipt in volgend citaat de ondergang van de ooit welbespraakte en activistische Serena Joy aan door vervreemding:

“She doesn’t make speeches anymore. She has become speechless. She stays in her home, but it doesn’t seem to agree with her”

(Atwood, 2017[1985], p. 56).

B. Een actuele intersectionele insteek

Een actuele spiegel van *The Handmaid’s Tale* is de hernieuwde populariteit van extreemrechts. In dit onderdeel wordt voornamelijk licht geworpen op de alt-right beweging. Deze beweging is een aftakking binnen extreemrechts. Crisismomenten, zoals een migratiecrisis, financiële crisis of fertilitieitscrisis, vormen veelal de basis voor dit terugkerend fenomeen (Vidal, 2018). De vergelijking tussen de theocratische staat Gilead en de utopische droomwereld van alt-right is hier dan ook op zijn plaats. Wetenschappelijke analyses van enerzijds het extreemrechts gedachtegoed en anderzijds gender-theoretische bronnen onderbouwen deze intersectionele insteek. Ook in dit gedeelte staat de kijk op de vrouw en de daarmee samenhangende machtsverhoudingen centraal.

Zowel Gilead als alt-right ambiëren een dichotome opdeling in juridische, politieke en sociale regels. Deze zijn anders voor mannen dan voor vrouwen, zoals bijvoorbeeld het verbod op lezen of werk voor vrouwen aantoont in *The Handmaid’s Tale*. Dit creëert een machtsongelijkheid tussen man en vrouw in de staat, waar mannen vanuit patriarchaal standpunt meer macht toebedeeld krijgen dan vrouwen. Ook vallen beide groepen op een gelijkaardige manier vrouwenrechtenbewegingen aan.

Een eerste raakvlak van beide groepen heeft te maken met hun opvattingen over de representatie van de vrouw. Lyons (2017) legt uit hoe deze opvattingen binnen de alt-right beweging wordt ingevuld:

“Going beyond traditionalist claims about the sanctity of the family and natural gender roles, Alt Rightists have embraced an intensely misogynistic ideology, portraying women as irrational, vindictive creatures who need and want men to rule over them and who should be stripped of any political role. [...] women’s biological drives are contrary to the best interests of civilization and [...] the past century or so of women’s enfranchisement and liberation has been detrimental to societal stability. Trying to ‘appeal’ to women is an exercise in pointlessness. [...] it’s not that women should be unwelcome [in the Alt Right], it’s that they’re unimportant.”

(Lyons, 2017, p. 8)

Doorheen *The Handmaid’s Tale* kan een gelijkaardige opvatting tussen de regels door worden gelezen. Vrouwen worden door zo een opvattingen tot ding gemaakt, of om het met de term van Jeffreys (2014) te zeggen: vrouwen worden ‘thingified’. Een gevolg van vrouwen te

reduceren tot ding is dat ze afsplitsten van hun persoonlijkheid. Deze ontmenselijking dringt zich onzichtbaar en onbewust als een systeem op aan de mens, waardoor die dreigt te vervreemden van zijn oorspronkelijkheid en onontgonnen mogelijkheden. Een Handmaid is zo geen unieke persoon meer, maar een broedmachine die toebehoort aan haar Commander, een 'OF-Fred'. Zowel de mannen van Gilead als die van alt-right gebruiken hun superioriteit en culturele dominantie om een seksuele objectiviteit ten aanzien van vrouwen te behouden. Jeffreys (2014) zou hierbij stellen dat alt-right of Gilead naar vrouwen kijken als 'slachtoffer' van feministische ideeën. Vrouwen worden namelijk omgetoverd tot de perfecte huisvrouw of draagmoeder binnen een strak afgelijnd idee over hoe een vrouw er moet uitzien. Welke keuze hebben vrouwen in een discours van assimilatie en het beantwoorden aan het verlangen van mannen naar een stereotiep seksueel object?

De rol die elke gender moet opnemen in het sociaal construct van Gilead en de alt-right valt binnen de politieke context van theocratische heteroseksuele machtsrelaties. De plaats die seksualiteit inneemt binnen Gilead en alt-right kent eveneens gelijkenissen. Aangezien heteroseksualiteit de meest voorkomende seksuele meerderheid is en de meeste samenlevingen zijn gebouwd op een patriarchaal fundament, dienen vrouwen zich te onderwerpen aan de wensen van mannen. Indien ze dit niet doen, kunnen ze mogelijks niet ze in de samenleving geïncorporeerd worden. Gilead stuurt de LGBTQ+-gemeenschap bijvoorbeeld simpelweg naar de Kolonies, omdat zij geen plaats kent in hun patriarchale supermacht. Andere vormen van huwelijken dan een (machtige) man met een vrouw zijn ook ondenkbaar in de staat. Zowel voor alt-right als voor Gilead ligt de oorsprong van hun gedachtegoed in conservatieve waarden (Lilly, 2016) en een bijzonder misogyne houding (Lyons, 2017). Het naleven van oude klassieke waarden en normen zoals 'voorgeschreven' door de Bijbel brengt een betere wereld, aldus het Gileadse patriarchaat.

Het discours waarbinnen bovenstaande mannelijke idealen worden gecreëerd noemen academici de '*manosphere*' (Ging, 2017; Gotell & Ditton, 2016; Lilly, 2016). Geweld en stereotiep mannelijk gedrag worden aangemoedigd en vrouwen worden hardhandig verzocht hun plek aan de haard of de keuken in te nemen en de rol van huisvrouw aan te meten (Gotell & Ditton, 2016). De rol van de vrouw wordt dus gereduceerd tot het baren van kinderen en de zorg voor het gezin.

In een Pano-reportage (2018) van de VRT werd duidelijk hoe Schild en Vrienden (en andere alt-right bewegingen) hun gedachtegoed een militair karakter toekent. Ook Gilead is opgebouwd vanuit een militaire invalshoek. Wolf (2002, p. 144) verklaart deze keuze als volgt: "*Militarism depends on men choosing to bond with one another over the bond with women*". Mannelijkheid en het separatisme tussen mannen en vrouwen wordt anders gezegd erg duidelijk in een militaire context waar vrouwen schijnbaar geen plaats kennen. Hierdoor worden vrouwen onontkoombaar verbannen naar de private ruimtes in de samenleving.

Een aparte aftakking binnen de alt-right beweging zijn de *incels*. Deze groep bestaat uit onvrijwillig alleenstaande mannen die komaf willen maken met het stigma dat ze nerds, porno-verslaafden of maagden zijn die nog bij hun moeder wonen (Ging, 2017). Hun oplossing om dit stigma de wereld uit te helpen bestaat uit de PMO-methode. PMO staat voor pornografie, masturbatie en orgasme. Deze methode werd via digitale kanalen aangemoedigd en was oorspronkelijk bedoeld als grappig machogedrag onder de online alt-rightgemeenschap. Nu wordt PMO door de incels geassocieerd met een verspilling van energie en zaad om aan vruchtbare vrouwen te geven die daarmee de natie moeten grootmaken (id.). De PMO-methode houdt bijgevolg in dat seksualiteit enkel kan plaatsvinden wanneer er een hoger doel aan is verbonden, namelijk het creëren van nageslacht. Bovendien hebben ‘lelijke’ vrouwen geen plaats in de ideale samenleving van de alt-right beweging, en worden genderstudies en feministen als een grote bedreiging gezien (Lilly, 2016). Wat initieel als grap is gestart onder jongeren, is vandaag een erg serieuze zaak binnen de alt-right beweging en wordt steeds meer geaccepteerd binnen de mainstream opinie (Gotell & Ditton, 2016; Ging, 2017).

Hierbij aansluitend is een laatste raakvlak tussen Gilead en de alt-right bewegingen de *manosphere*. De manosphere wordt omschreven als de mannelijke online antifeministische gemeenschap (Lilly, 2016). Toen Atwood *The Handmaid's Tale* schreef was er misschien nog geen sprake van de online-wereld, maar het doel van de manosphere is erg gelijkaardig aan dat van de Gileadse regering. De manosphere tracht immers om de rechten van mannen en de, volgens hen, (misplaatste) vertegenwoordiging van vrouwen in de publieke en politieke arena op de politieke agenda te zetten (id.). Vanuit dit standpunt kan de manosphere worden gezien als de tegenhanger van *sisterhood* en misschien zelfs feminisme, wat wel gelinkt kan worden aan Atwoods verhaal. Vrouwen die langzaam maar zeker een vaste plaats kregen in de VS worden stelselmatig de rechten ontnomen en systematisch uitgesloten in de publieke sfeer in Atwoods Gilead. Zowel de mannen van Gilead als die van de alt-right beweging hebben in een solidariteitsverbond met (boze?) witte mannen nieuwe termen en regels onderhandeld in een rechtse/theocratische utopische wereld. Het is duidelijk dat deze rechtse (theocratische) utopie voor vrouwen een ware nachtmerrie betekent. Beide groepen mannen vinden elkaar in hun misogyne ‘strijd’ tegen bedreigende vrouwen, de LGBTQ+-gemeenschap en *in extremis* feministen.

Het is kortom de droom van alt-right om een Gilead te maken met een sterke scheiding tussen man en vrouw op vlak van juridisch, politiek en sociaal niveau. Zij willen hierbij opnieuw traditionele conservatieve gendernormen en ongelijkheden construeren via een nieuwe vorm van een extreem patriarchaat, waarbij tolerantie wordt bewerkstelligd door het gebruik van geweld en uitsluiting van ‘onmensen’ (cf. letterlijk ‘Unwomen’ in *The Handmaid's Tale*). Daarmee is de alt-right beweging een bestaande mainstream aan het worden voor conservatieve ideeën en een nieuwe vorm van ‘*masculinity politics*’ (Kelly, 2017).

3.3 Intersectionaliteit, mensenrechten en *The Handmaid's Tale*?

Om deze bevindingen terug te koppelen aan de eerste onderzoeksvraag ‘*Wat zijn de onderliggende intersectionele dynamieken die de mensenrechtenschendingen mogelijk maken in *The Handmaid's Tale*?*’ tonen beide intersectionele analyses aan dat het persoonlijke politiek is in *The Handmaid's Tale*. Ook in Gilead is er een duidelijke verschuiving van het huiselijke, en dus persoonlijke naar het publieke en dus het politieke. Hierdoor staan vrouwenrechten, en bijgevolg ook mensenrechten (Oloka-Onyango & Tamale, 1995) onvermijdelijk op de helling in de fictieve staat. Het is precies deze duidelijke, dichotome opdeling en verschuiving tussen publiek en privaat in *The Handmaid's Tale* die een mensenrechtenanalyse van het verhaal boeiend maakt.

Het onderscheid tussen privaat en publiek zijn echter altijd fluïde binnen een sociaal en politiek construct (Gray, 2016). Feministische onderzoekers hebben de afgelopen jaren reeds grondige studies gedaan over thema's die de publieke en private sfeer raken binnen een sociaal en politiek veld (Lacey, 1993). Deze studies vertrokken vaak vanuit een juridische analyse rond een thema, zoals pornografie (id.) of draagmoederschap (Budby & Vun, 2010).

Deze juridische uiteenzettingen moeten niet aan relevantie inboeten. Met de actuele wind die over *The Handmaid's Tale* is gaan waaien en de raakvlakken die de media menen te herkennen in de huidige samenleving, tracht het volgende onderdeel van deze thesis een bijdrage te leveren door *The Handmaid's Tale* te bekijken vanuit het mensenrechtenperspectief. De intersectionele analyse kan de lezer helpen om onderliggende problemen en (machts-)relaties ten aanzien van de personages te kaderen vanuit een gender-theoretisch perspectief. Ze kan eveneens helpen om de verbinding te maken tussen juridische problemen, zoals de ondeelbaarheid van mensenrechten of conflicterende rechten en het verhaal.

III. Analyse van mensenrechtenschendingen ten aanzien van vrouwen in *The Handmaid's Tale*

Dit hoofdstuk tracht de tweede onderzoeksvraag van dit onderzoek te beantwoorden:

*Welke fundamentele rechten worden de vrouwen uit *The Handmaid's Tale* ontnomen?*

Vooraleer dieper in te gaan op specifieke mensenrechten wordt eerst de methode toegelicht. Daaropvolgend worden enkele meer algemene thema's van internationale mensenrechtenbescherming besproken, die relevant zijn in de context van *The Handmaid's Tale*. Het gaat met name om: de ondeelbaarheid van de mensenrechten, het proportionaliteitsbeginsel, mensenrechten in tijden van noodtoestand en tot slot wordt er stil gestaan bij mensenrechten en autonomie. Nadien worden de thema's slavernij; foltering en onmenselijke, mensonterende en vernederende behandeling en seksuele; en reproductieve rechten dieper uitgewerkt.

1. Methode

1.1 Onderzoeksdesign

Aan de hand van een kwalitatieve tekstuele analyse (McKee, 2003), met een specifieke focus op mensenrechtenschendingen ten aanzien van vrouwen, zal dieper worden ingegaan op de inhoud van het boek *The Handmaid's Tale*. Vanuit een aantal vooraf gekozen kenmerken die gerelateerd zijn aan de onderzoeksvraag heeft een kwalitatieve tekstuele analyse als doel de inhoud van bijvoorbeeld een boek te analyseren. Deze kwalitatieve aanpak ondersteunt het interpretatieve karakter dat binnen dit onderzoek wordt nagestreefd. Het doel is om na te gaan welke betekenis mensen vanuit een bepaalde cultuur geven aan de realiteit door middel van een verhaal. Dit is niet mogelijk met een kwantitatieve analyse vermits deze zich beperkt tot manifeste inhouden en kwantificeerbare categorieën. Door de keuze van een kwalitatieve methode is diepgaander onderzoek mogelijk, aangezien latente betekenissen en onderliggende ideologische en culturele assumpties bloot worden gelegd (Bogdan & Taylor, 1998). Vooral de diepgaande focus op ideologische, symbolische en narratieve structuren die een goede tekstuele analyse nastreeft kan ervoor zorgen dat deze kan bepalen welke culturele gevoeligheden er dominant zijn binnen een zekere tijdscontext (Fürsich, 2009).

Een belangrijke kanttekening hierbij is dat de betekenis die aan de tekst wordt gegeven vertrekt vanuit het perspectief van de onderzoeker. Hierdoor zijn er meerdere lezingen en dus meerdere betekenissen mogelijk bij het interpreteren van eenzelfde tekst, want iedere onderzoeker kan andere zaken ontdekken in een verhaal. Daarom is het niet de vraag welke interpretatie de

realiteit van de tekst weergeeft, maar welke normaliteit de verschillende lezingen aantonen (Fürsich, 2009).

De sterkte van het interpretatieve karakter van een tekstuele analyse is tegelijkertijd ook haar zwakte. De interpretatie van de onderzoeker ligt immers niet empirisch vast, maar zorgt wel voor een meer diepgaande analyse (McKee, 2003). De onderzoeker wordt met andere woorden niet begrensd in de analyses van de teksten. Toch zijn er twee kritieken bij het gebruik van een tekstuele analyse. Een eerste grote valkuil is de toeschrijving van betekenisstructuren aan de analyse-eenheden, in plaats van deze zelf als onderzoeker te interpreteren. Daarnaast krijgt deze methode als kritiek dat er een te enge focus ligt op de tekst zelf (Fürsich, 2009), die kan uitdraaien op onvolledige resultaten omdat de onderzoeker andere belangrijke zaken over het hoofd ziet door deze (onbewuste) bias.

In dit onderzoek ligt de focus op mensenrechtenschendingen ten aanzien van vrouwen. Deze invalshoek zal dan ook het vertrekpunt zijn om *The Handmaid's Tale* vanuit een kwalitatieve inhoudsanalyse te analyseren. Door de inhoud van het verhaal te koppelen aan het mensenrechtendiscours tracht de gekozen onderzoeksopzet om de eerste valkuil van een tekstuele analyse maximaal te beperken. Nadien gaat dit onderzoek een stap verder. Tekstuele inhoud die wijst op een mensenrechtenschending wordt in de werktabel (bijlage 3) onderverdeeld in verschillende kenmerken (cf. supra): wie is het slachtoffer; wie is de dader; vindt de schending plaats binnen publiek of privaat domein en welke mensenrechtenschending is aan de orde op basis van de geselecteerde stukken tekst uit het boek.

De dataverzameling is vrij uitgebreid, aangezien het volledige boek wordt ontleed. In de werktabel worden hoofdstuk- en paginanummer vermeld om eventuele opzoeking mogelijk te maken. Ondanks de uitgebreide data kunnen de resultaten niet gegeneraliseerd worden. De geselecteerde stukken tekst zijn nu eenmaal onderworpen aan enkele variabelen zoals persoonlijke voorkeur en de interpretatie van taal van de onderzoeker of de beperkingen van het boek (cf. in de televisieserie komt een uitgebreider scala van mensenrechtenschendingen aan bod, zoals genitale verminking van een Handmaid of het moeten stenigen van een collega-Handmaid), waardoor de representativiteit van de dataverzameling niet alle mogelijke benaderingen dekt.

Vertrekkend van deze tekstuele analyse tracht dit onderzoek na te gaan welke mensenrechten er concreet worden geschonden jegens vrouwen in het verhaal. Dit gebeurt vanuit een kader dat men 'semi-juridisch' zou kunnen noemen. Dit houdt in dat wordt verwezen naar juridische bronnen van mensenrechten (bv. een verdragsartikel, een Special Rapporteur van de Verenigde Naties...) om de feiten *prima facie* te kwalificeren als mensenrechtenproblemen. Er wordt echter geenszins een juridische analyse uitgevoerd om concreet te bepalen of een specifiek probleem onder de huidige stand van het internationale recht van de mensenrechten effectief een mensenrechtenschending uitmaakt.

1.2 Methode

De focus van dit onderzoek ligt op de (meerderjarige) vrouwen van Gilead. Mannen en kinderen vallen bijgevolg uit de analyse. Aangezien deze thesis kadert binnen de masteropleiding Gender en Diversiteit, waar de focus voornamelijk ligt op vrouwenstudies, is het een logisch gevolg dat vrouwen het uitgekozen doelwit zijn binnen deze scriptie. Dat wil echter niet zeggen dat mannen en kinderen binnen Gilead niet worden geconfronteerd met mensenrechtenschendingen: zo worden kinderen op brutale wijze van hun ouders gescheiden en lopen mannen het risico om zonder eerlijk proces de doodstraf te krijgen. Naast deze limitatie van de mensenrechtenanalyse, worden ook vage beschrijvingen of vermoedens van een schending niet opgenomen in de verdere analyse. De focus ligt anders gezegd op erg concrete en duidelijke schendingen waar weinig discussie over mogelijk is. Door vervolgens in te zoomen op mensenrechtenschendingen, worden positieve aspecten die zich voordoen in het verhaal niet behandeld. Er zijn namelijk ook kleine lichtpuntjes van verzet. Kleine zaken die de vrouwen doen om het systeem te ondermijnen, zoals Handmaids die zich insmeren met boter omdat schoonheidsproducten niet mogen of Wives die roken en parfum gebruiken. Deze handelingen tonen de onwil van de vrouwen aan om zich helemaal te verzoenen met de Gileadse wet. Deze thesis zal hier echter niet dieper op ingaan.

In het licht van de master Gender en Diversiteit valt de keuze voor een ‘semi-juridische’ analyse te verklaren. De doelstelling van deze studie is niet zozeer het verhaal vanuit juridisch oogpunt te analyseren. Wel tracht het onderzoek in een breed kader een aantal van de voornaamste mensenrechtenschendingen te schetsen waarmee vrouwen in *The Handmaid’s Tale* in aanraking komen. Hierdoor kunnen sommige voorbeelden vatbaar zijn voor discussie, wegens verschillende interpretaties die mogelijk zijn na een diepgaande juridische analyse. Deze thesis heeft echter niet als doel deze discussies aan te gaan.

Concreet zal eerst een algemeen mensenrechtendiscours worden toegelicht, waarin wordt stilgestaan bij de ondeelbaarheid van rechten, het evenredigheidsprincipe, een korte verwijzing naar het recht in tijden van een noodtoestand en tenslotte volgt mensenrechten en autonomie. Vervolgens zal er dieper worden ingegaan op drie prominente mensenrechtentema’s in Gilead, zijnde: slavernij; foltering en onmenselijke, ontterende en vernederende behandeling en seksuele en reproductieve rechten.

De gekozen thema’s zullen eerst met voorbeelden uit het boek worden besproken die verweven worden met rechtsleer. Nadien worden deze voorbeelden gelinkt aan situaties uit de ‘echte’ wereld. Deze actuele illustraties zijn geselecteerd uit geraadpleegde rapporten van mensenrechtenorganisaties. Rapporten van mensenrechtenorganisaties zijn strikt genomen geen juridische documenten, maar geven wel belangrijke achtergrondinformatie over de gekozen thema’s. Aan de hand van deze documenten, die doorgaans het resultaat zijn van

veldwerk, kunnen actuelere invullingen worden gegeven aan de thema's. Het gekozen opzet dient bijgevolg als hulpmiddel om het achterliggend mensenrechtendiscours beter te begrijpen in het licht van de huidige stand van zaken op vlak van mensenrechtenschendingen ten aanzien van vrouwen.

2. Algemeen discours

2.1 Ondeelbaarheid van mensenrechten

Een eerste belangrijk fundament om kort bij stil te staan in deze thesis is de ondeelbaarheid van mensenrechten. Mensenrechten hangen als het ware samen en kunnen niet los van elkaar worden gezien (Nickal, 2008). Ze zijn een *'package deal'* (Brems, 2017). De Verenigde Naties (hierna VN) heeft deze doctrine reeds vanaf haar eerste mensenrechtenconferentie begrepen. In de VN Proclamatie van Teheran (1968, para. 13) stellen ze: *"since human rights and fundamental freedoms are indivisible, the full realization of civil and political rights without the enjoyment of economic, social and cultural rights is impossible"*. Deze definitie beperkt zich tot de twee grootste families van mensenrechten: de burger- en politieke rechten enerzijds en economische en sociale rechten anderzijds. Toch zijn er nog vele andere families van mensenrechten te bedenken. Denk hierbij aan seksuele en reproductieve rechten, vrouwenrechten, rechten van minderheidsgroepen, kinderrechten en zo verder. Tussen al deze mensenrechtenfamilies zijn er ondersteunende relaties te vinden binnen het mensenrechtendiscours (Nickal, 2008). Er kan worden gesteld dat wanneer een mensenrecht uit een van de families onderuit wordt gehaald, andere rechten quasi onvermijdelijk als een kaartenhuisje in elkaar vallen (id.).

Het feit dat vrouwen na de coup van het Gileadse leger eerst hun eigendom wordt ontnomen, maakt dat zij niet vrij kunnen bewegen in eigen land, waardoor zij niet kunnen vluchten. Hierop worden zij gevat door de overheid om nadien op basis van privacy-schendingen onderverdeeld te worden in de kunstmatige groepen die elk ook zijn eigen schendingen kent. Voorbeelden zijn schendingen ten aanzien van seksuele vrijheid, vrijheid van werk, een goede gezondheid, recht op leven en zo verder. In het voorbeeld begint al deze ellende met slechts een enkele katalysator: het ontnemen van eigendom.

Er kan worden afgeleid dat omwille van de ondeelbaarheid van mensenrechten, alle mensenrechten even belangrijk zijn en dus gelijk zijn aan elkaar (Whelan, 2010). Bijgevolg mogen bepaalde (categorieën van) rechten niet uitgesloten worden (Brems, 2001).

2.2 Het proportionaliteitsbeginsel

Wanneer publieke en individuele belangen met elkaar in conflict gaan, schuilt het gevaar dat mensenrechten met de voeten worden getreden in naam van het algemeen belang. Het proportionaliteitsbeginsel waakt erover dat deze onevenwichtigheid zich niet kan manifesteren.

Proportionaliteit, of evenredigheid, houdt in dat het aangewende middel in verhouding moet zijn met het doel dat wordt nagestreefd. Dit is een belangrijk principe inzake mensenrechtenbescherming. Het houdt in dat de rechten en vrijheden van een individu slechts in die mate worden beperkt zoals zij geschikt en noodzakelijk zijn om een legitiem doel te bereiken. Er zijn drie principes verbonden aan het proportionaliteitsbeginsel: het principe van geschiktheid (cf. doeltoets), van noodzaak (cf. pertinentietoets) en van strikte proportionaliteit (Alexy, 2014).

Een overheid dient haar regels zo op te stellen dat mensenrechten zo min mogelijk worden geraakt om het beoogde doel te bereiken. Hierbij moet de afweging tussen de voor- en nadelen van nieuwe rechtsregels met zorg gebeuren. Indien de nieuwe rechtsregels noch gepast noch noodzakelijk zijn, dan zijn ze namelijk onvermijdelijk disproportioneel. Kortom, de maatregel mag niet meer kwaad doen dan strikt noodzakelijk.

Indien overheidsbesluiten worden verantwoord ‘in het belang van het volk’, botsen zij zo goed als zeker met fundamentele rechten (Xu & Wilson, 2006). Vooral rechten die nauw verbonden zijn met individuele vrijheid worden hierdoor getroffen. Zucca (2008) haalt aan dat verschillende politici individuele rechten steeds vaker van hun voetstuk willen stoten. In Gilead heeft de overheid quasi alle individuele rechten van tafel geveegd. Aanvankelijk vormen (schijnbaar) terroristische aanslagen op de voormalige Verenigde Staten de bron om de Amerikaanse Grondwet op te schorten:

“They blamed it [the President shot and the Congress machine-gunned] on the Islamic fanatics at the time. Keep calm, they said on television. Everything is under control. [...] That was when they suspended the Constitution. They said it would be temporary. There wasn’t even any rioting in the streets. [...] Things continued in that state of suspended animation for weeks, although some things did happen. Newspapers were censored and some were closed down, for security reasons they said. The roadblock began to appear, and Identipasses. Everyone approved of that, since it was obvious you couldn’t be too careful. [...] Look out, said Moira to me over the phone. Here it comes. Here what comes? I said. You wait, she said. They’ve been building up to this.”

(Atwood, 2017[1985], p. 183)

Pas nadien wordt voor de inwoners van de voormalige Verenigde Staten duidelijk dat er een nieuwe staat aan de macht is. Om argwaan bij de bevolking te vermijden, moest Gilead eerst een gegronde reden hebben om fundamentele rechten te ontnemen. Hierdoor koos de staat om een aanslag op de president en het Congres (onterecht) af te schuiven op islamitische extremisten. Het uiteindelijke doel van deze interventie is echter om via de vrouwelijke klassensystemen (cf. bijlage 2) de fertiliteitscrisis op te lossen. Vanuit het perspectief van de regering van Gilead is de manier waarop zij de staatsgreep pleegden allicht wel geschikt en noodzakelijk om de macht over de Verenigde Staten te veroveren.

The Handmaid's Tale en haar conflict tussen publiek belang en individuele rechten geeft goed de tragedies weer die kunnen gebeuren in echte juridische en politieke systemen. Het is een wake-up-call aan de lezer om niet blind te zijn voor toenemende polarisering en de effecten die deze kan hebben op grondrechten (Zucca, 2008). Een discours dat sinds de terroristische aanslagen van 9/11 opgang heeft gemaakt in de echte wereld is de inperking van individuele rechten ten voordele van het algemeen belang. Denk hierbij, bij wijze van voorbeeld, aan hoe de Belgische overheid de privacyregels stelselmatig afbouwt door de terreurdreiging (Liga voor Mensenrechten, 2019). Offred waarschuwt de lezer daarom om waakzaam te blijven tijdens ogenschijnlijk kleine veranderingen ten gevolge van polarisatie. Zij stelt het volgende:

“We lived as usual, by ignoring. Ignoring isn't the same as ignorance, you have to work at it. Nothing changes instantaneously: in a gradually heating bathtub you'd be boiled to death before you knew it.”

(Atwood, 2017[1985], p. 66)

In *The Handmaid's Tale* is het duidelijk dat veel van de Gileadse maatregelen buitenproportioneel zijn om de bevolkingsgroei te stimuleren en de vervuiling van Gilead in te dijken.

2.3 Mensenrechten in tijden van noodtoestand

Gilead kampt met een ernstige fertiliteitscrisis, waardoor de staat zich zou kunnen beroepen op internationale afspraken die gelden bij een noodtoestand. In tijden van noodtoestand mogen er afwijkingen ten aanzien van bepaalde mensenrechten gebeuren. Dat wordt derogatie genoemd. De voorwaarden van derogatie worden bepaald in derogatieclausules die men terugvindt in verschillende mensenrechtenverdragen (bv. ECHR art. 15(1); ICCPR art. 4(1); ACHR art. 27(1)) waarbij een schorsing van sommige rechten toegestaan is in tijden van publieke noodtoestand (Jinks, 2002). Meestal zijn rechten van het betreffende verdrag die voor derogatie in aanmerking komen bepaald in een specifieke derogatieclausule. Dat maakt het onderscheid eenvoudiger tussen derogeerbare en niet-derogeerbare rechten. Niet-derogeerbare rechten zijn mensenrechten waarvan niet kan worden afgeweken door middel van het

derogatiemechanisme, zelfs niet in tijden van noodtoestand (Sun, 2005). Voorbeelden van niet derogeerbare rechten kunnen worden afgeleid uit de definitie van het ICRC en artikel 3 van de Verdragen van Genève: het recht op leven, het verbod op foltering en onmenselijke behandeling en het verbod van slavernij. Deze drie rechten kunnen als kernrechten worden aanzien (Olivier, 2005).

Derogatieclausules hebben als doel om een evenwicht te scheppen tussen enerzijds de legitieme rechten van soevereine staten en anderzijds om mensenrechten en fundamentele vrijheden van individuen zo goed mogelijk te waarborgen (Sun, 2005). Tevens moet het duidelijk zijn dat derogatie van bepaalde rechten uitzonderlijk en tijdelijk is indien de derogatieclausule in werking treedt (Svensson-McCarthy, 1998). Bovendien moet derogatie bewust worden gesteld en in overeenstemming zijn met alle voorwaarden. Men kan niet eenvoudigweg impliceren dat derogatie van kracht is omdat de staat verwickeld is geraakt in een gewapend conflict (Rowe, 2006) of omdat een noodtoestand uitbreekt. Ondanks de afwijkingsclausules dienen staten mensenrechten nog steeds na te leven in tijden van een noodsituatie. De afwijkingsclausules zijn zorgvuldige richtlijnen die definiëren onder welke voorwaarden bepaalde garanties (gedeeltelijk) opgeschort kunnen worden en welke niet als reactie op een bedreiging voor het voortbestaan van de natie (De Schutter, 2014).

Voorbeelden van een noodtoestand zijn een intern of extern gewapend conflict of een natuurramp (De Schutter, 2014). Een noodtoestand reikt bijgevolg verder dan enkel gewapende conflicten. Er zijn vier criteria nodig om te kunnen spreken over een noodtoestand (Doolan, 2001). Ten eerste moet de situatie exceptioneel zijn en een tijdelijk karakter hebben. Ten tweede is het noodzakelijk dat de situatie een dreigend karakter heeft. Het gevaar voor de gemeenschap moet dus hoogstwaarschijnlijk zijn, wil men een derogatie van bepaalde mensenrechten rechtvaardigen (Provost, 2002). Als derde criteria moet de toestand een collectief effect hebben op de gemeenschap en de staat. Het collectief karakter van de noodtoestand brengt het beantwoorden aan een gelimiteerde en begrensde crisis met zich mee (id.). Als laatste criterium moet de aard van de crisis een bedreiging vormen voor het voortbestaan van de natie (id.).

Kampt Gilead met deze criteria in het achterhoofd met een noodtoestand? De grootste crisis binnen Gilead die zij als noodtoestand kunnen definiëren, buiten de godsdienstoorlog, is hun fertiliteitscrisis. Volgens de Aunts is de fertiliteitscrisis exceptioneel en kent deze situatie een tijdelijk karakter:

“For the generation that come after,’ Aunt Lydia said, ‘it will be so much better. The women will live in harmony together, all-in one family; you will be like daughters to them, and when the population level is up to scratch again we’ll no longer have to transfer you from one house to another because there will be enough to go round.’ [...] ‘Your daughters will have greater freedom.’” - (Atwood, 2017[1985], p. 171)

Uit het citaat kan eveneens worden afgeleid dat het besluit om Handmaids in te schakelen is genomen om het populatiecijfer te laten toenemen. Wanneer het fertiliteitscijfer daalt tot onder het vervangniveau, dat wil zeggen dat het aantal kinderen per koppel gelijk en/of lager is dan twee, is dit een reden tot bezorgdheid voor een staat (Morgan, 2003). Hiermee beantwoordt de fertiliteitscrisis aan het tweede kenmerk van een noodtoestand, namelijk het dreigend karakter. In Gilead is het vervangingsniveau tot ver onder nul gezakt:

“‘There was no one cause,’ says Aunt Lydia. She stands at the front of the room, in her khaki dress, a pointer in her hand. Pulled down in front of the blackboard, [...] a graph, showing the birth rate per thousand, for years and years: a slippery slope, down past the zero line of replacement, and down and down.”

(Atwood, 2017[1985], p. 123)

In verschillende demografische onderzoeken is aangetoond dat een fertiliteitscrisis een collectieve dimensie kent (bv. Morgan, 2003; Kreyenfeld, 2016). Factoren zoals secularisatie, onderwijsdistributie (Morgan, 2003), medische vooruitgang (Ombelet, 2012), vervuiling (WHO, 2018) economische onzekerheid en/of een verhoogde welvaart (Kreyenfeld, 2016) spelen hier een rol. Daarom is vanuit het standpunt van Gilead te verantwoorden om bepaalde rechten in te perken die samenhangen met factoren die bijdragen tot de fertiliteitscrisis, alsook om oplossingen naar voren te schuiven die het voortbestaan van de natie (cf. haar bevolking) beschermen. Het is bijgevolg niet verwonderlijk dat Gilead universiteiten sluit, teruggrijpt naar traditionele waarden (cf. supra) en inzet op de verwerking van toxisch afval (cf. infra).

Kortom, de fertiliteitscrisis van Gilead kan vallen onder de noemer van een noodtoestand. Er is namelijk aan de vier voorwaarden voldaan. Dat wil echter niet zeggen dat de staat daardoor kan en mag doen wat ze wil (cf. supra). Zo moeten bijvoorbeeld de kernrechten: het recht op leven, het verbod op foltering en onmenselijke behandeling en het verbod van slavernij te allen tijde gerespecteerd worden. In de verdieping van de mensenrechtentema's wordt hierop teruggekomen.

2.4 Mensenrechten en autonomie

Autonomie is een belangrijk thema inzake mensenrechten. Veel mensenrechtenschendingen die binnen Gilead plaatsvinden hebben te maken met het ontnemen van de autonomie van mensen. Om dit te verduidelijken dienen voorgaande onderdelen met enige sensitiviteit te worden gekoppeld aan de idealen van zelfbepaling, autonomie (Donoho, 2001) en agency.

Iedere persoon heeft het recht heeft om de eigen politieke, religieuze, economische en culturele identiteit te bepalen zonder inmenging van buitenaf (Donoho, 2001). Toch is er binnen rechtswetenschappers onenigheid over deze stelling (Mccorquodale, 1994). Wel is iedere partij

het erover eens dat mensen autonoom mogen bepalen welke keuzes zij maken om hun leven vorm te geven. Ook is er eenstemmigheid over het feit dat zelfbeschikking een onderdeel is van een *empowering* mensenrechtenproces (id).

Autonomie is nauw verbonden met zelfbepaling en gaat een stap verder: een individu moet zonder inmenging van de staat de eigen identiteit vorm kunnen vormgeven. Daarmee vindt autonomie aansluiting bij de liberale en individualistische oriëntatie die de meeste mensenrechtenverdragen kenmerkt (Donoho, 2001).

De aantasting van autonomie is een onderliggend probleem bij veel schendingen van Gilead. Het is in de context van *The Handmaid's Tale* boeiend dat de nadruk op autonomie en individualisme binnen het mensenrechtendiscours vaak bekritiseerd is vanuit niet-Westerse samenlevingen (Brems 2001; Donnelly, 2007). Deze kritieken kwamen voornamelijk vanuit samenlevingen die meer traditionele of religieuze gemeenschapswaarden aanhangen. Indien Gilead een echte staat zou zijn, zou het niet verbazen wanneer zij zich achter deze kritieken zouden scharen. De staat schat het belang van individuele autonomie eveneens minder hoog in en geeft voorrang aan gemeenschapswaarden die in Gilead van religieuze aard zijn.

Het 'boerka'-debat is een dankbaar thema om autonomie en mensenrechten verder te illustreren. Een belangrijk begrip in dit debat is agency. Verschillende staten (o.a. Frankrijk in 2004 en België in 2010) hebben een verbod op het dragen van een gezichtssluier. Dit verbod verklaren O'Neill et al. (2014) vanuit de stereotype assumptie van die staten dat moslimvrouwen onderdrukt zijn en daardoor een gebrek aan agency kennen. Hierdoor wordt er door de wetgever voorbijgegaan aan de beslissing en beleving van deze vrouwen om de gezichtssluier te dragen. In een onderzoek van Brems et al. (2014) komt bijvoorbeeld naar voren dat vrouwen die een gezichtssluier dragen het cruciaal vinden dat de keuze om deze te dragen vertrekt vanuit een persoonlijke, autonome beslissing. Meestal wordt hier goed over nagedacht. Het dragen van een gezichtssluier is volgens de vrouwen uit het onderzoek een individuele uiting om hun religie op een vrome manier te beleven. Hiervoor is net een zekere kracht nodig. Het is immers niet evident om in een sterk gesecculariseerde samenleving een devoot leven na te streven (Singh, 2015; Van Den Brandt & Longman, 2017), daar deze keuze in strijd is met de 'westerse manier van leven' (Brems et al., 2014).

Door het criminaliseren van de gezichtssluier komt de vergelijking met de situatie van de Gileadse vrouwen akelig dichtbij. De bezorgdheden van beide groepen vrouwen worden niet ernstig genomen door hun overheid en geen van de groepen vrouwen wordt door hun staat aanzien als volwaardige leden van de samenleving (Ouald Chaib & Brems, 2014). Volgende dialogen met moslimvrouwen uit het onderzoek van Brems et al. (2014) en tussen Offred en haar vriendin Moira illustreren mooi hoe deze paternalistische houding van België en Gilead voorbijgaat aan het standpunt van de vrouwen zelf en daardoor inherent voorbijgaat aan hun autonomie (id.):

H: It's frustrating ... we are all born here, we always moved around freely, when from one day to the next, I saw myself [mimics looking around in fear]

N: Right, as if you are wanted by the law.

H: I really had the feeling that I had escaped from prison... watch out, watch out, a police car.

K: I had that feeling for a very long time.

H: But it's not normal. In the end... we are Belgians you know. That's the most bizarre thing, that we are Belgians."

(Brems et al., 2014, p. 108)

"I've been fired', I told Moira when I got her on the phone. She said she would come over. [...] 'Tried getting anything on your Compucard today?' 'Yes,' I said. I told her about that too. 'They've frozen them,' she said. 'Mine too. The collective's too. Any account with an F on it instead of an M. All they needed to do is push a few buttons. We're cut off.' 'But I've got over two thousand dollars in the bank,' I said, as if my own account was the only one that mattered. 'Women can't hold property anymore,' she said, 'it's a new law. Turned on the TV today?' 'No,' I said. 'It's on there,' she said. 'All over the place.' She was not stunned, the way I was. In some strange way she was gleeful, as if this was what she'd been expecting for some time and now she'd been proven right. [...] 'But why?' I said. 'Why did they?' 'Ours is not to reason why,' said Moira. 'They had to do it that way, the Compucounts and the jobs, both at once. Can you picture the airports, otherwise? They don't want us going anywhere, you can bet on that.'"

(Atwood, 2017[1985], p 187-188)

Deze citaten tonen aan hoe het overheidsoptreden de genoemde groepen vrouwen tot 'de ander' (cf. supra) maakt. Belgische moslimvrouwen noch Gileadse vrouwen horen in de voorbeelden volledig bij de samenleving volgens hun overheid (Ouald Chaib & Brems, 2014). Omwille van politieke manipulatie van het gendergelijkheidsargument in relatie tot een verkeerd begrip van vrouwelijke onderdrukking (Taramundi, 2014) wordt in het voorbeeld van Brems et al. religieuze autonomie en de manier waarop vrouwen hun religie willen beleven verworpen. In het citaat van *The Handmaid's Tale* gebeurt iets erg gelijkaardigs: vanuit een aanval op het secularisme en de vrouwenrechtenbeweging (cf. supra) van Gilead, wordt de manier waarop vrouwen hun leven vormgeven tenietgedaan door een vergelijkbare politieke manipulatie.

In beide voorbeelden krijgt het persoonlijke een politiek karakter. Doordat bepaalde groepen vrouwen worden getroffen in hun individuele uiting van wie ze zijn, maakt dit van een aanvankelijk individueel probleem (bv. 'ik mag geen gezichtssluier dragen om mijn geloofsovertuiging te beleven zoals ik dat wil') een groepsprobleem (bv. 'geen enkele vrouw

in België mag een gezichtssluier dragen'). Met aan de basis een structurele patriarchale dimensie (Taramundi, 2014) die zich paternalistisch opstelt (Ouald Chaib & Brems, 2014). In zo'n situaties zijn mensenrechten van essentieel belang. Mensen zouden zelf uitdrukking en expressie moeten kunnen geven aan wie ze zijn en waarvoor ze willen staan. Indien dit niet mogelijk is omwille van regio-gebonden wetten, kunnen mensenrechten de stok achter de deur zijn om staten op het matje te roepen. Individuen moeten kunnen rekenen op de garantie dat ook *hun* mensenrechten worden gerespecteerd door de staat waartoe zij behoren. Mensenrechten draaien immers rond de relatie tussen een individu en de staat, en ze houden verplichtingen in van deze laatste ten aanzien van het individu (Donnelly, 2007).

Het lijkt erop dat Gilead ervanuit gaat dat een groot deel van internationaal erkende mensenrechten niet van toepassing zijn voor de staat (Donnelly, 2007) omwille van hun strikte en letterlijke interpretatie van de Bijbel. Zelfs de meest fundamentele rechten, zoals het verbod op slavernij of foltering, slaat Gilead in de wind (cf. infra). Individuele mensenrechten lijken bovendien niet de prioriteit in Gilead. De weinige keuze die wordt gelaten aan vrouwen, is zoals kiezen tussen cholera of de pest. Hierbij kan de vraag worden gesteld of de vrouwen in Gilead zelf iets in handen hebben? Het antwoord daarop is: niet echt. Het politiek systeem waartegen ze moeten opboksen is te sterk, waardoor er geen sprake van zelfbeschikking voor de Gileadse vrouwen zoals reeds aangetoond in de intersectionele analyse (cf. supra, 'Intersectionele analyse van de vrouwen in *The Handmaid's Tale*').

3. Verdieping geselecteerde mensenrechtenthema's

3.1 Slavernij

Wanneer de autonomie van mensen in die mate wordt ingeperkt, dat personen niets meer zelf kunnen bepalen en dat er inbreuken gebeuren in liberale vrijheden waaronder politieke en economische vrijheid zoals in *The Handmaid's Tale*, kan het woord slavernij in de mond worden genomen. Volgens de Slavernij Conventie (OHCHR, 2019), wordt slavernij in artikel 1(1) als volgt gedefinieerd: "*Slavery is the status or condition of a person over whom any or all the powers attaching to the right of ownership are exercised*". Vanuit deze brede definitie kan eveneens worden afgeleid dat ook een staat een meester-slaaf-relatie kan hebben met zijn onderdanen.

Lott (1998) spreekt over slavernij als een continuüm van uitbuiting en laat daarmee de idee dat slavernij een geïsoleerd afzonderlijk fenomeen is achterwege. In het geval van Gilead is er sprake van economische uitbuiting ten aanzien van vrouwen. De functie van Martha's of Unwomen zijn hier voorbeelden van: zij vervullen de rol van gratis arbeidskrachten om de staat draaiende te houden. Maar met de Handmaids gaat de staat nog een stap verder. Niet alleen buit

hij deze groep vrouwen seksueel uit, ook gebruikt hij hen als levende broedmachines, of zoals Offred zegt:

“We are containers, it’s only the insides of our bodies that are important.”

(Atwood, 2017, p. 107)

Steinfeld (2001) merkt op dat slavernij meestal niet door brute fysieke kracht tot stand komt. Vaker krijgen mensen de keuze tussen zeer onaangename alternatieven, zoals de dood of marteling enerzijds of veeleisende lichamelijke arbeid anderzijds. De gedwongen partij zal hier veelal kiezen voor het alternatief met het minste kwaad. Evenzo krijgen de Handmaids de keuze van de overheid tussen de Kolonies of de rol van Handmaid. Indien het alternatief van de Kolonies niet zo extreem zou zijn, zouden vrouwen de rol van Handmaid waarschijnlijk niet opnemen. In het boek komt de lezer tot deze ontdekking wanneer Offred de twee Martha’s van haar gastgezin, Cora en Rita, afluistert in een gesprek:

“Once, though, I heard Rita say to Cora that she wouldn’t debase herself like that. ‘Nobody asking you,’ Cora said. ‘Anyways, what could you do, supposing?’ ‘Going to the Colonies,’ Rita said. ‘They have the choice.’ ‘With the Unwomen, and starve to death and Lord knows what all?’ said Cora. ‘Catch you.’”

(Atwood, 2017[1985], p. 20)

Wat later in het verhaal geeft Offred tijdens een Ceremonie-avond zelf aan dat ze de ‘keuze’ van Handmaid heeft gemaakt:

“Below it [the skirt] the commander is fucking. What he is fucking is the lower part of my body. I do not say make love, because that is not what he’s doing. Copulating too would be inaccurate, because it would imply two people and only one is involved. Nor does rape cover it: nothing is going on here that I haven’t signed up for. There wasn’t a lot of choice but there was some, and this is what I chose.”

(Atwood, 2017[1985], p. 104-105)

Dit citaat brengt ons bij het onderwerp van seksuele slavernij. De VN Speciale Rapporteur van Systematische Verkrachting (2000, para. 8) omschrijft seksuele slavernij als *“the status or condition of a person over whom any or all of the powers attaching to the right of ownership are exercised, including sexual access through rape or other forms of sexual abuse”*. Hierbij aansluitend veroordeelt de UN Security Council in Resolutie 1820 (2008) seksueel geweld, waar seksuele slavernij onder valt, in gewapende conflicten. In paragraaf 4 merkt ze op dat *“rape and other forms of sexual violence can constitute a war crime or a crime against humanity”*.

Seksuele slavernij in de context van ontvoerde Myanmarse bruiden voor Chinese mannen is een schrijnend actueel voorbeeld dat aansluit bij het verhaal. Het voornaamste doel van deze ontvoeringen is om de grote hoeveelheid alleenstaande Chinese mannen hun nageslacht te garanderen. In China is er door de een-kind-politiek en de voorkeur voor zonen een groot tekort aan vrouwen. De Myanmarse vrouwen zijn bijgevolg goede kandidaten om deze taak op zich te nemen. Zij verkeren omwille van vijandelijkheden in hun land in een kwetsbare positie, waardoor doen ze beroep doen op smokkelaars in de hoop op een beter leven. De smokkelaars beloven deze vrouwen werk in China, maar eigenlijk voeren ze een lucratieve handel in bruiden voor alleenstaande Chinese mannen. Human Rights Watch (2019a) klasseert deze vorm van smokkel onder de noemer van seksuele slavernij. In datzelfde rapport zijn de getuigenissen van de Myanmarse vrouwen erg gelijkaardig met wat Atwood in *The Handmaid's Tale* heeft geschreven:

“The Chinese man told me I would need to have a baby,” said Ja Seng Htoi, trafficked at 20. “I said I don’t want to have a baby. He pushed back and asked me to have a baby. [He said,] ‘Normally after Myanmar girls in China have a baby they go home—maybe you’re like this.’ So, I decided to have a baby with him. The Chinese man told me that after the kid was one-year-old then I could go back.” Ja Seng Htoi had a baby. Her ‘husband’ and his family initially refused to let her leave, but then relented and let her go while they kept the child.”

(Human Rights Watch, 2019a, “Demands for children and forced pregnancy”)

“Tsawm Nu Ra, trafficked at age 16, was kept locked in a room. When she became pregnant after three months she was kept in the house and watched closely. But when she miscarried after three months, she was sent to work in the family’s sugarcane fields, put in charge of the housework.”

(Human Rights Watch, 2019a, “Forced labor”)

Een ander belangrijk aspect dat door slavernij wordt beperkt is de mobiliteit van de gedwongen partij. De voornaamste reden voor deze beperking zit geworteld in angst van de bezittende klassen dat hun belangen in gevaar zouden zijn ten gevolge van eventuele consequenties indien de uitbuiting aan het licht zou komen. Om diezelfde reden speelt angst evenwel een rol binnen de sociale weefsels van de bredere politieke gemeenschap (O’Connell Davidson, 2010). Reeds enkele aangehaalde voorbeelden uit *The Handmaid's Tale* beschrijven dit aspect zonder meer. Maar een ouder voorbeeld van de Japanse *Comfort Women*, vrouwen die Japanse soldaten gezelschap moesten houden op het front tijdens de Tweede Wereldoorlog, toont goed aan hoe ook in echte oorlogssituaties het doen en laten van bepaalde groepen vrouwen erg nauwkeurig wordt opgevolgd en beperkt:

“When I [Chang Jeom Dol, Korean survivor] was 14, some men were recruiting workers; they said I could work in a factory and make money – my family were very poor so I had to make my own living. I was taken to Manchuria, kept there for a year and a half then transferred to Singapore. It took a month to get there. I don’t remember how long I stayed there. They gave me a small room. I ran away, but soldiers and guards were everywhere, I had nowhere to run to, I got caught and was beaten a lot.”

(Amnesty International, 2006, p. 10)

Laat uit de voorbeelden van de Myanmarse en Japanse vrouwen opvallen dat intersectionele factoren zoals leeftijd, armoede, klasse, familiestatus, nationaliteit en etniciteit meespelen om in de mazen van het seksuele slavernijnet verstrikt te raken. Vrouwen die aan de rand van de samenleving leven, lopen meer risico om vanuit hun kwetsbare positie geconfronteerd te worden met mensonterende situaties, waaronder slavernij.

Slavernij reikt samenvattend verder dan enkel mensen behandelen als bezit. Slavernij raakt aan verschillende kernvrijheden en daarmee samenhangend aan diverse kernrechten van personen (O’Connell Davidson, 2010).

3.2 Foltering en onmenselijke, ontorende en vernederende behandeling

Vooraleer v te koppelen aan *The Handmaid’s Tale* en actuele gebeurtenissen is het eerst nodig om deze begrippen te verduidelijken.

Volgens het VN-Verdrag tegen Foltering en andere Wrede, Onmenselijke of Ontorende Behandeling of Bestraffing, is foltering onder artikel 1(1) *“any act by which severe pain or suffering, whether physical or mental, is intentionally inflicted on a person for such purposes as obtaining from him or a third person information or a confession, punishing him for an act he or a third person has committed or is suspected of having committed, or intimidating or coercing him or a third person, or for any reason based on discrimination of any kind, when such pain or suffering is inflicted by or at the instigation of or with the consent or acquiescence of a public official or other person acting in an official capacity. It does not include pain or suffering arising only from, inherent in or incidental to lawful sanctions.”* Uit deze definitie kunnen vier kenmerken worden afgeleid die voldaan moeten zijn om over foltering te spreken:

- Er moet sprake zijn van opzet;
- Het betreft fysieke en/of mentale pijn en/of leed;
- De handeling gebeurt met een specifiek oogmerk;
- De overheid is de dader of minstens verantwoordelijk

In artikel 2(2) zegt de Conventie tegen Foltering verder dat “*no exceptional circumstances whatsoever, whether a state of war or a threat of war, internal political instability or any other public emergency, may be invoked as a justification of torture*”. Foltering valt anders gezegd nooit te rechtvaardigen, er zijn geen uitzonderingen en het is absoluut verboden. Ook in tijden van een noodtoestand.

Uit deze ruime definitie valt het verschil tussen foltering en een onmenselijke of vernederende behandeling echter niet af te leiden. De Raad van Europa hanteert een duidelijker begrippenkader door foltering en onmenselijke, ontorende en vernederende behandeling op te splitsen en apart te definiëren. Zo definieert de Raad van Europa foltering als “*een opzettelijke onmenselijke behandeling waarmee zeer ernstig en wreed lijden wordt veroorzaakt*” (COE, 2019, “Verbod op foltering en onmenselijke of vernederende behandeling”). Verkrachting, dreigen met geweld tegen de familie en schijnexecuties vallen onder meer onder foltering. Onmenselijke behandeling kent een lagere gradatie qua ernst en moet een feitelijk lichamenlijk letsel of ernstig geestelijk lijden teweegbrengen (id.). Een aantoonbaar opzet of oogmerk vallen voor de Raad van Europa dus weg bij onmenselijke behandeling. Kenmerkend voor een vernederende behandeling is vernedering en krenking. Fysiek en mentaal lijden hebben een minder grote plaats bij vernedering en ook hier moet opzet niet bewezen worden (id.). Om deze verschillen zo goed mogelijk aan te tonen, zullen foltering, onmenselijke behandeling en de cluster van ontorende en vernederende behandeling apart geïllustreerd worden met voorbeelden uit *The Handmaid’s Tale* en recente casussen uit mensenrechtenrapporten. Net zoals slavernij een continuüm is, lopen ook voorbeelden van foltering in werkelijkheid over in elkaar. Daardoor is een strikte opdeling tussen deze types van mishandeling vatbaar voor discussie. In deze thesis is de opdeling tussen foltering, onmenselijke behandeling en ontorende en vernederende behandeling echter artificieel. De opdeling dient als hulpmiddel om het onderscheid en de graad van ernst tussen de vormen aan te tonen.

A. Foltering

In *The Handmaid’s Tale* komen verschillende vormen van foltering voor. Een eerste vorm van foltering in het verhaal is de fysieke mishandeling wanneer vrouwen de regels niet nakomen. De mishandeling van Moira, de vriendin van Offred, na een ontsnappingspoging uit het ‘*Rachel en Leah*’-heropvoedingscentrum, toont deze foltervorm goed aan:

“*They took her into a room that used to be a science lab. It was a room where none of us ever went willingly. Afterwards she could not walk for a week, her feet would not fit in her shoes, they were too swollen. It was the feet they’ do, for a first offence. They used steel cables, frayed at the ends. After that the hands. They didn’t care what they did to your feet and hands, even if it was permanent.*” - (Atwood, 2017[1985], p. 102)

Binnen de Islamitische Staat ziet Amnesty International analoge situaties bij gevangengenomen vrouwen:

“Men came several times to take away some of the girls. Those who resisted were beaten and pulled away by the hair. Some were beaten with electrical cables. I was not afraid of the beatings, but could not bear the thought that they could attack my honour. We were constantly told that we would be forced to marry or sold to some men.”

(Amnesty International, 2014a, p. 6)

Beide voorbeelden geven ook een tweede foltervorm weer, namelijk de dreiging van geweld. Nog een andere foltervorm in Gilead is verkrachting (COE, 2019). Het voorbeeld van Offred, die door haar Commander maandelijks wordt gedwongen tot seksuele betrekkingen, werd reeds besproken bij het punt rond slavernij. Ondanks het feit dat Offred zelf niet spreekt over verkrachting, kan de daad wel onder die noemer worden ondergebracht vanuit de definitie van foltering: de seksuele handeling gebeurt met opzet, berokkent fysiek en mentaal leed, gebeurt met een specifiek oogmerk en de overheid heeft Handmaids geïntroduceerd aan haar hooggeplaatste ambtenaren om maandelijks misbruik te maken van deze vrouwen hun ‘keuze’.

Daarnaast ziet Amnesty International (2018a) het scheiden van ouders met hun kinderen als derde foltervorm, wat ook Offred is overkomen:

“I can see her, going away from me, through the trees which are already turning, red and yellow, holding her arms to me, being carried away.”

(Atwood, 2017[1985], p. 85)

In de Verenigde Staten is sinds kort een erg gelijkaardig beleid als antwoord op de vluchtelingenproblematiek. Amnesty International (2018a) reageert streng op deze gedwongen scheiding van migrantenkinderen van hun ouders. Deze praktijk beantwoordt volgens hen aan de definitie van foltering zoals beschreven in de internationale wetgeving. Ambtenaren hebben deze maatregel immers uitgevaardigd en uitgevoerd. Bovendien maken de opzet en het beoogde doel van deze maatregel gecombineerd met het ernstig leed dat hiermee gepaard gaat (Amnesty International, 2018a) de vier criteria compleet om over foltering te kunnen praten.

Hierbij aansluitend is mentale foltering een laatste foltervorm die regelmatig voorkomt in *The Handmaid's Tale*. Een erg duidelijk moment van mentale foltering in *The Handmaid's Tale* vindt plaats tijdens de doodstraf van een vrouw op een ‘Verlossingbijeenkomst’. In het voorbeeld worden Handmaids verplicht om toe te kijken en actief deel te nemen aan de dood van een veroordeelde Handmaid. Als gelijkaardig voorbeeld doet een moedige getuigenis van een Irakese ex-gevangene uit de Saydnaya gevangenis dienst om mentale foltering in onze wereld te beschrijven. Deze twee uiteenzettingen voldoen eveneens aan de vier kenmerken van foltering (cf. supra), waar de toeschouwers angst inboezemen het te bereiken doel is.

"[...] I've leaned forward to touch the rope in front of me, in time with the others, both hands on it, the rope hairy, sticky with tar in the hot sun, then placed my hand on my heart to show my unity with the Salvagers and my consent, and my complicity in the death of this woman."

(Atwood, 2017[1985], p. 288)

"I don't even know what term to use to describe what I saw. The guard would ask everyone to take off all their clothes and go to the bathroom one by one. As we walked to the bathroom, they would select one of the boys, someone petite or young or fair. They would ask him to stand with his face to the door and close his eyes. They would then ask a bigger prisoner to rape him... No one will admit this happened to them, but it happened so often... I know all about it, I lived it... Sometimes psychological pain is worse than physical pain, and the people who were forced to do this were never the same again. I know some who died because they became so depressed they just stopped eating the little food they were offered... If the larger prisoner would refuse to carry out the rape, he would then get beaten very badly. Once [when a man refused] they inserted something into his anus as punishment."

(Amnesty International, 2017, p. 33)

B. Onmenselijke behandeling

Als grensgeval tussen onterende en vernederende behandeling enerzijds en foltering anderzijds is het geen evidente zaak om clusters van duidelijk gesteld gedrag te vinden. Het is moeilijk om met een allesomvattend woord te beschrijven wat nu precies wordt verstaan onder onmenselijke behandeling. Laat volgende gebeurtenissen daarom helpen om meer vat te krijgen op het begrip 'onmenselijke behandeling'.

Een relevant fragment uit *The Handmaid's Tale* slaat op een situatie waar Dolores, een Handmaid in opleiding, dringend moet plassen maar niet naar het toilet mag gaan van de Aunts. Hierdoor plast ze in haar broek:

"Sometimes, if you ask [to go to the toilet] at the wrong moment, they say no. If you really have to go that can be crucial. Yesterday Dolores wet the floor. Two Aunts hauled her away, a hand under each armpit. She wasn't there for the afternoon walk, but at night she was back in her usual bed. All night we could hear her moaning, off and on."

(Atwood, 2017[1985], p. 82)

In het 'Rachel en Leah'-heropvoedingscentrum zijn de Handmaids voor de banaalste zaken zoals plassen, afhankelijk van de welwillendheid van de Aunts. Handmaids kunnen geen

autonome beslissingen nemen en moeten toestemming vragen voor zowat iedere handeling die ze willen stellen. Hierdoor ontstaat er een machtsrelatie tussen Handmaids en Aunts. De reactie van de Aunts in het voorbeeld kan onder onmenselijke behandeling vallen. Het feit dat Dolores is weggedragen en nadien in haar bed huilt, wijst minstens op mentaal leed en mogelijks ook op een lichamenlijk letsel. Het voorbeeld mist een aantoonbaar opzet of een concreet doel. Het gedrag van de Aunts is een incidentele reactie op het plassen van Dolores en zal wellicht onderworpen zijn aan willekeur.

In Noord-Korea past de politie een gelijkaardige willekeurige behandeling toe ten aanzien van gearresteerde vrouwen:

“During questioning, he [the police] asked questions and took notes with a fountain pen. Sometimes, he would stop and poke me with the pen or his hand in different spots on my body [...] like my arms or breast. He’d also hug me [...] I didn’t think about it, I didn’t like it and felt embarrassed and disgusted, but I couldn’t do anything.”

(Human Rights Watch, 2018a, “Sexual violence by men in positions of power”)

Het is al moeilijker om de vier kenmerken van foltering te vinden in deze illustraties. Want de opzet waarmee de Aunts en politie handelen zoals ze handelen is onduidelijk. Misschien hebben Aunts en de Noord-Koreaanse politie wel een soortgelijke reden zoals de Dominicaanse politie, die sekswerkers arbitrair lastigvalt:

“They [the police] do it, because they have power. Maybe to humiliate, because they think that we aren’t people and we aren’t worth it, but they also do it because of the power they have, because you would say that you can’t go against them because they are law enforcement.”

(Amnesty International, 2019, p. 27)

Aunts hebben als overheidsafgevaardigden macht over Handmaids, zoals de politie over de Caraïbische sekswerkers of Noord-Koreaanse vrouwen. Onmenselijke behandeling kenmerkt zich daarom misschien voornamelijk door het grote machtsonevenwicht waardoor bepaalde handelingen gerechtvaardigd worden en het leed door een gevoel van machteloosheid en onrechtvaardigheid bij het slachtoffer wordt bewerkstelligd.

C. Onterende en vernederende behandeling

Bij onterende en vernederende behandeling is het eveneens niet evident om precies te definiëren waaruit de kenmerkende vernedering en krenking bestaat. Toch is Atwood erin geslaagd om ook deze mensenrechtenschending op te nemen in haar verhaal. Het eerste gekozen fragment

uit Gilead speelt zich af tijdens de toewijzing van plaats om ‘De Verlossing’ van vrouwen te aanschouwen:

“Wives and daughters on the folding wooden chairs placed towards the back, Econowives and Marthas around the edges and on the library steps, and Handmaids at the front, where everybody can keep an eye on us. We don’t sit on chairs, but kneel.”

(Atwood, 2017[1985], p. 285)

Het is voor de Handmaids vernederend om als enige groep te moeten knielen in het midden van de andere vrouwelijke toeschouwers. Zo kunnen deze vrouwen toezicht op hen houden, waardoor Handmaids niet als volwassenen worden behandeld, maar als kleine kinderen.

De verplichte naamswijziging die de Handmaids duidelijk tot bezit maakt van hun Commander kan, volgens de invulling van De Raad van Europa (2019), ook onder de noemer ontterende en vernederende behandeling vallen. Kan iemand dieper gekrenkt en vernederd worden dan door het leven te moeten gaan als een ‘of-iemand’? Uit onderstaande getuigenis van Offred komt het belang van haar naam alvast duidelijk naar voren:

“I tell myself it [your name] doesn’t matter, your name is like a telephone number, useful only to others; but what I tell myself is wrong, it does matter.”

(Atwood, 2017[1985], p. 94)

Een transseksuele Caraïbische sekswerker vat het overheersende gevoel van ontterende en vernederende behandeling goed samen. Wanneer een persoon is geraakt in het ‘mens zijn’ en wordt gereduceerd tot object zonder beslissingsvrijheid, zonder specifiek oogmerk of met geweld vanuit de staat, omschrijft mogelijk het best waar ontterende en vernederende behandeling op slaat:

“It’s sad when you go down a street and an Evangelical says to you ‘Look, there’s a devil’. Those are things that affect you a lot, because we are human beings.”

(Amnesty International, 2019, p. 35)

D. Besluit

Foltering, verkrachting en andere vormen van wrede behandeling zijn verboden en vormen mensenrechtenschendingen (Amnesty International, 2014a). Hierbij aansluitend rapporteert Amnesty International (2019) dat foltering soms wordt ingezet door staten als methode om sociale controle te garanderen. Ook hier geldt dat deze vorm van foltering verboden is, ook wanneer deze wordt gehanteerd als onderdeel van een wijdverspreide of systematische aanval op de burgerbevolking (Amnesty International, 2014a). Alle opgesomde voorbeelden

documenteren mensenrechtenschendingen, waar Gilead zich bewust van lijkt te zijn en welke de staat systematisch op zijn burgerbevolking richt als onderdeel van zijn organisatiebeleid. Bovendien lijkt gender-gebaseerde discriminatie ten aanzien van de Gileadse vrouwen, in combinatie met aantoonbare slechte behandeling, de kans aanzienlijk te vergroten om met foltering of onmenselijke en vernederende behandeling geconfronteerd te worden (COE, 2019).

Toch kan vanuit intersectioneel perspectief de vraag worden gesteld of foltering wel enkel onderscheiden kan worden op basis van de intensiteit van pijn of lijden. Een ander doorslaggevend criterium kan ook de machteloosheid van het slachtoffer zijn door het intentioneel toegebrachte leed en daarmee samenhangend de inbreuk op de persoonlijke vrijheid van het slachtoffer (Nowak & McArthur, 2006). Ook bij foltering geldt dat er meerdere mensenrechten geschonden worden en dat deze mensenrechtenschending een behoorlijke impact heeft op de totaliteit van een persoon.

3.3 Seksuele en reproductieve rechten

Als laatste mensenrechtenthema om de tweede onderzoeksvraag ‘*Welke fundamentele rechten worden de vrouwen uit *The Handmaid’s Tale* ontnomen?*’ te beantwoorden wordt er dieper ingegaan op seksuele en reproductieve rechten.

Seksuele en reproductieve rechten hebben recent aandacht gekregen op de internationale agenda. Binnen het internationale mensenrechtendiscours hebben ze hun opgang gemaakt op de Internationale Conferentie van Populatie en Ontwikkeling in 1994 (hierna Caïro Actieprogramma) en op de Beijing Vrouwenrechtenconferentie in 1995. Uit deze conferenties vloeiden de *Cairo Declaration on Population and Development* en de *Beijing Declaration and Platform for Action* voort. Het Caïro Actieprogramma heeft een volledig hoofdstuk gewijd aan ‘Reproductieve Rechten en Reproductieve Gezondheid’. Reproductieve gezondheid is een breed begrip waaronder “het volledig spectrum van gezondheidsnoden, reproductieve en seksuele activiteiten van vrouwen’ valt. Reproductieve gezondheid is nauw verbonden met reproductieve en seksuele rechten. De Beijing Vrouwenrechtenconferentie heeft op de vierde VN Wereldconferentie over Vrouwen de definitie van reproductieve gezondheid en rechten bevestigd met een specifieke nadruk op vrouwenrechten. Deze verklaringen vormen een sterke autoriteit om richtlijnen uit te werken rond seksuele gezondheid met de hulp van bestaande mensenrechten, omdat ze gebaseerd zijn op wereldconsensus. De Beijing Vrouwenrechtenconferentie (1995, para. 95 en 223) bevestigt dat de definitie van reproductieve en seksuele rechten bepaalde mensenrechten omvat die zijn opgenomen in verschillende nationale wetten, consensusdocumenten en internationale mensenrechtendocumenten. *The Office of the UN High Commissioner on Human Rights* (2019) heeft de mensenrechten die samenhangen met seksuele en reproductieve en seksuele gezondheid geconcretiseerd.

Hieronder valt het recht op gezondheid, het recht om vrij te zijn van foltering, het recht op privacy, het recht op educatie, het recht op leven en het verbod op discriminatie.

Binnen het brede thema van seksuele en reproductieve rechten zijn in deze thesis een aantal topics geselecteerd voor verdere uitwerking gezien hun aansluiting met *The Handmaid's Tale*. Dit zijn infertiliteit en draagmoederschap; abortus, anticonceptie en reproductieve gezondheid; seksueel grensoverschrijdend gedrag; het huwelijk in relatie tot seksualiteitsbeleving; en de taak van de Jezebels (zie bijlage 2).

A. Infertiliteit en draagmoederschap

Handmaids zijn gereguleerde vruchtbare draagmoeders om onvruchtbare hooggeplaatste koppels in Gilead een kind te schenken. Over infertiliteit als geïsoleerd probleem is er niet veel juridisch onderzoek om dit punt vorm te geven. Omwille van toenemende aandacht voor vervuiling komt dit probleem wel langzaam op de (internationale) agenda. Zo rapporteert de WHO (2018, p. 22) in een recent rapport het volgende: *“infertility has long been neglected as a public health problem and only recently gained some importance as a consequence of concerns over exposure to pollution and environmental disasters”*. Ook Human Rights Watch (2018b) uit in een rapport ter attentie van Brazilië bezorgdheid over het gebruik van pesticiden als vorm van verontreiniging omwille van eventuele negatieve gevolgen ten aanzien van fertiliteit (en andere ziekten) bij chronische blootstelling. Zij verwijzen hierbij naar een schending van het recht op gezondheid (Human Rights Watch, 2018c). Vanuit de link tussen infertiliteit en vervuiling als mensenrechtenprobleem kan er wel een verband worden gelegd met Gilead. Net door extreme vervuiling kampt de staat immers met een fertiliteitscrisis.

Daarnaast wordt in *The Handmaid's Tale* een duidelijk wettelijk onderscheid gemaakt tussen onvruchtbare mannen en vrouwen:

“There’s no such thing as a sterile man any more, not officially. There are only women who are fruitful and women who are barren, that’s the law.”

(Atwood, 2017[1985], p. 70-71)

Hierdoor hangt infertiliteit in Gilead ook samen met een schending op het verbod van discriminatie. Ironisch genoeg zal in de toekomst net mannelijke infertiliteit een groot probleem vormen door watervervuiling ten gevolge van hormoonverstoorder en microplastics, en de impact daarvan op endocriene functies (UN Environment, 2019).

Er is wel voldoende onderzoek naar draagmoederschap om onvruchtbare koppels de kans te geven om ouder te worden. Busby en Vun (2010) benaderen draagmoederschap vanuit een recht en genderperspectief, waardoor dit onderzoek toepasselijk is binnen deze thesis. De houding van beide onderzoekers is zeer kritisch ten aanzien van draagmoederschap en kan niet worden veralgemeend als courante visie omtrent draagmoederschap binnen het mensenrechtendiscours.

Toch heeft het onderzoek van Busby en Vun een mooie aansluiting met *The Handmaid's Tale*. De onderzoekers verklaren hun houding door het inherent uitbuitend karakter van het draagmoederschap. Door vrouwen tot handelswaar te maken en het de-humaniserend effect van draagmoederschap kunnen bepaalde feministische ideeën over onderdrukking, autonomie en ongelijkheid van de vrouw gekoppeld worden aan de praktijk. Busby en Vun (2010) schuwen termen als 'reproductieve prostitutie' en 'slavernij' niet om draagmoederschap te omschrijven (id.). Zij verklaren deze geladen termen aan de hand van drie gemeenschappelijke kenmerken tussen draagmoederschap en prostitutie en/of slavernij. Als eerste kenmerk halen ze aan dat draagmoeders veelal geen betekenisvolle toestemming kunnen geven omdat de drijfveren om draagmoeder te worden voortvloeien uit een financiële noodzaak. Ten tweede halen ze het potentieel voor uitbuiting aan en als derde overeenkomst zien ze de financiële transactie als strijdpunt om de menselijke waardigheid te garanderen (id.). Hierdoor ontstaat er een machtshierarchie tussen de draagmoeder en de toekomstige ouders (Storrow, 2005; Deonandan et al., 2012). Deze omschrijving sluit nauw aan bij de opdracht van de Handmaids en de onderdrukking die daarmee gepaard gaat. Ook zij kunnen niet ten volle toestemming geven (cf. supra), worden uitgebuit (cf. supra) en bevinden zich in een ongelijke machtsrelatie met hun gastgezin.

B. Abortus, anticonceptie en reproductieve gezondheid

Het recht op abortus is internationaal nog niet erkend als mensenrecht. Geloofsovertuigingen hebben een grote impact om abortus niet als recht te erkennen. De invloed van de Katholieke Kerk speelt bijvoorbeeld een rol in de wetgeving van abortus in El Salvador en de Dominicaanse Republiek (Amnesty International, 2014b; 2018d). Een absoluut verbod op abortus, zoals in El Salvador of de Dominicaanse Republiek, kan ernstige en zelfs fatale gevolgen hebben voor zowel moeder als kind. Zelfs bij ernstige complicaties bij moeder of kind is abortus namelijk niet toegestaan in deze landen. Volgend voorbeeld van Human Rights Watch, waar een zwangere vrouw op 21 weken zwangerschap te horen krijgt dat haar foetus de fatale aangeboren hersenafwijking Anencefalie heeft, illustreert het verbod van abortus in de Dominicaanse Republiek:

“The only thing I [the doctor], explained is that she has the right [to decide to terminate the pregnancy], but we cannot do it. Legally, there is no way. I believe it should be a legal option, and each woman should decide for herself what she should do. Because right now, we are violating their rights. We’re telling them, you can’t do this with your boy.”

(Human Rights Watch, 2018d, “Lack of Access to Legal Abortion Even in Cases of Rape, Incest and Serious Health Risks”)

Daarmee sluit de aanpak van de Dominicaanse Republiek aan bij de visie van Gilead over zwangerschap en abortus:

“What will Ofwarren give birth to? A baby, as we all hope? Or something else, an Unbaby, with a pinhead or a snout like a dog's, or two bodies, or a hole in its heart or no arms, or webbed hands and feet? There's no telling. They could tell once, with machines, but that is outlawed. What would be the point of knowing, anyway? You can't have them taken out, whatever it is must be carried to term.”

(Atwood, 2017[1985], p 122)

Dat zowel Gilead, als de Dominicaanse Republiek in de voorbeelden niet ingrijpen bij levensbedreigende afwijkingen en de zwangerschap in beide staten tot het einde verplicht wordt uitgedragen is markant. Human Rights Watch (2018d) beschouwt een verbod op abortus als specifieke vorm van discriminatie ten aanzien vrouwen en een ondermijning van verschillende mensenrechten. Hieronder valt het recht op leven; gezondheid; vrijheid van wrede, onmenselijke en mensonterende behandeling; non-discriminatie en gelijkheid; privacy; informatie; en de vrijheid om zelf te beslissen over het aantal en de spreiding van kinderen.

In El Salvador hebben vrouwen bovendien een beperkte toegang tot moderne contraceptie, waardoor niet tegemoet wordt gekomen aan hun recht op gezondheid (Amnesty International, 2014b).

“Young women are looked badly upon if they go and ask for condoms at the health clinic. [...] There's no real access to contraception.”

(Amnesty International, 2014b, p. 19)

Ook stigma en discriminerende stereotypering hebben een negatieve invloed binnen het thema van reproductieve gezondheidszorg. Moederschap wordt over het algemeen geacht een natuurlijk instinct te zijn (Amnesty International, 2014b) en vrouwen die dit moedergevoel niet omarmen krijgen al snel een stigmatiserend etiket. De tirade van Aunt Lydia over vrouwen die zich niet wilden voortplanten illustreert deze bevinding:

““Of course, some women believed there would be no future, they thought the world would explode. That was the excuse they use,” says Aunt Lydia. “They said there was no sense in breeding.” Aunt Lydia's nostrils narrow: “such wickedness. “They were lazy women,” she says. “They were sluts.””

(Atwood, 2017[1985], p. 123)

Mede door stigma en discriminatie, alsook door het verbod op abortus ontstaan er culturele en institutionele barrières die onder meer Gileadse vrouwen verhinderen om te genieten van de eerdergenoemde mensenrechten die nauw verbonden zijn met seksuele en reproductieve

gezondheid. Offred haalt in onderstaand citaat aan dat vrouwen in Gilead er omwille van het Gileads reproductieve beleid niet meer aan denken om een zwangerschap te voorkomen:

“No woman in her right mind, these days, would seek to prevent birth, should she be so lucky as to conceive.”

(Atwood, 2017[1985], p. 43)

Human Rights Watch (2018^e; 2019b) bericht dat er vanuit de Verenigde Staten eveneens een aanval is op de reproductieve gezondheidszorg. Zo willen zij bijvoorbeeld geen ontwikkelingshulp meer steunen die actief zijn in de dienstverlening van abortus. In de Verenigde Staten zelf is de stand van zaken in 2019 dat ondertussen reeds zeventien staten een wetsvoorstel hebben goedgekeurd om abortusrechten in te perken. Alabama is de meest recente staat die zich achter het anti-abortuskamp van de VS heeft geschaard. Deze staat heeft echter het meest extreme wetsvoorstel ingediend tot nu toe. Human Rights Watch (2019b) definieert dit voorstel zelfs als ‘draconisch’, daar Alabama zo goed als iedere vorm van abortus wil verbieden. Ook indien de (ongewenste) zwangerschap het gevolg is van verkrachting of incest. Belgische, feministische denktank Furia reageert bezorgd op dit nieuws en verwijst naar *The Handmaid’s Tale* als spiegel voor de toenemende inperking van abortusrechten:

“The Handmaid’s Tale is plots iets minder fictie. We moeten waakzaam zijn om onze verworven rechten niet te verliezen!”

(Furia, 2019, Facebook Status Update)

The Hodson en MacInnis (2017) stellen dat ontwikkelingen als deze in de Verenigde Staten te wijten zijn aan de relatie tussen rechts conservatisme en seksisme. De onderzoekers verklaren dit verband vanuit de sociale dominantietheorie. In de context van abortus in relatie tot conservatisme gaat deze theorie ervan uit dat een conservatieve ideologie de anti-abortus beleidsposities voorspelt door het legitimeren van seksistische mythen die de ideologie en het beleid rechtvaardigen (id.). Aangezien Gilead wordt geleid door een conservatieve regering (cf. supra) die zich kenmerkt door een seksistisch discours (cf. supra) kan deze bevinding ook gelden voor *The Handmaid’s Tale*. Human Rights Watch (2019b) past deze theorie ook toe op het wetsvoorstel van Alabama, een staat die door een conservatief-Republikeinse gouverneur wordt geleid:

“Alabama is already a state where women’s health outcomes are determined by race, economic class, and geography – this cynical bill doesn’t even pretend to address the real health needs of Alabamian women. Instead, it seeks to control women and girls’ bodies against their will. What a shocking abdication of responsibility by Alabama law makers.”

(Human Rights Watch, 2019b, para. 7)

De mensenrechtenorganisatie toont aan hoe een conservatieve staat op paternalistische wijze controle op vrouwen hun lichaam aanwendt als drijfveer om verantwoordelijkheden naast zich neer te leggen. Desalniettemin zouden staten, ongeacht hun ideologie, juridische garanties moeten bieden tegen discriminatie, geweld en criminalisering in hun seksueel en reproductief mensenrechtendiscours (Kimmödi et al., 2015).

Als laatste punt binnen dit thema bericht de Speciale Rapporteur over Foltering en andere Wrede, Onmenselijke en Mensonterende Behandeling (hierna Speciale Rapporteur) in *General Comment No. 28*, paragraaf 11 dat “*International and regional human rights bodies have begun to recognize that abuse and mistreatment of women seeking reproductive health services can cause tremendous and lasting physical and emotional suffering, inflicted on the basis of gender.*” Hierdoor kan het weigeren van reproductieve gezondheid als vorm van foltering worden beschouwd (Amnesty International, 2016a). Hieronder valt eveneens het weigeren van abortus omwille van stigma en discriminatie. Ook het verbod op technologische hulpmiddelen, zoals een echo in Gilead (cf. supra), vindt aansluiting bij de stelling van de Speciale Rapporteur.

C. Seksueel grensoverschrijdend gedrag

Aansluitend bij de opmerking van de Speciale Rapporteur (cf. supra, ‘Abortus, anticonceptie en reproductieve gezondheid’), kan seksueel grensoverschrijdend gedrag van een behandelende arts eveneens worden opgevat als misbruik ten aanzien van vrouwen die reproductieve zorgen vragen. d’Oliveira et al. (2002) argumenteren dat sommige artsen (en verpleegkundigen) zich in de reproductieve gezondheidszorg opzettelijk en regelmatig schuldig maken aan seksueel grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van vrouwen. Offred wordt met dergelijke situatie geconfronteerd tijdens een van haar verplichte doktersconsultaties:

“‘I could help you,’ he says. Whispers. ‘What?’ I say. ‘Shh’, he says. ‘I could help you. I’ve helped others.’ ‘Help me?’ I say, my voice as low as his. ‘How?’ [...] ‘How do you think?’ he says, still barely breathing. Is this his hand sliding up my leg? He’s taken off the glove. ‘The door is locked. No one will come in. They’ll never know it isn’t his.’ [...] ‘It’s too dangerous,’ I say. ‘No, I can’t.’ The penalty is death. But they have to catch you in the act, with two witnesses. [...] His hand stops. ‘Think about it,’ he says. ‘I’ve seen your chart. You don’t have much of time left. But it’s your life.’”

(Atwood, 2017[1985], p. 70-71)

In dit voorbeeld draait het niet noodzakelijk om seks zelf, maar wel om een impliciete machtsongelijkheid waarbij de arts zijn macht uitoefent en Offred dit ondergaat wegens haar gebrek aan macht (cf. supra, ‘Intersectionele analyse van de vrouwen in *The Handmaid’s Tale*’) (Human Rights Watch, 2018f). Seksueel grensoverschrijdend gedrag binnen de reproductieve gezondheidszorg is volgens Human Rights Watch (2018f) een manier om de patiënt te

controleren en vindt voornamelijk plaats in situaties waarin de legitimiteit van de gezondheidsdiensten twijfelachtig is. Ook vooroordelen tegen bepaalde bevolkingsgroepen, zoals vrouwen, spelen een rol om dit gedrag te verantwoorden (d’Oliveira et al., 2002).

D. Het huwelijk in relatie tot seksualiteitsbeleving

In Gilead vinden voornamelijk gedwongen huwelijken plaats. Een gedwongen huwelijk kenmerkt zich door het onder dwang moeten huwen met een partner die de familie heeft gekozen. Inherent aan deze dwang is er een gebrek aan toestemming van minstens een van de partijen (Amnesty International, 2016b). Daarmee verschilt een gedwongen huwelijk van een gearrangeerd huwelijk. In een gearrangeerd huwelijk zoekt de familie eveneens een partner voor een familielid, maar vooraleer het huwelijk wordt voltrokken mogen beide toekomstige partners toestemming geven (Gangoli et al., 2011).

In Gilead gaan huwelijken door tijdens de *Prayvaganza*, een religieuze bijeenkomst voor vrouwen. Het is onduidelijk of deze vrouwen meerderjarig zijn. Offred beschrijft hoe deze huwelijken vorm krijgen:

“It’s mothers, not fathers, who give away daughters these days and help with the arrangement of the marriages. The marriages are of course arranged. These girls haven’t been allowed to be alone with a man for years; for however many years we’ve all been doing. They’ll always been in white, in groups of girls; they’ll always have been silent.”

(Atwood, 2017[1985], p. 230-231)

Hiermee gaat Gilead voorbij aan artikel 16 van het Verdrag van Eliminatie van alle vormen van Discriminatie tegen Vrouwen (CEDAW, 1979):

“1. States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in all matters relating to marriage and family relations and in particular shall ensure, on a basis of equality of men and women:

(a) The same right to enter into marriage;

(b) The same right freely to choose a spouse and to enter into marriage only with their free and full consent”

Gezien de context van Gilead, waar vrouwen amper zeggenschap hebben, mogen de Gileadse vrouwen noch kiezen of ze willen huwen, noch mogen ze hun partner kiezen indien ze besluiten dat ze in het huwelijk willen stappen. Hierdoor ontkent de staat de autonomie van vrouwen en hun intellectueel vermogen om toestemming te geven.

Ouattara et al. (1998) betogen dat een gedwongen huwelijk gelijk is aan gedwongen seks. Vanuit dit standpunt kan seks binnen een gedwongen huwelijk worden aanzien als seksueel

geweld. Deze opvatting krijgt steeds meer erkenning als volksgezondheidsprobleem, omwille van de relatie tussen seksueel geweld, reproductieve- en gezondheidsrisico's (Puri et al., 2011). Voorbeelden hiervan zijn psychologische veranderingen die relateren aan stress en een gebrek aan persoonlijke autonomie (id.).

Daarnaast druist het dwingen van een persoon om te huwen met iemand in tegen diverse mensenrechten (Ouattara et al., 1998), waaronder het recht om zelf de partner te kiezen en toestemming te geven voor het voltrekken van een huwelijk (cf. supra). Een vrouw uit Burkina Faso beveelt in een rapport van Amnesty International aan dat vrouwen best zelf hun partner kiezen en daarbij advies moeten inwinnen bij derden:

“I urge that parents stop giving children in marriage to men they do not love and encourage girls not to accept marriages under duress, and to reach out to others for advice.”

(Amnesty International, 2016b, p. 24)

Om af te sluiten is een gedwongen huwelijk een vorm van gender gerelateerd geweld (Europees Parlement, 2016). Twee factoren verantwoorden deze classificatie. Als eerste treft een gedwongen huwelijk (jonge) vrouwen op disproportionele wijze. Ten tweede spelen de specifieke gevolgen voor (jonge) vrouwen, zoals meer risico op seksueel geweld, ook een rol in de problematiek (id.). Het Europees Parlement (2016) erkent gedwongen huwelijken bovendien als een vorm van huiselijk geweld.

E. De Jezebels: seksueel, maar niet reproductief

Seksuele rechten zijn lang overschaduw geweest in het mensenrechtendiscours door de focus op hun reproductieve tegenhanger (Miller, 2000). Hierdoor zijn bepaalde groepen in de kou blijven staan, zoals personen die seksueel actief zijn zonder reproductieve doeleinden waaronder prostituees. Door marginalisering van deze groepen zijn bepaalde mensenrechten niet beschermd (geweest) omwille van morele, religieuze of strafrechtelijke regulering (id.). Miller (2000) verklaart dat er twee belangrijke drijfveren zijn om deze rechten niet te definiëren. Een eerste verklaring is in de inherente machtsongelijkheid die bij een seksuele relatie komt kijken. Daar zouden rechten mogelijk geen passend antwoord op kunnen bieden. En ten tweede drijfveer ligt bij het universele gegeven dat *'sexual rights are human rights'* voor iedere persoon, ongeacht gender, religie, leeftijd, geslacht e.d., zou gelden. Daar zijn volgens Miller nog niet alle landen klaar voor.

In de context van *The Handmaid's Tale* is het onderzoek van Farley (2006) interessant door zijn link tussen slavernij en gedwongen prostitutie. Dit verband past binnen de sfeer van het verhaal. Farley (2006) ziet drie gemeenschappelijke kenmerken tussen slavernij en gedwongen prostitutie. Als eerste (1) kenmerk is gedwongen prostitutie net zoals slavernij een lucratieve

vorm van onderdrukking. Een tweede (2) gemeenschappelijk kenmerk tussen slavernij en gedwongen prostitutie ziet Farley (2006) in de manier waarop fysieke en seksuele onderdrukking en geweld frequent voorkomen ten aanzien van de gedwongen partij. En een derde (3) parallel zijn de redenen waarom personen kiezen voor prostitutie, of *“the choice made by those who have no choice”* (Farley, 2006, p. 110). Deze kenmerken sluiten eveneens aan bij drie kernelementen die mensenhandel typeren: (1) het doel van uitbuiten, (2) de actie van het rekruteren en (3) middelen zoals dreiging om personen aan te trekken (OHCHR, 2014). In volgend geselecteerd fragment uit *The Handmaid’s Tale* kunnen de drie kenmerken worden teruggevonden. Offred bezoekt in het fragment de Jezebels, de prostituees van het geheime bordeel in Gilead:

“‘Who are these people?’ I ask him. ‘It’s only for the officers,’ he says. ‘From all branches; and senior officials. And trade delegations, of course. It stimulates trade (1).’ ... ‘No,’ I say, ‘I mean the women.’ ‘Oh,’ he says. ‘Well, some of them are real pros. Working girls” - he laughs – ‘from the time before. They couldn’t be assimilated anyway (2). Most of them prefer it here.’ ‘And the others?’ ‘The others?’ he says. ‘Well, we have quite a collection. That one there, the one in green, she’s a sociologist. Or was. That one was a lawyer, that one was in business ... they prefer it here, too.’ ‘Prefer it to what?’ I say. ‘The alternatives (3),’ he says. ‘You might even prefer it yourself, to what you’ve got.’”

(Atwood, 2017[1985], p. 249)

Gedwongen prostitutie is dus een vorm van mensenhandel (OHCHR, 2014). Het Protocol over Mensenhandel (2000) definieert (volwassen) personen die slachtoffer zijn van mensenhandel in artikel 3 als volgt:

“(a) “Trafficking in persons” shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs;

(b) The consent of a victim of trafficking in persons to the intended exploitation set forth in subparagraph (a) of this article shall be irrelevant where any of the means set forth in subparagraph (a) have been used; ...”

Mensenhandel kan plaatsvinden in eenzelfde land en hoeft niet noodzakelijk verplaatsing in te houden (OHCHR, 2014). Vrouwen (en kinderen) worden in het bijzonder in genderspecifieke

vormen van uitbuiting ondergebracht, waaronder prostitutie, met genderspecifieke consequenties tot gevolg, zoals verkrachting (id.).

Discriminatie op basis van geslacht, ras, armoede, seksueel en verbaal geweld, weinig (of geen) educatie en een slechte job drijven vrouwen in de seksindustrie (Mackie, 2012), die vrouwen systematisch discrimineert (Farley, 2006). Veelal worden vrouwelijke prostituees juridisch en sociaal als aparte sociale klasse behandeld, waardoor ze ook door het juridisch systeem slachtoffer zijn van verschillende mensenrechtenschendingen (O'Connell Davidson, 2002). Daarnaast beïnvloeden (en bestendigen) ongelijke machtsverhouding tussen man en vrouw de seksualiteit van beide geslachten. Bijgevolg is prostitutie niet alleen een versterking van genderstereotypen, maar ook een uitdrukking van de idee dat mannen ongelimiteerd toegang hebben tot vrouwen hun lichaam. De macht binnen deze seksuele relatie is als het ware een verlengde van de economische macht van mannen (Europees Parlement, 2014). In het mannelijk instituut van prostitutie wordt de autonomie van vrouwen bijgevolg genegeerd (Leidholdt, 1993), aangezien dat systeem veronderstelt dat seksuele behoeften een soort recht zijn waar elk (mannelijk) individu recht op heeft (id.).

In Gilead ligt de militaire macht aan de grondslag van de prostitutie. Daarmee is de staat rechtsreeks verantwoordelijk voor de discriminerende praktijk van prostitutie, alsook voor de ongelijke verdeling van macht die aan de basis ligt van prostitutie (OHCHR, 2014). Vrouwen worden in *The Handmaid's Tale* in de prostitutie gedwongen wanneer zij zich niet kunnen aanpassen aan de nieuwe regels. Een gelijkaardige situatie ziet Leidholdt in Iran:

“In modern-day Iran, women who disobey religious dictates are swept off the street by the Revolutionary guard and are turned out as prostitutes.”

(Leidholdt, 1993, p. 144)

Vrouwen die zich niet conformeren aan het regime, worden zowel in Gilead als in Iran door de overheid als ‘de ander’ (cf. supra, ‘Intersectionele analyse van de vrouwen in *The Handmaid's Tale*’) (Amnesty International, 2016) naar de achterkamers van de samenleving verbannen om het patriarchaat te dienen. Door een seksistische basis (Farley, 2006) is prostitutie in strijd met de waardigheid, gendergelijkheid en mensenrechten van vrouwen (Europees Parlement, 2014). Internationaal erkende mensenrechten hebben discriminatie op basis van geslacht verboden (OHCHR, 2014). Staten hebben bijgevolg de verplichting om directe en indirecte discriminatie aan te pakken die sekswerk teweegbrengt (Amnesty International, 2016c), alsook om ongelijke machtsverhouding te identificeren (OHCHR, 2014). Daarbij aansluitend zouden staten maatregelen moeten nemen om stereotype beelden die vrouwen tot object maken aan banden te leggen, zonder hun mensenrechten te schaden (Amnesty International, 2016c).

Gedwongen prostitutie is vanuit mensenrechtenperspectief een inbreuk op het verbod op discriminatie; het recht op leven; het recht op vrijheid en bescherming; het recht om niet onderworpen te worden aan slavernij en gedwongen arbeid; het recht om niet onderworpen te

worden aan gender gerelateerd-geweld; het recht op vrijheid van beweging; en het recht om niet te worden onderworpen aan foltering en/of wreed, inhumain en onmenselijke behandeling (OHCHR, 2014).

F. Besluit

Het is de taak van de overheid om negatieve genderstereotypen, ongelijkheden en gerelateerde sociale en culturele normen met betrekking tot seksualiteit en reproductie aan te pakken, wanneer deze leiden tot gender- en andere vormen van discriminatie en de ontkenning van mensenrechten (Amnesty International, 2018b). Uit bovengenoemde voorbeelden blijkt dat er een grote strijd is over de autonomie van vrouwen wanneer deze samenhangt met reproductieve gezondheid (Goodwin, 2018) en seksualiteit. In Gilead heeft de regering in het bijzonder een juridische fictie uitgewerkt om haar paternalistische houding ten aanzien van vrouwen te rechtvaardigen (id.). De staat eist bovendien dat vruchtbare vrouwen hun ‘natuurlijke roeping’ volgen en sluit elke interventie uit die deze roeping zou verhinderen. Vruchtbare vrouwen worden hierdoor nog maar amper erkend als persoon, en krijgen eerder de rol toebedeeld van reproductieve machines. Een Chileense vrouw omschrijft deze juridische keuze gevat in een rapport van Amnesty International:

“They never saw me as a person, as a whole human being. They saw me as an incubator, someone who could bring children into this world. And afterwards, it didn’t matter if I raised them or not, if I died, if we would go hungry – to them that didn’t matter. They see us an incubator. As machines, machines for reproduction.”

(Amnesty International, 2016a, p. 13)

Wanneer de instituten van een staat vertrekken vanuit het standpunt om fundamentele rechten van vrouwen te beperken, zendt ze de duidelijke boodschap uit naar haar ambtenaren dat de staat gender-gerelateerde discriminatie en geweld ten aanzien van vrouwen promoot en tolereert (Amnesty International, 2016). Verder laat dit thesisonderdeel zien dat reproductieve rechten, discriminatie, seksueel grensoverschrijdend gedrag en geweld ten aanzien van vrouwen verbonden zijn met elkaar (Human Rights Watch, 2018e). In Gilead liggen conservatisme en seksisme aan deze onderdrukkende basis.

Mensenrechten binnen het thema van seksuele en reproductieve gezondheid vormen daarom een hulpmiddel om staten juridisch verantwoordelijk te stellen wanneer ze zouden falen in hun seksueel en reproductief beleid (Shaw & Cook, 2012).

3.4 Het grotere plaatje

Bij aanvang van deze masterproef werden aanvankelijk tien mensenrechtentema's uitgelicht om te behandelen door hun aansluiting met *The Handmaid's Tale*. De thema's waren: slavernij; foltering en onmenselijke, onterende en vernederende behandeling; seksuele en reproductieve rechten; recht op leven; recht op vrije meningsuiting; discriminatie op basis van geslacht; godsdienstvrijheid; recht op bescherming van het privéleven; recht op vrijheid van vereniging en als laatste thema zou gedwongen huwelijk het rijtje hebben afgesloten. Omwille van de beperkte plaats kon niet ieder thema dat zich afspeelt in Gilead worden opgenomen in deze thesis. Toch zijn verschillende van deze kwesties verwerkt doorheen de drie feitelijk uitgediepte thema's. Gedwongen huwelijk is bijvoorbeeld geïntegreerd in het thema rond seksuele en reproductieve rechten en recht op bescherming van het privéleven kan tussen de lijnen door worden teruggevonden in de thema's slavernij en foltering en onmenselijke, onterende en vernederende behandeling.

Het is niet verwonderlijk dat het scala aan schendingen die zich in Gilead afspelen zich niet beperken tot louter de behandelde thema's. In de context van het Gileads bewind, waar discriminatie ten aanzien van vrouwen aan de basis ligt voor het wankelen van diverse mensenrechten (cf. supra, 'Verdieping geselecteerde mensenrechtentema's'), zullen mensenrechtenschendingen ongetwijfeld verder reiken dan de thema's slavernij, foltering en seksuele en reproductieve rechten.

IV. Discussie en conclusie

In deze masterproef is aan de hand van enerzijds een intersectionele analyse en anderzijds een tekstuele analyse nagegaan hoe mensenrechtenschendingen tot stand komen in Gilead en welke mensenrechtenschendingen voorkomen in *The Handmaid's Tale*. De focus ligt hierbij specifiek op vrouwen.

In het eerste hoofdstuk is de stand van zaken samengevat rond onderzoek naar *The Handmaid's Tale*. Hieruit blijkt dat er door academici niet eerder werd stilgestaan bij mensenrechtenschendingen in Gilead, maar de media wel gefascineerd zijn door mensenrechtenschendingen in *The Handmaid's Tale* sinds de gelijknamige televisiereeks in 2017 is verschenen.

In het tweede hoofdstuk zijn twee intersectionele analyses uitgewerkt om de eerste onderzoeksvraag te beantwoorden: ‘*Wat zijn de onderliggende intersectionele dynamieken die de mensenrechtenschendingen mogelijk maken in The Handmaid's Tale?*’ De analyses geven een fundamentele misogynie houding weer die zich vooral kenmerkt door *hegemonic masculinity*. Deze houding karakteriseert zich door een verschuiving van de persoonlijke belangen van vrouwen naar een patriarchale politieke arena te verschuiven. Hierdoor ontstaat *othering*, omdat vrouwen de formele eigendom zijn van de staat. Het stelselmatig ontnemen van vrouwen hun menselijkheid vormt de onderliggende voedingsbodem voor discriminatie naar vrouwen toe, waardoor diverse mensenrechtenschendingen via de tekstuele analyse zijn geïdentificeerd.

Om de tweede onderzoeksvraag: ‘*Welke fundamentele rechten worden de vrouwen uit The Handmaid's Tale ontnomen?*’ te beantwoorden is het volledig boek onderworpen aan een tekstuele analyse. Vertrekkend uit de geselecteerde mensenrechtenschendingen uit Gilead, zijn actuele mensenrechtenrapporten geraadpleegd om enerzijds de mensenrechtenanalyse theoretisch te onderbouwen, maar ook om het boek te spiegelen aan onze huidige samenleving. Indien nodig zijn bepaalde mensenrechtentema's eerst toegelicht door naar juridische bronnen te verwijzen alvorens over te gaan tot de mensenrechtenanalyse.

De tekstuele mensenrechtenanalyse bestaat uit twee grote luiken. Enerzijds staat de analyse stil bij vier mensenrechtenfundamenten: ondeelbaarheid van mensenrechten, proportionaliteitsbeginsel, mensenrechten in tijden van noodtoestand en mensenrechten en autonomie. Daaropvolgend behandelt de analyse slavernij; foltering en onmenselijke, ontterende en vernederende behandeling; en seksuele en reproductieve rechten als mensenrechtentema's. Deze drie thema's zijn uitgekozen omwille van hun nauwe aansluiting met *The Handmaid's Tale*.

Het eerste luik toont hoe Gilead de fertiliteitscrisis aanwendt als noodtoestand. De staat vat de noodtoestand op als vrijgeleide om diverse rechten op buitenproportionele wijze te

ondermijnen. Vooral individuele rechten worden zwaar getroffen door het Gileads beleid. Daarnaast neemt de staat geen verantwoordelijkheid om minimale garanties te bieden in de bescherming van enkele fundamentele mensenrechten. Gilead maakt zich bijvoorbeeld bewust schuldig aan slavernij en foltering en onmenselijke behandeling, ondanks het feit dat er een algemeen geldend verbod is op deze praktijken.

Het tweede luik geeft weer hoe slavernij, foltering en seksuele en reproductieve rechten met elkaar interageren. Het duidelijkste voorbeeld om deze interactie mee te illustreren is de taak van de Handmaids. De termen ‘reproductieve slavernij en/of prostitutie’ omschrijven hun functie goed, aangezien deze vrouwen onder dwang van de staat kinderen moeten baren. De overheid van Gilead maakt zich hierdoor zowel schuldig aan slavernij, wat in het geval van Handmaids inherent samenhangt met foltering. Bovendien is het specifiek doel van de bewuste inzet van Handmaids om de bevolkingsgroei te laten toenemen. Het thema foltering haalt daarnaast aan dat verkrachting een specifieke vorm is van deze mensenrechtenschending. Via maandelijkse verkrachting van de Handmaids tracht Gilead om tot conceptie te komen. En zo is de cirkel rond, want daarmee raakt de functie van Handmaid aan het thema van seksuele en reproductieve rechten. Kortom, de mensenrechtenanalyse toont duidelijk de ondeelbaarheid van mensenrechten.

Ook leren de thema's elk apart iets bijzonder over de relatie tussen *The Handmaid's Tale* en mensenrechten. Het deel over slavernij demonstreert hoe Gilead deze mensenrechtenschending als een continuüm opvat en daardoor vrouwen op diverse manieren uitbuit. Deze uitbuiting vertrekt niet uit brute kracht, maar wel vanuit de keuze tussen onaangename alternatieven. Hierdoor lijkt het dat vrouwen in Gilead een keuze hebben, maar blijken ze in wezen niet vrij te zijn. Daaropvolgend wordt in het onderdeel rond foltering en onmenselijke, ontterende en vernederende behandeling duidelijk hoe Gilead zich aan iedere vorm schuldig maakt als manier om sociale controle te bekomen. Niet alleen is de intensiteit van pijn of lijden doorslaggevend om over foltering te praten. Vanuit intersectioneel perspectief kan ook de machteloosheid van het slachtoffer als bepalend criterium in acht genomen worden, omwille van het intentioneel toegebrachte leed en de inbreuk op de persoonlijke vrijheid van het slachtoffer. Het laatste thema handelt over seksuele en reproductieve rechten. Om dit brede thema af te bakenen zijn infertiliteit en draagmoederschap, abortus, anticonceptie en reproductieve gezondheid, seksueel grensoverschrijdend gedrag, het huwelijk in relatie tot seksualiteitsbeleving en de taak van de Jezebels als topics uitgelicht vanwege hun samenhang met *The Handmaid's Tale*. Seksuele en reproductieve rechten blijken een strijdpunt te zijn, met de autonomie van vrouwen als inzet. Paternalisme, conservatisme, seksisme, stigma en discriminatie vormen de basis voor een reeks mensenrechtenschendingen binnen dit thema.

Het lijkt erop dat discriminatie ten aanzien van vrouwen de basis vormt voor quasi alle aangehaalde schendingen in de mensenrechtenanalyse. Ook hier geldt dat mensenrechten samenhangen aan elkaar en indien een onderuit wordt gehaald, volgen er haast onvermijdelijk

nog. Deze discriminatie valt te verklaren door het seksistisch beleidsdiscours van Gilead dat stevig zit verankerd in religieus geïnspireerde stereotype beelden van de man-vrouwverhoudingen. Al draagt de misogynie en paternalistische houding van Gilead eveneens bij aan het gegeven dat vooral vrouwen het slachtoffer zijn van de besproken mensenrechtenschendingen.

Vermits dit onderzoek kadert binnen de master Gender en Diversiteit beperkt dit onderzoek zich tot het kwalificeren van mensenrechtenproblemen en blijft een grondige, juridische analyse uit. Daarnaast wordt enkel het boek geraadpleegd om mensenrechtenschendingen uit af te leiden, waardoor niet alle interpretaties van *The Handmaid's Tale* zijn opgenomen in deze masterthesis. Het zou boeiend zijn om bijvoorbeeld een gelijkaardig onderzoek te voltrekken van de volledige televisiereeks, waar meerdere mensenrechtenschendingen plaatsvinden. Ook is er geen aandacht geschonken aan mensenrechtenschendingen ten aanzien van de mannen en kinderen in Gilead. Verder onderzoek zou hier, indien gewenst, op kunnen ingaan.

Omwille van de beperkte omvang van deze thesis zijn niet alle gewenste thema's die bij aanvang zijn uitgekozen besproken. Een groot deel van deze onderwerpen zijn verweven binnen de drie hoofdthema's. Andere thema's, zoals het recht op leven, blijven echter achterwege. Om alle mensenrechtenschendingen die in *The Handmaid's Tale* voorkomen te behandelen, zou verder onderzoek aangewezen zijn.

Door het verhaal te linken aan actuele mensenrechtenschendingen heeft deze masterproef recente, degraderende tendensen blootgelegd in onze samenleving. De opkomst van alt-right, de reproductieve handel van Myanmarese vrouwen door een tekort aan vruchtbare vrouwen in China of de opkomende inperking van abortusrechten in de Verenigde Staten zijn hier voorbeelden van. Deze tendensen hebben onvermijdelijk een impact op het mensenrechtendiscours. Daarmee toont deze thesis aan dat ondanks de ouderdom van *The Handmaid's Tale* het verhaal niet aan relevantie moet inboeten. *The Handmaid's Tale*, geschreven in 1985, blijft nog steeds een kritische spiegel voor onze samenleving anno 2019. Ook op vlak van mensenrechten roept het verhaal op om waakzaam te zijn voor polarisatie, en discriminatie ten aanzien van vrouwen. *The Handmaid's Tale* toont aan dat het vaak kleine en subtiele gebeurtenissen zijn die snel een grote impact kunnen hebben op ons allemaal, maar vooral op vrouwen. De actuele mensenrechtenrapporten demonstreren verder dat zelfs de meest fundamentele rechten ontnomen kunnen worden indien een politiek en maatschappelijk discours mensenrechten naast zich neer legt ten voordele van het 'algemeen belang'. Ook in onze wereld staan mensenrechten, en vrouwenrechten bij uitstek, daardoor onder druk. Kortom, mensenrechten lijken langzaam maar zeker minder vanzelfsprekend.

Daarom kan als slotconclusie worden gesteld dat vrouwen op hun hoede moeten zijn wanneer er aan bepaalde rechten wordt geraakt, want “*in a gradually heating bathtub you'd be boiled to death before you knew it*” (Atwood, 2017[1985], p. 66).

Bibliografie

Academische bronnen

- Adams, M. (2002). Rereading Atwood after the Taliban. *World Literature Today*, 76(3/4), 74-75.
- Alexy, R. (2014). Constitutional rights and proportionality. *Revus: J. Const. Theory & Phil. Law*, 22, 51-65.
- Anthias, F. (2013). Intersectional what? Social divisions, intersectionality and levels of analysis. *Ethnicities*, 13(1), 3-19.
- Asmal, K. (2007). Designing a Bill of Rights for a Diverse Society. *European Human Rights Law Review*, 6, 597.
- Bogdan, R., & Taylor, S. J. (1998). *Introduction to Qualitative Research Methods*. Hoboken: Wiley.
- Booker, M. Keith. (1994). *Dystopian literature: a theory and research guide*. Westport (Conn.): Greenwood press.
- Brems, E. (2001). *Human rights: Universality and diversity (Vol. 66)*. Martinus Nijhoff Publishers, p. 14;288-290;509-515.
- Brems, E. (2017) 'Evans v. UK: Three Grounds for Ruling Differently'. In Stijn Smet and Eva Brems (eds), *When Human Rights Clash at the European Court of Human Rights: Conflict or Harmony?* (Oxford University Press, 2017) 75, 81.
- Brems, E., Janssens, Y., Lecoyer, K., Chaib, S. O., Vandersteen, V., & Vrielink, J. (2014). The Belgian 'burqa ban' confronted with insider realities. *The experiences of face veil wearers in Europe and the law*, 77-114.
- Brook, P. (2009). The Alienated Heart: Hochschild's 'emotional labour' thesis and the anticapitalist politics of alienation. *Capital & Class*, 33(2), 7-31.
- Bryman, A. (2008). *Social research methods*. Oxford: University Press.
- Busby, K., & Vun, D. (2010). Revisiting The Handmaid's Tale: Feminist theory meets empirical research on surrogate mothers. *Can. J. Fam. L.*, 26, 13.
- Butler, J. (2002). *Gender trouble*. Routledge.
- Cahill, A. J. (2000). Foucault, rape, and the construction of the feminine body. *Hypatia*, 15(1), 43-63.
- Cardenas, S. (2011). *Human rights in Latin America: A politics of terror and hope*. University of Pennsylvania Press.
- Charlesworth, H., Chinkin, C., & Wright, S. (1991). Feminist approaches to international law. *American Journal of International Law*, 85(4), 613-645.
- Connell, R. W. (2013). *Gender and power: Society, the person and sexual politics*. John Wiley & Sons.
- Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the intersection of race and sex: A black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics. *University of Chicago Legal Forum*, 138-167.

- Crenshaw, K. (1991). Mapping the margins: Intersectionality, identity politics, and violence against women of color. *Stanford law review*, 1241-1299.
- d'Oliveira, A. F. P. L., Diniz, S. G., & Schraiber, L. B. (2002). Violence against women in health-care institutions: an emerging problem. *The Lancet*, 359(9318), 1681-1685.
- De Schutter, O. (2014). *International human rights law*. Second Edition. Cambridge University Press, 583-632.
- Deonandan, R., Green, S., & Van Beinum, A. (2012). Ethical concerns for maternal surrogacy and reproductive tourism. *Journal of Medical Ethics*, 38(12), 742-745.
- Donnelly, J. (2007). The relative universality of human rights. *Hum. Rts. Q.*, 29, 281-306.
- Donoho, D. L. (2001). Autonomy, Self-Governance, and the Margin of Appreciation: Developing a Jurisprudence of Diversity Within Universal Human Rights. *Emory Int'l L. Rev.*, 15, 391-466.
- Doolan, B. (2001). *Lawless V Ireland (1957-1961): The First Case Before the European Court of Human Rights: an International Miscarriage of Justice?*. Ashgate Pub Limited, 252.
- Du Bois, W. E. B. (2006). Double-consciousness and the veil. *Social class and stratification: classic statements and theoretical debates*, 203-210.
- Farley, M. (2006). Prostitution, trafficking, and cultural amnesia: What we must not know in order to keep the business of sexual exploitation running smoothly. *Yale JL & Feminism*, 18, 109-143.
- Fixmer, N., & Wood, J. T. (2005). The personal is still political: Embodied politics in third wave feminism. *Women's Studies in Communication*, 28(2), 235-257.
- Foucault, M. (1984). *The Foucault reader* (P. Rabibnow, Ed.). New York: Pantheon Books.
- Fremlová, L., and McGarry, A. (2018). Negotiating the identity dilemma: Crosscurrents across the Romani, Romani women's and Romani LGBTIQ movements. In Kóczé, A., Zentai, V., Jovanović, J., and Vincze, E. (Eds.), *The Romani Women's Movement: Struggles and Debates in Central and Eastern Europe*. Oxfordshire, UK: Routledge.
- Fürsich, E. (2009). In defense of textual analysis: Restoring a challenged method for journalism and media studies. *Journalism studies*, 10(2), 238-252.
- Gangoli, G., Chantler, K., Hester, M., & Singleton, A. (2011). Understanding forced marriage: definitions and realities. Forced marriage. *Introducing a social justice and human rights perspective*, 25, 45.
- Ging, D. (2017). Alphas, betas, and incels: Theorizing the masculinities of the manosphere. *Men and Masculinities*, 1097184X17706401.
- Goddard, C., & Wierzbicka, A. (2004). Cultural scripts: What are they and what are they good for?. *Intercultural pragmatics*, 1(2), 153-166.
- Goodwin, M. (2018). Challenging the Rhetorical Gag and Trap: Reproductive Capacities, Rights, and the Helms Amendment. *Nw. UL Rev.*, 112, 1417.
- Gotell, L., & Dutton, E. (2016). Sexual violence in the 'manosphere': Antifeminist men's rights discourses on rape. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 5(2), 65-80.
- Gotsch-Thomson, S. (1990). The integration of Gender into the teaching of classical social theory: Help from "The Handmaid's Tale". *Teaching Sociology*, 18(1), 69-73.

- Gray, H. (2016). Domestic abuse and the public/private divide in the British military. *Gender, Place & Culture*, 23(6), 912-925.
- Hall, S., & Du Gay, P. (Eds.). (1996). Questions of cultural identity. *SAGE Publications*. Sage, 1-17.
- Hammer, S. B. (1990). The world as it will be? Female satire and the technology of power in "The Handmaid's Tale". *Modern Language Studies*, 39-49.
- Hansot, E. (1994). Selves, survival, and resistance in The Handmaid's Tale. *Utopian studies*, 5(2), 56-69.
- Henderson, A. C., Harmon, S. M., & Houser, J. (2010). A new state of surveillance? Applying Michel Foucault to modern motherhood. *Surveillance & Society*, 7(3/4), 231-247.
- Hochschild, A. R. (2003 [1983]) *The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling* (University of California).
- Hodson, G., & MacInnis, C. C. (2017). Can left-right differences in abortion support be explained by sexism?. *Personality and Individual Differences*, 104, 118-121.
- Jeffreys, S. (2014). Beauty and misogyny: Harmful cultural practices in the West. *Routledge*, 5-27.
- Jinks, D. (2002). International Human Rights Law and the War on Terrorism. *Denv. J. Int'l L. & Pol'y*, 31, 58-68.
- Johnson, J.L., Bottorff, J.L., Browne, A.J., Grewal, S., Hilton, B.A. & Clarke, H. (2004). Othering and being othered in the context of health care services. *Health Communication*, 16, 255-271.
- Kandiyoti, D. (1988). Bargaining with patriarchy. *Gender & society*, 2(3), 274-290.
- Kantola, J., & Nousiainen, K. (2009). Institutionalizing intersectionality in Europe: Introducing the theme. *International Feminist Journal of Politics*, 11(4), 459-477.
- Kelly, A. (2017). The alt-right: Reactionary rehabilitation for white masculinity. *Soundings*, 66(66), 68-78.
- Khosla, M. (2010). Proportionality: An assault on human rights?: A reply. *International journal of constitutional law*, 8(2), 298-306.
- Kismödi, E., Cottingham, J., Gruskin, S., & Miller, A. M. (2015). Advancing sexual health through human rights: the role of the law. *Global public health*, 10(2), 252-267.
- Kreyenfeld, M. (2016). Economic uncertainty and fertility. *Social Demography Forschung an der Schnittstelle von Soziologie und Demografie* (pp. 59-80). Springer VS, Wiesbaden.
- L'Heureux-Dubé, C. (1997). Making a difference: the pursuit of equality and a compassionate justice. *South African Journal on Human Rights*, 13(3), 335-353.
- Lacey, N. (1993). Theory into practice? Pornography and the public/private dichotomy. *Journal of Law and Society*, 20(1), 93-113.
- Larson, J. L. (1989). Margaret Atwood and the future of prophecy. *Religion & Literature*, 27-61.
- Leidholdt, D. (1993). Prostitution: A violation of women's human rights. *Cardozo Women's LJ*, 1, 133-147.
- Lewis, G. (2009). Celebrating intersectionality? Debates on a multi-faceted concept in gender studies: Themes from a conference.

- Lilly, M. (2016). *'The world is not a safe place for men': The representational politics of the manosphere* (Doctoral dissertation, Université d'Ottawa/University of Ottawa).
- Lott, T. (1998). Early Enlightenment conceptions of the rights of slaves. In T. Lott (ed.) *Subjugation and bondage*, Oxford: Rowman & Littlefield, 99–129.
- Lyons, M. N., It's Going Down, Kersplebedeb, K., & Bromma. (2017). *Ctrl-alt-delete*. Kersplebedeb Publishing and Distribution.
- Mackie, V. (2012). Sexual violence, silence, and human rights discourse: The emergence of the military prostitution issue. *Human Rights and Gender Politics* (pp. 49-71). Routledge.
- MacKinnon, C. A. (2013). Intersectionality as method: A note. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 38(4), 1019-1030.
- Majury, D. (2002). The charter, equality rights, and women: equivocation and celebration. *Osgoode Hall LJ*, 40, 297.
- Marx, K. (2018). *Capital volume 1* (Vol. 1). Lulu. com.
- McCall, L. (2005). The complexity of intersectionality. *Signs: Journal of women in culture and society*, 30(3), 1771-1800.
- Mccorquodale, R. (1994). Self-Determination: A Human Rights Approach. *International and Comparative Law Quarterly*, 43, pp 857-885
- McKee, A. (2003). *Textual analysis: A beginner's guide*. Laatst geraadpleegd op 9 maart 2019: http://www1.cs.columbia.edu/~sbenus/Teaching/APTD/McKee_Ch1.pdf.
- McNay, L. (1991). The Foucauldian body and the exclusion of experience. *Hypatia*, 6(3), 125-139.
- Miller, A. M. (2000). Sexual but not reproductive: exploring the junction and disjunction of sexual and reproductive rights. *Health and human Rights*, 68-109.
- Morgan, S. P. (2003). Is low fertility a twenty-first-century demographic crisis?. *Demography*, 40(4), 589-603.
- Myrsiades, L. (1999). Law, medicine, and the sex slave in Margaret Atwood's *The Handmaid's Tale*. *Un-Disciplining Literature: Literature, Law and Culture*, 219-245.
- Nanda, V. P. (1981). Self-Determination Under International Law: Validity of Claims to Secede. *Case W. Res. J. Int'l L.*, 13, 257.
- Nash, J. C. (2008). Re-thinking intersectionality. *Feminist Review*, (89), 1–15.
- Neuman, S. (2006). 'Just a Backlash': Margaret Atwood, Feminism, and *The Handmaid's Tale*. *University of Toronto Quarterly*, 75(3), 857-868.
- Nickel, J. W. (2008). Rethinking indivisibility: Towards a theory of supporting relations between human rights. *Hum. Rts. Q.*, 30, 984.
- Nowak, M., & McArthur, E. (2006). The distinction between torture and cruel, inhuman or degrading treatment. *Torture*, 16(3), 147-151.
- O'Connell Davidson, J. (2002). The Rights and Wrongs of Prostitution. *Hypatia*, 17(2), 84-98.
- O'Neill, B., Gidengil, E., Côté, C., & Young, L. (2015). Freedom of religion, women's agency and banning the face veil: the role of feminist beliefs in shaping women's opinion. *Ethnic and Racial Studies*, 38(11), 1886-1901.

- O'Connell Davidson, J. (2010). New slavery, old binaries: human trafficking and the borders of 'freedom'. *Global Networks*, 10(2), 244-261.
- Olivier, C. (2005). Human Rights between War and Peace, 157 in Smith, R. K. M. en Van Den Anker, C., *The Essentials of Human Rights*, New York, Oxford University Press, 382.
- Oloka-Onyango, J., & Tamale, S. (1995). The personal is political, or why women's rights are indeed human rights: An African perspective on international feminism. *Human Rights Quarterly*, 17, 691-731.
- Ombelet, W. (2012). Global access to infertility care in developing countries: a case of human rights, equity and social justice. *Facts, views & vision in ObGyn*, 3(4), 257.
- Ouald Chaib, S. Brems, E. (2013). Doing minority justice through procedural fairness: Face veil bans in Europe. *Journal of Muslims in Europe*, 2(1), 1-26.
- Ouattara, M., Sen, P., & Thomson, M. (1998). Forced marriage, forced sex: the perils of childhood for girls. *Gender & Development*, 6(3), 27-33.
- Overs, C., & Hawkins, K. (2011). Can rights stop the wrongs? Exploring the connections between framings of sex workers' rights and sexual and reproductive health. *BMC international health and human rights*, 11(3), S6.
- Özdemir, E. (2003). Power, madness, and gender identity in Margaret Atwood's *Surfacing*: A feminist reading. *English Studies*, 84(1), 57-79.
- Pierre, P. M. S. (1986). Review: Envisioning Atwood. *Cross Currents*, 371-373.
- Popescu, M. (2013). Women in Margaret Atwood's *The Handmaid's Tale*: A study of gender roles in a religious theocracy imagined by Margaret Atwood. *Gender Studies: Women Inside and Outside the Box*, 207-226.
- Provost, R. (2002). *International Human Rights and Humanitarian Law*. New York. Cambridge University Press.
- Puri, M., Tamang, J., & Shah, I. (2011). Suffering in silence: consequences of sexual violence within marriage among young women in Nepal. *BMC public health*, 11(1), 29.
- Rayner, P., Wall, P., & Kruger, S. (2001). *Media studies: the essential Introduction*. London: Routledge.
- Reesman, J. C. (1991). Dark knowledge in "The Handmaid's Tale". *CEA Critic*, 53(3), 6-22.
- Rowe, P. (2006). *The impact of human rights law on armed forces*. Cambridge University Press, 119.
- Schwartz, B. (2000). Self-determination: The tyranny of freedom. *American psychologist*, 55(1), 79.
- Shaw, D., & Cook, R. J. (2012). Applying human rights to improve access to reproductive health services. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 119, S55-S59.
- Singh, J. (2015). Religious agency and the limits of intersectionality. *Hypatia*, 30(4), 657- 674.
- Skaar, E. (2011). *Judicial independence and human rights in Latin America: violations, politics, and prosecution*. Springer.
- Smith, B. (2016). Intersectional discrimination and substantive equality: A comparative and theoretical perspective. *The Equal Rights Review*, 73-102.
- Steinfeld, R. J. (2001). *Coercion, contract, and free labor in the nineteenth century*. Cambridge University Press, p. 14.

- Stillman, P. G., & Johnson, S. A. (1994). Identity, complicity, and resistance in *The Handmaid's Tale*. *Utopian Studies*, 5(2), 70-86.
- Storrow, R. F. (2005). The Handmaid's Tale of fertility tourism: passports and third parties in the religious regulation of assisted conception. *Tex. Wesleyan L. Rev.*, 12, 189.
- Sun, S. (2005). Derogations and Reservations, 86-88 in Smith, R. K. M. en Van der Anker, C. *The Essentials of Human Rights*, New York, Oxford University Press, 382.
- Svensson-McCarthy, A. L. (1998). *The International Law of Human Rights and States of Exception: With Special Reference to the Travaux Préparatoires and the Case-law of the International Monitoring Organs (Vol. 54)*. Martinus Nijhoff Publishers, 226.
- Sweet, A. S., & Mathews, J. (2008). Proportionality balancing and global constitutionalism. *Colum. J. Transnat'l L.*, 47, 72-164.
- Taramundi, D. M. (2014). Women's oppression and face-veil bans: A feminist assessment. The Experiences of Face Veil Waerers in Europe and the Law, *Cambridge University Press, Cambridge*, 218-231.
- Taylor, C. (2009). Foucault, feminism, and sex crimes. *Hypatia*, 24(4), 1-25.
- Taylor, C. (2012). Foucault and familial power. *Hypatia*, 27(1), 201-218.
- Vakulenko, A. (2007). Islamic headscarves' and the European Convention on Human Rights: an intersectional perspective. *Social & Legal Studies*, 16(2), 183-199.
- Van Den Brandt, N. & Longman, C. (2017). Working against many grains: Rethinking difference, emancipation and agency in the counter-discourse of an ethnic minority women's organisation in Belgium. *Social Compass*, 64(4), 1-18.
- Vidal, G. (2018). Challenging business as usual? The rise of new parties in Spain in times of crisis. *West European Politics*, 41(2), 261-286.
- Wester, F., & Pleijter, A. (2006). Inhoudsanalyse als kwalitatief interpreterende werkwijze. In K. R. F. Wester, *Onderzoekstypen in de communicatiewetenschappen* (pp. 575 - 599). Dordrecht: Kluwer.
- Whelan, D. J. (2010). Indivisible Human Rights. *Global Issues Series*, 69.
- WHO (2018). *Programme Budget 2018-2019. Human Reproduction Programme (HRP)*. Laatst geraadpleegd op 10 april 2019: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/259694/WHO-RHR-HRP-17.19-eng.pdf;jsessionid=A38FEF3B087AA54E3221C7A3A6AE34DD?sequence=1>.
- Wisker, G. (2011). *Margaret Atwood: An introduction to critical views of her fiction*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Wolf, N. (2002). The Beauty Myth: How images of beauty are used against women, *HyperCollines Ebooks*.
- Wren, C. (2017). Women's work: 'The Handmaid's Tale'. *Commonweal*, 144(12), 30.
- Wright, T. C. (2006). *State terrorism in Latin America: Chile, Argentina, and international human rights*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Xu, X., & Wilson, G. (2006). On conflict of human rights. *Pierce L. Rev.*, 5, 31.
- Yuval-Davis, N. (2006). Intersectionality and feminist politics. *European Journal of Women's Studies*, 13(3), 193.

Yuval-Davis, N. (2016). Power, intersectionality and the politics of belonging. *The palgrave handbook of gender and development* (pp. 367-381). Palgrave Macmillan, London.

Zucca, L. (2008). Conflicts of fundamental rights as constitutional dilemmas. *Conflicts between fundamental rights*, Eva Brems, ed., Antwerp/Oxford/Portland. P. 19-37.

Rapporten van mensenrechtenorganisaties

Amnesty International. (2006). *Japan: Women survivors of sexual slavery during WWII*. Laatst geraadpleegd op 29 maart 2019: <https://www.amnesty.org/download/Documents/84000/asa220122005en.pdf>.

Amnesty International. (2014a). *Escape from hell: torture and sexual slavery in Islamic State captivity in Iraq*. Laatst geraadpleegd op 29 maart 2019: <https://www.amnesty.org/download/Documents/MDE140212014ENGLISH.pdf>.

Amnesty International. (2014b). *On the brink of death. Violence against women and the abortion ban in El Salvador*. Laatst geraadpleegd op 12 april 2019: <https://www.amnesty.org/download/Documents/4000/amr290032014en.pdf>.

Amnesty International. (2016a). “*They never saw me as a person, they saw me as an incubator*”. *How the state promotes violence against women – sexual and reproductive health*. Laatst geraadpleegd op 13 april 2019: <https://www.amnesty.org/download/Documents/AMR0141402016ENGLISH.PDF>.

Amnesty International. (2016b). *Coerced and denied. Forced marriages and barriers to contraception in Burkina Faso*. Laatst geraadpleegd op 14 april 2019: <https://www.amnesty.org/download/Documents/AFR6038512016ENGLISH.PDF>.

Amnesty International. (2016c). *Consultation seeking views on UN Women approach to sex work, sex trade and prostitution*. Laatst geraadpleegd op 24 april 2019: <https://www.amnesty.org/download/Documents/IOR4051232016ENGLISH.pdf>.

Amnesty International. (2017). *Human Slaughterhouse: Mass hangings and extermination at Saydnaya prison, Syria*. Laatst geraadpleegd op 31 maart 2019: <https://www.amnesty.org/download/Documents/MDE2454152017ENGLISH.PDF>.

Amnesty International. (2018a). *USA: Policy of separating children from parents is nothing short of torture*. Laatst geraadpleegd op 30 maart 2019: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/06/usa-family-separation-torture/>.

Amnesty International. (2018b). “*Lost without knowledge*”. *Barriers to sexual and reproductive health information in Zimbabwe*. Laatst geraadpleegd op 12 april 2019: <https://www.amnesty.org/download/Documents/AFR4677002018ENGLISH.PDF>.

Amnesty International. (2019). “*If they can have her, why can't we?*” *Gender-based torture and other ill-treatment of women engaged in sex work in the Dominican Republic*. Laatst geraadpleegd op 30 maart 2019: <https://www.amnesty.org/download/Documents/AMR2700302019ENGLISH.PDF>.

Council of Europe. (2019). *Verbod op foltering en onmenselijke of vernederende behandeling. COE*. Laatst geraadpleegd op 30 maart 2019: <https://www.coe.int/nl/web/echr-toolkit/interdiction-de-la-torture>.

Europees Parlement. (2015). *Sexual exploitation and prostitution and its impact on gender equality. Policy Department C: Citizen's Rights and Constitutional Affairs*. Laatst

- geraadpleegd op 23 april 2019: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493040/IPOL-FEMM_ET\(2014\)493040_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493040/IPOL-FEMM_ET(2014)493040_EN.pdf).
- Europees Parlement. (2016). Forced marriage from a gender perspective. *Policy Department C: Citizen's Rights and Constitutional Affairs*. Laatst geraadpleegd op 14 april 2019: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556926/IPOL_STU\(2016\)556926_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556926/IPOL_STU(2016)556926_EN.pdf).
- Human Rights Committee, *General Comment No 28, 2000, para 11; Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment*, February 2013, A/HRC/22/53, para 46.
- Human Rights Watch. (2018a). “*You cry at night but don't know why*”. *Sexual violence against women in North Korea*. Laatst geraadpleegd op 31 maart 2019: <https://www.hrw.org/report/2018/11/01/you-cry-night-dont-know-why/sexual-violence-against-women-north-korea>.
- Human Rights Watch. (2018b). *Congress Should Reject Pesticide Bill*. Laatst geraadpleegd op 12 april 2019: <https://www.hrw.org/news/2018/08/10/congress-should-reject-pesticide-bill>.
- Human Rights Watch. (2018c). *You don't want to breathe poison anymore*. *The failing response to pesticide drift in Brazil's rural communities*. Laatst geraadpleegd op 12 april 2019: <https://www.hrw.org/report/2018/07/20/you-dont-want-breathe-poison-anymore/failing-response-pesticide-drift-brazils>.
- Human Rights Watch. (2018d). *It's your decision, it's your life. Total criminalization of abortion in the Dominican Republic*. Laatst geraadpleegd op 12 april 2019: <https://www.hrw.org/report/2018/11/19/its-your-decision-its-your-life/total-criminalization-abortion-dominican-republic>.
- Human Rights Watch. (2018e). *#MeToo is important, but the war on women is a far, far bigger deal*. Laatst geraadpleegd op 14 april 2019: <https://www.hrw.org/news/2018/01/02/metoo-important-war-women-far-far-bigger-deal>.
- Human Rights Watch. (2018f). *Beware of the #MeToo backlash – it masks ugly lies about women*. Laatst geraadpleegd op 14 april 2019: <https://www.hrw.org/news/2018/01/29/beware-metoo-backlash-it-masks-ugly-lies-about-women>.
- Human Rights Watch. (2019a). “*Give us a baby, and we'll let you go*”. *Trafficking of Kachin Brides from Myanmar to China*. Laatst geraadpleegd op 29 maart 2019: <https://www.hrw.org/report/2019/03/21/give-us-baby-and-well-let-you-go/trafficking-kachin-brides-myanmar-china>.
- Human Rights Watch. (2019b). *Alabama's abortion ban is a dark day for women. Criminalizing abortion puts women and girl's health at serious risk*. Laatst geraadpleegd op 16 mei 2019: https://www.hrw.org/news/2019/05/15/alabamas-abortion-ban-dark-day-women?fbclid=IwAR3Brzo9sHX_iBgR-mfn0mOeb7Hf1usMtlpnH2lbrqYPeesFjKL_8f0C_I.
- Liga voor Mensenrechten, (2019). Privacy: Het recht op privacy is een fundamenteel mensenrecht. *Mensenrechten*. Laatst geraadpleegd op 17 maart 2019: <https://mensenrechten.be/pagina/thema-privacy>.
- UN Environment. (2019). *Global Environment Outlook 6*. Laatst geraadpleegd op 22 april 2019:

<https://content.yudu.com/web/2y3n2/0A2y3n3/GEO6/html/index.html?refUrl=https%253A%252F%252Fwww.unenvironment.org%252Fresources%252Fglobal-environment-outlook-6>.

UN Human Rights. (2014). Human Rights and Human Trafficking. Fact Sheet No. 36. *OHCHR*.
Laatst geraadpleegd op 25 april 2019:
https://www.ohchr.org/Documents/Publications/FS36_en.pdf.

Protocollen en verdragen

Council of Europe, *European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as amended by Protocols Nos. 11 and 14*, 4 November 1950, art. 15(1).

League of Nations Slavery Convention art. 1(1), Sept. 25, 1926. Laatst geraadpleegd op 26 maart 2019: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/slaveryconvention.aspx>.

Organization of American States (OAS), *American Convention on Human Rights, "Pact of San Jose"*, Costa Rica, 22 November 1969, art. 27(1).

Proclamation of Teheran, International Conference on Human Rights, 22 Apr.-13 May 1968, para. 13, U.N. Doc. A/CONF.32/41 (1968), available at http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/b_tehern.htm.

Security Council, Resolution 1820 (2008). 19 June 2008, para. 4, U.N. Doc S/RES/1820 (2008), available at [https://undocs.org/en/S/RES/1820\(2008\)](https://undocs.org/en/S/RES/1820(2008)).

Systematic Rape, Sexual Slavery and Slave-like Practices during Armed Conflict, Update to final report submitted by Ms. Gay McDougall, UN Doc.E/CN.4/Sub.2/2000/21, para.8.

UN General Assembly, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*, 10 December 1984, United Nations, Treaty Series, vol. 1465, p. 85, art. 1(1), 2(2).

UN General Assembly, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*, 18 December 1979, United Nations, Treaty Series, vol. 1249, art. 16 (1);(2).

UN General Assembly, *International Covenant on Civil and Political Rights*, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 999, art. 4(1).

UN General Assembly, *Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime*, 15 November 2000, art. 3.

Kranten-, boeken-, televisie- en magazinebronnen

Atwood, M. (2017). Margaret Atwood on What 'The Handmaid's Tale' Means in the Age of Trump. *The New York Times*. Laatst geraadpleegd op 28 oktober 2018: <https://www.nytimes.com/2017/03/10/books/review/margaret-atwood-handmaids-tale-age-of-trump.html>.

Atwood, M. (2017[1985]) *The Handmaid's Tale*. London. Vintage.

Canvas, (2018). Het onrecht van Gilead. *Canvas*. Laatst geraadpleegd op 8 februari 2019: <https://www.canvas.be/the-handmaid-s-tale-16/het-onrecht-van-gilead>.

- Crispin, J. (2017). The Handmaid's Tale is just like Trump's America? Not so fast. *The Guardian*. Laatst geraadpleegd op 27 oktober 2018: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/may/02/handmaids-tale-donald-trump-america>.
- Douthat, R. (2017). The Handmaid's Tale, And Ours. *The New York Times*. Laatst geraadpleegd op 28 oktober 2018: <https://www.nytimes.com/2017/05/24/opinion/handmaids-tale-and-ours.html>.
- Evg. (2018). Parallellen tussen The Handmaid's Tale en Migratiepolitiek Trump. *De Standaard*. Laatst geraadpleegd op 28 oktober 2018: http://www.standaard.be/cnt/dmf20180620_03571819.
- Furia. (2019, Mei 15). *The Handmaid's tale is plots iets minder fictie. We moeten waakzaam zijn om onze verworven rechten niet te verliezen! Alabama keurt als 17de staat dit jaar een wetsvoorstel goed dat alle abortussen verbiedt, tenzij de gezondheid van de moeder in gevaar is. Tegenstanders van abortus willen er zo voor zorgen dat het Hooggerechtshof het recht op abortus herziet. S.O.S. #mybodymychoice* [Facebook status update]. Laatst geraadpleegd op 16 mei 2019: <https://www.facebook.com/furiavzw/>.
- Gieghase, I. (2018). The Handmaid's Tale: Donkere Fantasie of Harde Realiteit? *Charlie Magazine*. Laats geraadpleegd op 28 oktober 2018: https://www.charliemag.be/wereld/handmaids-tale/?fbclid=IwAR1cfrcGLIDCm1azSOsWeBUTQBuJoN2XoCsqlSg4ZoI0_dtP64ou7Y-iowk.
- Haberman, C. (2017). With a Ground-breaking Handbook and a Dystopian Tale, Women Gain a Voice. *The New York Times*. Laatst geraadpleegd op 27 oktober 2018: <https://www.nytimes.com/2017/09/12/us/handmaids-women-health.html>.
- Hawkes, R. (2017). The Horrors of The Handmaid's Tale aren't just Fiction: Many of them have already happened. *The Telegraph*. Laatst geraadpleegd op 29 oktober 2018: <https://www.telegraph.co.uk/tv/0/horrors-handmaids-tale-arent-just-fiction-many-have-already/>.
- Holcroft-Emmess, N. (2017). The Handmaid's Tale Depicts Life Without Human Rights – And It's Terrifying. *Human Rights News, Views & Info*. Laatst geraadpleegd op 29 oktober 2018: <https://rightsinfo.org/handmaids-tale-depicts-life-without-human-rights-terrifying/>.
- Miller, B. (producer); Littlefield, W. (producer); Morano, R. (producer); Wilson, D. (producer); Sears, F. (producer); Chaiken, I. (producer); Atwood, M. (producer) & Moss, E. (producer). (2017) *The Handmaid's Tale* [TV-serie]. Ep. 2-3.
- Nussbaum, E. (2017). A Cunning Adaptation of 'The Handmaid's Tale'. *The New Yorker*. Laatst geraadpleegd op 28 oktober 2018: <https://www.newyorker.com/magazine/2017/05/22/a-cunning-adaptation-of-the-handmaids-tale>.
- Ruhlman, M. (2017). On Human Rights and The Handmaid's tale: A Dystopian Present. *Towson University Journal of International Affairs*. Laatst geraadpleegd op 29 oktober 2018: <https://wp.towson.edu/iajournal/2017/05/10/on-human-rights-and-the-handmaids-tale-a-dystopian-present/>.

Seynhave, P. (Producer), & Declour, L. (Director). (2018). *Wie is Schild en Vrienden echt?* [Pano]. Belgium: VRT. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/09/05/pano-wie-is-schild-vrienden-echt/>.

Weigel, M. (2017). We Live in the Reproductive Dystopia of “The Handmaid’s Tale”. *The New Yorker*. Laatst geraadpleegd op 28 oktober 2018: <https://www.newyorker.com/books/page-turner/we-live-in-the-reproductive-dystopia-of-the-handmaids-tale>.

Bijlage 1: Samenvatting van The Handmaid's Tale

The Handmaid's Tale, geschreven door Margaret Atwood (1985), speelt zich af in het conservatieve, theocratische Gilead, de Verenigde Staten in een verre toekomst. Door de ogen van het hoofdpersonage, Offred, krijgt de lezer gaandeweg zicht op hoe Gilead is kunnen ontstaan, welke machtsstructuren er zijn en hoe vrouwen kunstmatig worden onderverdeeld in verschillende categorieën (cf. infra).

Na een militaire coup heeft de conservatieve regering van Gilead de macht over de Verenigde Staten verkregen. Een eerste agendapunt van hen is het stelselmatig afbouwen van vrouwenrechten, door vrouwen bijvoorbeeld te verbieden om een job uit te oefenen of door een verbod op eigendom. Nadien gaat de overheid nog een stap verder in haar aantasting van vrouwenrechten. Gilead wordt namelijk geplaagd door een dalend geboortecijfer omwille van een infertiliteitscrisis. Extreme vervuiling en giftige chemische uitstoot zijn de boosdoeners. Hierop besluit de overheid om bewezen vruchtbare vrouwen, zoals Offred, in te zetten als dienstmaagden om een kind te baren voor militair hooggeplaatste mannen en hun vrouwen.

Alvorens dienstmaagden hun missie moeten volbrengen, volgen ze een ontmenselijkende opleiding in het 'Rachel en Leah'-heropvoedingscentrum, dat geleid wordt door Aunts. Bij het afronden van de opleiding krijgt elke dienstmaagd een koppel toegewezen waarvoor ze een kind ter wereld moeten brengen en krijgen ze een nieuwe naam. In het geval van Offred, kan haar naam als Of-Fred worden gelezen, of, 'van Fred', haar toegewezen Commander.

Via een maandelijks geïnstitutionaliseerd ritueel wordt Offred door haar Commander verkracht terwijl ze op de schoot van zijn vrouw, Serena Joy, ligt. Dit ritueel is een afgeleide van Genesis 30 uit de Bijbel, waar Rachel en Jacob in hun dienstmeid Bilhah een surrogaat vinden om hun onbeantwoorde kinderwens in vervulling te laten gaan. Het ander huishoudelijk personeel wordt betrokken bij dit ritueel.

Omdat een zwangerschap uitblijft stelt Serena Joy voor om een andere conceptie-weg te bewandelen. Haar idee is om de bewaker van het gezin, Nick, in te schakelen als laatste hoop om haar kinderwens in vervulling te laten gaan. Door het voorstel te aanvaarden neemt Offred een groot risico. Gemeenschap met een andere man dan haar Commander is namelijk verboden. Anderzijds loopt ze evenveel gevaar op straf wanneer ze niet ingaat op het voorstel van Serena Joy. Handmaids die er niet in slagen om een kind te baren worden naar de Kolonies gezonden om giftig en radioactief afval te ruimen en zo een trage en mensonwaardige dood tegemoet te gaan.

Offred wordt door haar Commander met een gelijkaardig dilemma geconfronteerd. Hij wil haar graag beter leren kennen tijdens geheime onderonsjes in zijn kantoor. Maar ook dit is een verboden praktijk in Gilead. Weigert ze, kan de Commander haar het leven zuur maken. Komen de afspraakjes uit, loopt zij gevaar voor eigen leven.

Het verhaal eindigt met Offred die door de bewakers van Gilead wordt meegenomen in een zwart busje, nadat Serena Joy ontdekt dat Offred en haar man Fred een relatie met elkaar hebben opgebouwd. De lezer blijft achter met een open einde en is vrij om zelf invulling te geven aan hoe het Offred verder zal vergaan.

Bijlage 2: De vrouwen uit *The Handmaid's Tale*

De vrouwen binnen *The Handmaid's Tale* zijn onderverdeeld in zeven klassen: Handmaids, Wives, Aunts, Martha's, Econowives, Jezebels en Unwomen. Elke klasse heeft eigen kenmerken en taken binnen Gilead. Hieronder volgt een korte toelichting van iedere klasse.

A. Handmaids

De klasse van Handmaids is mogelijk de belangrijkste binnen Gilead, gezien hun rol om het nageslacht van de staat veilig te stellen. Toch is hun klasse de meest onderdrukte, doordat hun sociale waarde wordt gereduceerd tot het baren van kinderen. Op basis van zowel gendergebaseerde als religieuze overwegingen dwingt Gilead vruchtbare vrouwen om Handmaid te worden. Zo wordt het hoofdpersonage Offred die getrouwd is met een gescheiden man tot Handmaid gedwongen. Trouwen na een scheiding is namelijk onkuis en ongehoord is in het nieuwe regime dat de regels van de Bijbel strikt volgt.

Handmaids moeten een rood uniform dragen, de kleur van vruchtbaarheid. Dit uniform bestaat uit een jurk, die armen en benen bedekt, en platte rode schoenen. Bij het verlaten van de woning wordt de outfit aangevuld met rode handschoenen en een witte bonnet.

Handmaids worden niet verondersteld een eigen identiteit te ontwikkelen, wat erg duidelijk wordt weergegeven door het vervangen van hun naam door de naam van hun Commander.

Zij vullen hun dagen met kleine dagtaken zoals boodschappen doen, verplichte momenten van gebed, een opgelegde dagelijkse wandeling en door in hun toegewezen kamer te rusten. Verder mogen zij nooit alleen worden gelaten, behalve tijdens het baden, een toiletmoment of tijdens hun slaap. Ook wanneer zij het huis verlaten vormen ze een paar met een andere Handmaid, voor de veiligheid.

Enkel hooggeplaatste Commanders kunnen beroep doen op de vruchtbare vrouwen om hen een kind te 'schenken'. Handmaids krijgen maximaal drie kansen om zwanger te worden in drie verschillende gezinnen waaraan ze worden toegewezen. Vrouwen die er na drie kansen niet in slagen om een gezond kind op de wereld te brengen, worden als Unwomen geclassificeerd en naar de Kolonies gezonden of verstoten naar het verboden bordeel in Gilead. Een zwangere dienstmaagd krijgt anderzijds veel aanzien door de rest van de samenleving. Hierdoor vallen taken zoals boodschappen doen of wandelen weg. Al speelt ook het veiligheidsrisico een rol. Zwangere vrouwen kunnen namelijk ten prooi vallen aan jaloezse kinderloze vrouwen en de veiligheid van de baby is de eerste prioriteit.

Indien een Handmaid een gezonde baby op de wereld zet, wordt deze overgedragen aan het koppel waarvoor ze dienstdoet. Ze dient haar kind en de nieuwe ouders te verlaten van zodra de baby is gezoogd. Nadien wordt ze overgeplaatst naar een nieuw gezin met een kinderwens.

Het enige comfort dat de Handmaid heeft die een gezond kind heeft kunnen baren, is dat ze nooit als Unwomen kan worden geclassificeerd en dus nooit naar de Kolonies wordt gezonden om toxisch afval op te ruimen.

B. Wives

Wives zijn de hoogste klasse van vrouwen in Gilead. Hun blauwe gewaden tonen hun adellijke stand binnen de staat en associëren hen met de maagd Maria. Zij hebben behoorlijke invloed en macht in Gilead, in het bijzonder over hun Handmaids. Daarnaast hebben ze een invloedrijke rol gespeeld in de stichting van Gilead. Vooral tijdens de ontwikkeling en implementering van Gileads draconische regels, wetgeving en het strikte klassensysteem was hun rol van onschatbare waarde.

Het is een eer om een Wife te zijn. Alleen vrouwen die puur en moreel zuiver worden geacht krijgen het voorrecht om te huwen. Paradoxaal genoeg moeten zij hun echtgenoot delen met de Handmaid om een kindje welkom te heten in hun gezin. Om deze gevoeligheid op te lossen, heeft de wetgever voorzien dat Wives hun dienstmaagden mogen slaan wanneer zij zich volgens de vrouw des huizes niet gedragen. Daarnaast hebben zij het laatste woord over het lot van hun dienstmaagd wanneer deze wordt betrap op het overtreden van de wet. Langs de andere kant is de kinderwens vaak zo groot bij de Wives, dat ze regelmatig een koel bondgenootschap aangaan met hun dienstmaagd, door onder andere een andere bedpartner te regelen voor de Handmaid om tot conceptie te komen, zoals bij Serena Joy en Offred het geval is.

Ondanks het feit dat Wives een hoge status hebben in de samenleving van Gilead, mogen zij niet werken. Zij hebben daarom hobby's, zoals breien en tuinieren. Verder vullen zij hun dagen met sociale evenementen en zijn ze hoofd van het huishoudpersoneel. Bovendien worden ook zij onderdrukt door het patriarchale systeem en zijn ze volledig afhankelijk van hun echtgenoten.

C. Aunts

Aunts zijn verantwoordelijk voor de opleiding en indoctrinatie van de Handmaids in het '*Rachel en Leah*'-heropvoedingscentrum. Dit gebeurt via bijbelsessies en lessen over zowel de normen en waarden van Gilead als de plaats van vrouwen in de staat. Deze lessen worden gecombineerd met vernederende en denigrerende groepssessies waaraan 'Handmaids in opleiding' worden onderworpen. Op deze wijze proberen Aunts stelselmatig macht te verwerven over de vruchtbare vrouwen. Indien de Handmaids zich verzetten hanteren Aunts lijfstraffen, zoals het gebruik van stroomstootwapens of het slaan op de onderkant van voeten. Ze nemen daarnaast de rol van vroedvrouw op zich wanneer een dienstmaagd moet bevallen en houden toezicht wanneer een vrouw binnen Gilead wordt geëxecuteerd nadat ze is betrap op het overtreden van

de strenge regels. Bij deze executies worden alle andere vrouwen van Gilead als toeschouwer verwacht. Het is als het ware een luguber evenement. De Aunts herinneren de vrouwen eraan welke morele regels en deugden gelden binnen de staat en wat de consequenties zijn indien zij zich hier niet aan houden.

Aunts hebben veelal grote sympathie voor Gilead en hebben een machtige positie binnen het theocratische regime. Zij mogen bovendien als enige klasse vrouw lezen en schrijven, om de goede orde te garanderen.

D. Martha's

De Martha's zijn het huishoudelijk personeel voor de Wives. Gekenmerkt door hun groene jurken, kapje op het hoofd en keukenschort nemen zij alle aspecten van het huishouden op zich zoals koken, poetsen en boodschappen doen. Indien er kinderen in het gezin zijn, fungeren ze ook als kindermisje. Zij hebben een lage status binnen Gilead.

E. Econowives

Econowives zijn, afgezien van de Unwomen, de laagste rang vrouwen in de staat Gilead. Zij zijn de vrouwen van mannen met een lage sociale status, zoals de bewakers van de staat. Econowives worden gedwongen om de rol van Martha of Wife te vervullen of als Handmaid indien ze vruchtbaar zijn. Hun kledij kenmerkt zich door een schrale uitstraling in de kleuren rood, groen of blauw, afhankelijk van hun toegewezen rol.

F. Jezebels

In Gilead is er een geheim bordeel waar de Jezebels dienstdoen als prostituee. De meeste Jezebels zijn rebelse vrouwen die van de overheid de keuze hebben gekregen tussen het bordeel of de Kolonies. Binnen deze groep zitten voormalige Handmaids, maar ook gewezen carrièrevrouwen en academici.

Sommige Jezebels verkiezen het leven als prostituee boven het dodelijke alternatief van de Kolonies. Dit valt voornamelijk te verklaren doordat verboden goederen, zoals sigaretten, alcohol, boeken, make-up en korte kledij, in het bordeel gemakkelijk te verkrijgen zijn waardoor het leven wat draaglijker is. Bovendien mogen zij er seksuele contacten met elkaar op nahouden, wat bevrijdend is voor zij die zich identificeren als LGBTQI+.

Toch zitten ook de Jezebels in een minderwaardige positie en worden ze, ongeacht de vrijheden, gereduceerd tot seksuele objecten door de mannelijke bezoekers. Indien een Jezebel weigert seksuele contacten aan te bieden, krijgt ze een enkel ticket richting de Kolonies.

De Jezebels worden officieel niet door de overheid erkend, aangezien het bordeel elke regel en waarde van de theocratische overheid overtreedt. Zij dienen vooral als traktatie aan de buitenlandse diplomaten en zakenpartners. Al doen ook een select aantal Commanders zich tegoed aan de vrouwen, gezien hun ‘mannelijke noden’. Het bordeel is dus erg exclusief. Slechts enkele Commanders weten van het bestaan en voor vrouwen als Wives en Handmaids is het verboden terrein.

G. Unwomen

In de Kolonies werken voornamelijk vrouwen die als onwaardig of ongewenst worden beschouwd door de overheid. Onder hen vallen ‘*gender-traitors*’ of genderverraders (waar iedereen die zich niet als cisgender identificeert en niet heteroseksueel is onder valt), oudere vrouwen, vrouwenrechtenactivisten, dokters, intellectuelen, en personen met een andere geloofsovertuiging dan vooropgesteld door de regering. Ook vruchtbare vrouwen die niet kozen voor een leven als dienstmaagd worden naar de Kolonies gezonden door de overheid.

Kortom, alle vrouwen die als onbekwaam worden geacht om binnen de strikte genderscheiding en rolpatronen van Gilead te functioneren krijgen het label van Unwomen. Zij worden naar de Kolonies gezonden om giftig afval te ruimen. Unwomen worden niet beschermd door de overheid en werken zich (letterlijk) dood.

Bijlage 3: Werktabel

Hoofdstuk	Bladzijde	Slachtoffer	Dader	Sexe Dader	Tijd en Ruimte	Publiek of Privaat	Plot	Mensenrechtenproblemen
1	14	Handmaid's	Overheid	M	Red Center - 's nachts	Publiek	If we could only talk to them	Vrijheid van spreken
3	26	Handmaid's	Overheid	M	Algemeen	Publiek	They can hit us, there's a Scriptural precedent. But not with any implement. Only with their hand.	Wrede, onmenselijke en onterende behandeling
4	29	Handmaid's	Overheid	M	Algemeen	Publiek	"Blessed be the fruit" she says to me, the accepted greeting among us. "May the Lord open" I answer, the accepted response	Vrijheid van spreken
4	29	Handmaid's	Overheid	M	Algemeen	Publiek	We turn and walk together past the large houses, towards the central part of town. We aren't allowed to go there except in twos.	Vrijheid van bewegen in eigen land
4	32	Iedereen	Overheid	M	Algemeen	Publiek	There are no more magazines, no more films, no more substitutes	Recht genieten van kunst en cultuur
5	33	Iedereen	Overheid	M	Algemeen	Publiek	University is closed	Recht op onderwijs
5	36	Handmaid's	Overheid	M	Algemeen	Publiek	"Quiet" says one of the Guardians behind the counter, and we hush like schoolgirls	Recht op vrijheid van spreken
5	37	Handmaid's	Overheid	M	Algemeen	Publiek	Her name, in the time before, was Janine	Recht op onschendbaarheid van zijn persoon

Master of Arts Gender en Diversiteit

5	38	Handmaid's	Overheid	M	Algemeen	Publiek	It's been a long time since I've seen skirts that short on women. ... I used to dress like that. That was freedom.	Recht op eigendom? Autonomie?
5	39	Offred/Ofglen	Overheid	M	Ontmoeting tussen Offred en Ofglen en toeristen in Gilead	Publiek	"He asks, are you happy?" ... There is a silence. But sometimes it's as dangerous not to speak. "Yes, we are very happy"... What else can I say?	Recht op vrijheid van spreken
6	39	Vrouwen	Overheid	M	Algemeen	Publiek	No women in her right mind, these days, would seek to prevent birth, should she be so lucky as to conceive	Schending reproductieve rechten
7	49	Vrouwen	Overheid	M	Algemeen	Publiek	Tell, rather than write, because I have nothing to write with and writing is in any case forbidden	Recht op vrijheid van spreken
8	56	Vrouwen	Overheid	M	Algemeen	Publiek	She doesn't make speeches anymore. She has become speechless.	Recht op vrijheid van spreken
8	57	Handmaid's	Overheid	M	Algemeen	Publiek	It reminds me of other kitchens, kitchens that were mine	Recht op eigendom
8	57	Martha's	Overheid	M	Algemeen	Publiek	She (Rita) envies me the walk	Recht van bewegen in eigen land; recht op vrije tijd
9	60-61	Handmaid's	Overheid	M	Algemeen	Publiek	Will I ever be in a hotel room again? ... It seems like such an impossible thing, now; like something you'd make up	Recht van bewegen in eigen land; recht op vrije tijd
9	62	Vrouwen	Overheid	M	Algemeen	Publiek	Still, it was a message, and it was in writing, forbidden by that very fact, and it hadn't yet been discovered	Recht op vrijheid van spreken
10	65	Handmaid's	Overheid	M	Algemeen	Publiek	Soon we will be allowed to change into the summer dresses	Autonomie
11	69	Handmaid's	Overheid	M	Algemeen	Publiek	I'm taken to the doctor's once a month, for tests: urine, hormones, cancer smear, blood tests; the same as before, except now it's obligatory	Privacy; autonomie

Master of Arts Gender en Diversiteit

11	70	Offred	Dokter	M	Offred op consultatie bij de dokter voor maandelijks controle	Privaat	"I could help you," he says. Whispers. "What?" I say. "Shh," he says. "I could help you. I've helped others." "Help me?" I say, my voice as low as his. "How?" Does he know something, has he seen Luke, has he found, can he bring back? "How do you think?" he says, still barely breathing. Is this his hand sliding up my leg? He's taken off the glove. "The door is locked. No one will come in. They'll never know it isn't his."	Seksueel grensoverschrijdend gedrag
11	71	Offred	Dokter	M	Offred op consultatie bij de dokter voor maandelijks controle	Privaat	"It's too dangerous," I say. "No, I can't." The penalty is death. But they have to catch you in the act, with two witnesses. ... His hand stops. "Think about it," he says. "I've seen your chart. You don't have much of time left. But it's your life."	Seksueel grensoverschrijdend gedrag; recht op leven
12	74	Cora	Overheid	M	Offred zit in bad, Cora houdt de wacht	Publiek	"I ain't got all day," says Cora's voice outside the door. It's true, she hasn't. She hasn't got all of anything.	Recht op eigendom; autonomie
12	74	Handmaid's	Overheid	M	Offred zit in bad, zich klaar te maken voor de ceremonie	Publiek	I will not be able to wash myself, this evening, not afterwards, not for a day. It interferes, they say, and why take chances?	Recht op hygiëne
13	81-82	Janine	Aunts	V	Getuigen met aunt Helena in het red center	Publiek	It's Janine, telling about how she was gang-raped at fourteen, and had an abortion... 'But whose fault was it?' Aunt Helena says, holding up one plump finger. 'Her fault; her fault, her fault,' we chant in unison? 'Who led them on?' Aunt Helena beams, pleased with us. 'She did, she did, she did'. 'Why did God allow such a terrible thing to happen?' 'To teach her a lesson, to teach her a lesson, to teach her a lesson'.	Geen erkenning voor status en gebeurtenis slachtoffer verkrachting; geen bescherming tegen psychische gevolgen van verkrachting; mogelijkheid tot vervolging dader. Normaliseren van geweld tegen vrouwen als eigen schuld van vrouwen

Master of Arts Gender en Diversiteit

13	82	Handmaid's	Aunts	V	Red center - op ongewenst moment moeten plassen	Publiek	Sometimes, if you ask at the wrong moment, they say No. If you really have to go that can be crucial. Yesterday Dolores wet the floor. Two Aunts hauled her away, a hand under each armpit. She wasn't there for the afternoon walk, but at night she was back in her usual bed. All night we could hear her moaning, off and on.	Degrading
13	85	Offred	Overheid	M	Offred op de vlucht met haar dochter	Publiek	I think about her drowning and this thought slows me. Then the shots come behind us, not loud, not like firecrackers, but sharp and crisp like a dry branch snapping. ... I pull her on the ground and roll on top of her to cover her, shield her.	Recht op leven, veiligheid;
13	85	Offred	Overheid	M	Offred op de vlucht met haar dochter	Publiek	I can see her, going away from me, through the trees which are already turning, red and yellow, holding her arms to me, being carried away.	Foltering; recht op gezin en gezinsleven; rechten van het kind
14	89	Algemeen	Overheid	M	Samenkomst huishouden voor ceremonie	Publiek	But they need to be here, they all need to be here, the Ceremony demands it. We are all obliged to sit through this, one way or another	Autonomie
14	94	Offred	Overheid	M	Algemeen	Publiek	My name isn't Offred. I have an other name, which nobody uses now because it's forbidden.	Recht op onschendbaarheid van zijn persoon
15	97	Vrouwen	Overheid	M	Algemeen	Publiek	We can be read to from it, by him, but we cannot read	Recht op informatie; autonomie

Master of Arts Gender en Diversiteit

15	102	Moira	Aunts	V	Moira's eerste ontsnappingspoging uit het Red Center		They took her into a room that used to be a science lab. It was a room where none of us ever went willingly. Afterwards she could not walk for a week, her feet would not fit in her shoes, they were too swollen. It was the feet they' do, for a first offence. They used steel cables, frayed at the ends. After that the hands. They didn't care what they did to your feet and hands, even if it was permanent.	Foltering
16	104	Offred	Serena Joy	V	De ceremonie	Privaat	Above me, towards the head, Serena Joy is arranged, outspread. Her legs are apart, I lie between them, my head on her stomach, her pubic bone under the base of my skull, her thighs on either side of me. She too is fully clothed. My arms are raised; she holds my hands, each of mine in each of hers. This is supposed to signify that we are one flesh, one being. What it really means is that she is in control, of the process and thus of the product. The rings on her left hand cut into my fingers. It may or may not be revenge.	Foltering; seksueel geweld

Master of Arts Gender en Diversiteit

16	104-105	Offred	Commander	M	De ceremonie	Privaat EN publiek (redenering: overheid steunt de komst van handmaid's en werkte protocol uit - mensen kunnen nog steeds weigeren deel te nemen aan proces)	Below it the commander is fucking. What he is fucking is the lower part of my body. I do not say make love, because that is not what he's doing. Copulating too would be inaccurate, because it would imply two people and only one is involved. Nor does rape cover it: nothing is going on here that I haven't signed up for. There wasn't a lot of choice but there was some, and this is what I chose	Foltering; seksueel geweld
17	107	Handmaid's	Overheid	M	Algemeen	Publiek	We are containers, it's only the insides of our bodies that are important.	Recht op onschendbaarheid van zijn persoon
17	107	Handmaid's	Overheid	M	Algemeen	Publiek	A long as we do this, butter our skin to make it soft, we can believe that we will someday get out, that we will be touched again, in love or desire	Recht op vrijheid; recht op huwen/relatie met wie men wil; autonomie
17	109	Offred	Overheid	M	Offred treft Nick in de hal van het huis, ze kusten elkaar	Publiek	My hand goes down, how about that, I could unbutton, and then. But it's too dangerous, he knows it, we push each other away, not far.	Recht op vrijheid; recht op huwen/relatie met wie men wil; autonomie

Master of Arts Gender en Diversiteit

18	113	Offred	Overheid	M	Flasback naar verleden Offred	Publiek	But this is wrong, nobody dies from a lack of sex. It's a lack of love we die from. There's nobody here I can love, all the people I love are elsewhere. Who knows where they are or what their names are now? They might as well be nowhere, as I am for them. I too am a missing person	Recht op vrijheid; recht op huwen/relatie met wie men wil; autonomie
19	122	Handmaid's	Overheid	M	Geboorte baby Offwarren	Publiek	What will Ofwarren give birth to? A baby, as we all hope? Or something else, an Unbaby, with a pinhead or a snout like a dog's, or two bodies, or a hole in its heart or no arms, or webbed hands and feet? There's no telling. They could tell once, with machines, but that is outlawed. What would be the point of knowing, anyway? You can't have them taken out, whatever it is must be carried to term	Reproductieve rechten
19	123	Algemeen	Aunt Lydia	V	Red Center	/	Of course, some women believed there would be no future, they thought the world would explode. That was the excuse they use, says Aunt Lydia. They said there was no sense in breeding. Aunt Lydia's nostrils narrow: such wickedness. They were lazy women, she says. They were sluts.	Reproductieve rechten; autonomie
19	124	Handmaid's	Overheid	M	Red Center	/	Once they drugged women, induced labour, cut them open, sewed them up. No more. No anaesthetics, even. Aunt Elizabeth said it was better for the baby, by also: I will greatly multiply thy sorrow and thy conception; in sorrow thou shall bring forth children, in sorrow thou shall bring forth children	Reproductieve rechten; recht op gezondheidszorg

Master of Arts Gender en Diversiteit

21	137	Ofwarren	Overheid	M	Geboorte baby Offwarren	Publiek	After that she'll be transferred, to see if she can do it again, with someone else who needs a turn. But she'll never be sent to the Colonies, she'll never be declared Unwoman. That is her reward	Recht op vrijheid; gelijkheid van mensen
22	140-141	Aunt Elizabeth	Moira	V	Moira's tweede ontsnapping Red Center	Privaat	Moira had raised her hand to go to the washroom during exercises. She had gone. Aunt Elizabeth was on washroom duty. Aunt Elizabeth stayed outside the washroom door, as usual; Moira went in. After a moment Moira called to Aunt Elizabeth: the toilet was overflowing... Aunt Elizabeth hurried into the cubicle Moira had indicated, and bent over the back of the toilet. She intended to bulb and plug inside. She had both hands on the lid when she felt something hard and sharp and possibly metallic jab into her ribs from behind. Don't move, said Moira, or I'll stick it all the way in, I know where, I'll puncture your lung. ... She told Aunt Elizabeth to take off all her clothes...	Wrede, onmenselijke en onterende behandeling
23	146	Offred	Overheid	M	Offred in studeerkamer Commandar op zijn vraag	Publiek	My presence here is illegal. It's forbidden for us to be alone with the Commanders. We are for breeding purposes: we aren't concubines, geisha girls, courtesans. On the contrary: everything possible has been done to remove us from that category. ... We are two-legged wombs, that's all.	Recht op onschendbaarheid van zijn persoon; vrijheid van bewegen; sociale contacten
23	146	Offred	Overheid	M	Offred in studeerkamer Commandar op zijn vraag	Publiek	After that, reclassification. I could become an unwomen.	Recht op onschendbaarheid van zijn persoon
23	146	Offred	Overheid	M	Offred in studeerkamer Commandar op zijn vraag	Privaat	But to refuse to see him could be worse. There's no doubt about who holds the real power	Autonomie
23	147	Offred	Commander	M	Offred in studeerkamer Commandar op zijn vraag	Publiek	"Hello," he says. It's the old form of greeting. I haven't heard it for a long time, for years	Vrijheid van spreken

Master of Arts Gender en Diversiteit

23	148-149	Offred	Overheid	M	Offred in studeerkamer Commandar op zijn vraag	Publiek	"I'd like you to play a game of Scrabble with me," he says. ... Now it's forbidden, for us. Now it's dangerous. Now it's indecent. Now it's something he can't do with his Wife.	Recht op vrije tijd? ; Kunst en cultuur?
24	153	Offred	Overheid	M	Offred in gedachten verzonken	Publiek	I must forget about my secret name and all ways back. My name is Offred now, and here is where I live	Recht op onschendbaarheid van zijn persoon
24	156	Offred	Overheid	M	Offred in gedachten verzonken	Publiek	If I let the noise out into the air it will be laughter, too loud, too much of it, someone is bound to hear, and then there will be hurrying footsteps and commands and who knows? Judgement: emotion inappropriate to the occasion. The wandering womb, they used to think. Hysteria. And then a needle, a pill. It could be fatal.	Recht op vrijheid van gedachten; recht op degelijke gezondheidszorg; recht op geen inmenging willekeurige inmenging persoonlijke aangelegenheden
25	166	Offred	Commander	M	Afscheid van Commander na spelletje Scrabble	Privaat	He didn't touch me much, except for that one obligatory kiss.	Seksueel geweld
25	167-168	Handmaid's	Overheid	M	Offred krijgt body lotion van haar Commander	Publiek	The problem is, I said, I don't have anywhere to keep it. In your room, he said, as if it were obvious. They'd find it, I said. Someone would find it. Why? He asked, as if he really didn't know. Maybe he didn't. ... They look, I said. They look in all our rooms. What for? He said. I think I lost control then, a little. Razor blades, I said. Rooks, writing, black market stuff. All the things we aren't supposed to have.	Recht op eigendom; privacy
26	169-170	Offred	Commander	M	Ceremonie avond	Privaat	I felt, for one thing, that he was actually looking at me, and I didn't like it. ... This act of copulation, fertilization perhaps, which have been no more to me than a bee is to a flower, had become for me indecorous, an embarrassing breach of propriety, which it hadn't been before	Seksueel grensoverschrijdend gedrag

Master of Arts Gender en Diversiteit

26	171	Offred	Commander	M	Ceremonie avond	Privaat	He reached his hand up as if to touch my face; I moved my head to the side, to warn him away. ... Don't do that again, I said to him the next time we were alone. Do what? He said. Try to touch me like that, when we're...when she's there. Did I? He said. You could get me transferred, I said. To the Colonies. You know that. Or worse.	Seksueel grensoverschrijdend gedrag
27	175	Vrouwen	Overheid	M	Algemeen	Publiek	Most of the stores carrying things for men are still open; it's just the ones dealing in what they call vanities that have been shut down	Discriminatie o.b.v. Geslacht
27	176	Offred/Ofglen	Overheid	M	Offred en Ofglen wandelen na de boodschappen naar huis en stoppen aan de drukkerij	Publiek	She holds my stare in the glass, level, unwavering. Now it's hard to look away. There's a shock in this seeing; it's like seeing somebody naked, for the first time. There is risk, suddenly, in the air between us, where there was none before. Even this meeting of eyes holds danger.	Vrijheid van spreken; autonomie
27	177	Offred/Ofglen	Overheid	M	Offred en Ofglen wandelen na de boodschappen naar huis en stoppen aan de drukkerij	Publiek	At last Ofglen speaks. "Do you think God listens" she says, "to these machines?" She is whispering: our habit at the Centre. In the past this would have been a trivial enough remark, a kind of scholarly speculation. Right now, it's treason. ... I steel myself. "No," I say. She lets out her breath, in a long sigh of relief. We have crossed an invisible line together. "Neither do I," she says.	Recht op vrijheid van spreken; godsdienstvrijheid

Master of Arts Gender en Diversiteit

28	182	Vrouwen	Overheid	M	Algemeen	Publiek	It's strange now, to think about having a job. ...All those women having jobs. Hard to imagine, now, but thousands of them had jobs, millions. It was considered the normal thing. Now it's like remembering the paper money, when they still had that.	Recht op arbeid, vrije keuze van beroep
28	184	Offred	Overheid	M	Offred wordt ontslagen op haar werk	Publiek	About two o'clock, after lunch, the director came in to the dinking room, I have something to tell you, he said. He looked terrible; his hair was untidy, his eyes pink and wobbling, as though he'd been drinking. We all looked off our machines. There must have been eight or ten of us in the room. I'm sorry, he said, but it's the law. I really am sorry. For what? Somebody said. I have to let you go, he said. It's the law, I have to. I have to let you all go.	Recht op arbeid
28	187	Vrouwen	Overheid	M	Offred en Moira praten na over het ontslag van Offred	Publiek	When I'd finished, she said, tried getting anything on your Compucard today? Yes, I said. I told her about that too. They've frozen them, she said. Mine too. The collective's too. Any account with an F on it instead of an M.	Discriminatie o.b.v. Geslacht ; recht op eigendom
28	187	Vrouwen	Overheid	M	Offred en Moira praten na over het ontslag van Offred	Publiek	Women can't hold property any more, she said. It's a new law.	Discriminatie o.b.v. Geslacht ; recht op eigendom
28	188	Vrouwen	Overheid	M	Offred en Moira praten na over het ontslag van Offred	Publiek	Ours is not to reason why, said Moira. They had to do it that way, the Compucounts and the jobs both at once. Can you picture the airports, otherwise? They don't want us going anywhere, you can bet on that	Eenieder heeft het recht welk land ook, met inbegrip van het zijne, te verlaten (en naar zijn land terug te keren)

Master of Arts Gender en Diversiteit

28	189	Algemeen	Overheid	M	Offred en Moira praten na over het ontslag van Offred	Publiek	There were marches, of course, a lot of women and some men. But they were smaller than you might have thought. I guess people were scared. And when it was known that the police, or the army, or whoever they were, would open fire almost as soon as any of the marches even started, the marches stopped.	Recht op leven; <i>freedom of assembly</i>
28	192	Offred	Luke	M	Luke en Offred praten na over het ontslag van Offred	Privaat	We are not each other's, any more. Instead, I am his	Gelijkheid tussen man en vrouw
30	204	Handmaid's	Aunts	V	Red Center	Publiek	No longer kneeling at the foot of the bed, knees on the hard wood of the gym floor, Aunt Elizabeth standing by the double doors, arms folded, cattle prod hung on her belt, while Aunt Lydia strides along the rows of kneeling nightgowned women, hitting our back or feet or bums or arms lightly, just a flick, a tap, with her wooden pointer if we slouch or slacken.	Wrede, onmenselijke en onterende behandeling; Godsdienstvrijheid
31	211	Handmaid's	Overheid	M	Offred en Ofglen wandelen na de boodschappenop weg naar huis	Publiek	We can never stand long in any one place. We don't want to be picked up for loitering	Vrijheid van bewegen in eigen land
31	215-216	Offred	Serena Joy	V	Gesprek tussen Offred en Serena Joy	Privaat	"Maybe you should try it another way." Does she mean on all fours? "What other way?" I say. I must keep serious. "Another man," she says. "You know I can't," I say, careful not to let my irritation show. "It's against the law. You know the penalty." "Yes," she says. She's ready for this, she's thought it through. "I know you can't officially. But it's done. Women do it frequently. All the time." ... "It's a risk," I say. "More than that." It's my life on the line; but that's where it will be sooner or later, one way or another, whether I do or don't. We both know this.	Autonomie; recht op leven

Master of Arts Gender en Diversiteit

33	226	Ofwarren (Janine)	Overheid	M	Prayvaganza (bijeenkomst waar per district samen wordt gebeden, Angels beloond worden met vrouwen enzoverder)	Publiek	Janine must have been transferred then, to a new household, a new posting. It's early for that, has something go wrong with her breast milk? That would be the only reason they'd move her, unless there's been a fight over the baby; which happens more than you'd think. Once she had it, she may have resisted giving it up	Recht op gezinsleven
33	228	Ofwarren (Janine)	Overheid	M	Red Center - Ofwarren is aan het hallucineren	Publiek	They won't send you to the Infirmary, so don't even think about it, Moira said. They won't mess around with trying to cure you. They won't even bother to ship you to the colonies. You get too far away and they just take you up to the Chemistry Lab and shoot you. Then they burn you up with the garbage like an Unwomen	Recht op leven; bescherming tegen foltering; recht op gezondheidszorg
34	230-231	'Dochters'	Overheid	M	Prayvaganza (bijeenkomst waar per district samen wordt gebeden, Angels beloond worden met vrouwen enzoverder)	Publiek	It's mothers, not fathers, who give away daughters these days and help with the arrangement of the marriages. The marriages are of course arranged. These girls haven't been allowed to be alone with a man for years; for however many years we've all been doing.	Recht op vrijheid; recht op huwen/relatie met wie men wil; autonomie
34	231	'Dochters'	Overheid	M	Prayvaganza (bijeenkomst waar per district samen wordt gebeden, Angels beloond worden met vrouwen enzoverder)	Publiek	They'll always have been in white, in groups of girls; they'll always have been silent	Recht op vrijheid van spreken

Master of Arts Gender en Diversiteit

34	232	Nonnen	Overheid	M	Prayvaganza (bijeenkomst waar per district samen wordt gebeden, Angels beloond worden met vrouwen enzoverder)	Publiek	The old ones they send off to the Colonies right away, but the young fertile ones they try to convert, and when they succeed we all come here to watch them go through the ceremony, renounce their celibacy sacrifice in to the common good.	Godsdienstvrijheid; recht op leven, reproductierechten, recht op onschendbaarheid van zijn persoon
36	243	Offred	Commander	M	Commander wil Offred een avondje uit nemen	Privaat	I know without being told that what he's proposing is risky, for him but especially for me; but I want to go anyway	Recht van bewegen in eigen land; recht op vrije tijd; discriminatie o.b.v. klasse
36	245	Offred	Commander	M	Commander neemt Offred een avondje uit		"Here," the Commander says. And he slips around my wrist a tag, purple, on an elastic band, like that tag for airport luggage. "If anyone asks you, say you're an evening rental," he says.	Mensenhandel
37	247	Jezebel's	Overheid	M	Commander neemt Offred een avondje uit	Publiek	The official creed denies them, denies their very existence, yet here they are.	Recht op arbeid, vrije keuze van beroep; onschendbaarheid van zijn persoon
37	249	Jezebel's	Overheid	M	Commander neemt Offred een avondje uit	Publiek	"Who are these people?" I ask him. "It's only for the officers," he says. "From all branches; and senior officials. And trade delegations, of course. It stimulates trade." ... "No," I say, "I mean the women." "Oh," he says. "Well, some of them are real pros. Working girls" - he laughs - "from the time before. They couldn't be assimilated anyway. Most of them prefer it here." "And the others?" "The others?" he says. "Well, we have quite a collection. That one there, the one in green, she's a sociologist. Or was. That one was a lawyer, that one was in business ... they prefer it here, too." "Prefer it to what?" I say. "The alternatives," he says. "You might even prefer it yourself, to what you've got."	Recht op arbeid, vrije keuze van beroep; onschendbaarheid van zijn persoon; mensenhandel; discriminatie o.b.v. Geslacht

Master of Arts Gender en Diversiteit

38	255	Jezebel's	Overheid	M	Offred komt Moira tegen tijdens haar bezoek aan de Jezebel's	Publiek	"I can't imagine they'd care about anything we have to say. They've already heard most of it, and anyway nobody gets out of here except in a black van."	Recht op leven
38	257	Vrouwen	Overheid	M	Offred komt Moira tegen tijdens haar bezoek aan de Jezebel's	Publiek	"What I didn't know of course was that in those early days the Aunts and even the Centre were hardly common knowledge. It was all secret at first, behind barbed wire.	Bescherming van de staat
38	260	Vrouwen	Overheid	M	Offred komt Moira tegen tijdens haar bezoek aan de Jezebel's	Publiek	"When that was over they showed me a movie. Know what it was about? It was about life in the Colonies. In the Colonies, they spend their time cleaning up. They're very clean minded these days. Sometimes it's just bodies, after a battle. The ones in the city ghettos are the worst, they're left around longer, they get rottener. ... So the women in the Colonies there do the burning. The other Colonies are worse, though, the toxic dumps and radiation spills. They figure you've three years maximum, at those, before your nose falls off and your skin pulls away like rubber gloves. They don't bother to feed you much, or give you proper clothing or anything, it's cheaper not to. Anyway, they're mostly people they want to get rid of.	Bescherming van de staat; foltering; dwangarbeid; slavernij; schadelijke arbeid
38	260-261	Vrouwen	Overheid	M	Offred komt Moira tegen tijdens haar bezoek aan de Jezebel's	Publiek	"It's old women, I bet you've been wondering why you haven't seen too many of those around anymore, and Handmaids who've screwed up their three chances, and incorrigibles like me. Discards, all of us."	Onschendbaarheid van zijn persoon; discriminatie; bescherming van de staat; discriminatie o.b.v. leeftijd
38	261	Vrouwen	Overheid	M	Offred komt Moira tegen tijdens haar bezoek aan de Jezebel's	Publiek	They're sterile, of course. ... When they're unsure, they do a little operation on you, so there won't be any mistake.	Privacy; foltering; goede gezondheidszorg; bescherming van de staat

Master of Arts Gender en Diversiteit

38	261	Moira	Overheid	M	Offred komt Moira tegen tijdens haar bezoek aan de Jezebel's	Publiek	They said I would have been a corrupting influence. I had my choice, they say, this or the Colonies	Keuzevrijheid; bescherming van de staat
38	261	Jezebel's	Overheid	M	Offred komt Moira tegen tijdens haar bezoek aan de Jezebel's	Publiek	You'd have three or four good years before your snatch wears out and they send you to the boneyard	Recht op menswaardig leven; bescherming van de staat
39	265	Moeder Offred	Overheid	M	Offred in gedachten verzonken in hotelkamer	Publiek	I think of my mother, sweeping up deadly toxins; the way they used to uphold women, in Russia, sweeping dirt. Only this dirt will kill her	Foltering; bescherming van de staat
39	266	Offred	Commander	M	Offred in hotelkamer samen met haar Commander	Privaat	Alone at last, I think. The fact is, I don't want to be alone with him, not a bed. I'd rather have Serena here too. I'd rather play scrabble	Autonomie
39	266	Offred	Commander	M	Offred in hotelkamer samen met haar Commander	Privaat	But my silence does not deter him. "Tomorrow, isn't it?" he says softly "I thought we could jump the gun." He turns towards me. "Why did you bring me here?" I say coldly. He's stroking my body now, from stem as they say to stern, cat stroke along the left flank, down the left leg. He stops at the foot, his fingers encircling the ankle, briefly, like a bracelet, where the tattoo is, a Braille I can read, a cattle brand. It means ownership.	Seksueel grensoverschrijdend gedrag

Master of Arts Gender en Diversiteit

39	266-267	Offred	Commander	M	Offred in hotelkamer samen met haar Commander	Privaat	His hand pauses. "I thought you might enjoy it for a chance." He knows that isn't enough. "I guess it was a sort of experiment." That isn't enough either. "You said you wanted to know." ... He pulls down one of my straps, slides his other hand in aiming he breathers, but it's no good, I lie there like a dead bird. He is not a monster, I think. I can't afford pride or aversion, there are all kinds of things that have to be discarded, under the circumstances. ... Fake it, I scream at myself inside my head. You must remember how. Let's get it over with, or you'll be here all night. Bestir yourself. Move your flesh around, breathe, audibly. It's the least you can do.	Seksueel geweld
41	281	Offred	Overheid	M	Offred spendeert tijd met Nick in zijn studio	Publiek	Being here with him is safety, where we huddle together while the storm goes on outside. This is a delusion, of course. This room is one of the most dangerous places I could be.	Vrijheid van bewegen in eigen land; vrije keuze partner
42	285	Algemeen	Overheid	M	Bijeenkomst om verlossingen van vrouwen bij te wonen	Publiek	Wives and daughters on the folding wooden chairs placed towards the back, Econowives and Marthas around the edges and on the library steps, and Handmaids at the front, where everyone can keep an eye on us. We don't sit on chairs, but kneel, and this time we have cushions, small red velvet ones with nothing written on them	Discriminatie o.b.v. Klasse; onmenselijke en onterende behandeling
42	287	2 Handmaids en Wife	Overheid	M	Bijeenkomst om verlossingen van vrouwen bij te wonen	Publiek	The first one, the one they're now raising from her chair, black-gloved hands on her upper arms: reading? No, that's only a hand cut off, on this conviction.	Foltering

Master of Arts Gender en Diversiteit

42	287	2 Handmaids en Wife	Overheid	M	Bijeenkomst om verlossingen van vrouwen bij te wonen	Publiek	As for the Wife, there's only one thing they get salvaged for. They can do almost anything to us, but they aren't allowed to kill us, not legally.	Foltering; recht op leven
42	287	2 Handmaids en Wife	Overheid	M	Bijeenkomst om verlossingen van vrouwen bij te wonen	Publiek	The women are brought forward; she walks as if she's really concentrating on it, one foot, the other foot. She's definitely drugged.	Onmenselijke behandeling
42	287-288	2 Handmaids en Wife	Overheid	M	Bijeenkomst om verlossingen van vrouwen bij te wonen	Publiek	The two Salvagers tie her hands, behind her back. From behind me there's a sound of retching. ... I've seen it before, the white bag placed over the head, the women helped up onto the high stool as if she's being helped up the steps of a bus, steadied there, the noose adjusted delicately around the neck, like a vestment, the stool kicked away	Foltering; doodstraf
42	288	2 Handmaids en Wife	Overheid	M	Bijeenkomst om verlossingen van vrouwen bij te wonen	Publiek	... I've leaned forward to touch the rope in front of me, in time with the others, both hands on it, the rope hairy, sticky with tar in the hot sun, then placed my hand on my heart to show my unity with the Salvagers and my consent, and my complicity in the death of this woman	Foltering

Master of Arts Gender en Diversiteit

43	290	Handmaids	Overheid	M	Bijeenkomst om verlossingen van vrouwen bij te wonen	Publiek	"This man," says aunt Lydia, "has been convicted of rape." Her voice trembles with rage, and a kind of triumph. "He was once a Guardian. He has disgraced his uniform. He has abused his position of trust. His partner in viciousness has already been shot. The penalty for rape, as you know, is death. Deuteronomy 22:23-29. I might add that this crime involved two of you and took place at gunpoint. It was also brutal. I will not offend your ears with details, except to say that one woman was pregnant and the baby died."	Foltering; Verkrachting; doodstraf van een zwangere vrouw
43	292	Janine	Overheid	M	Bijeenkomst om verlossingen van vrouwen bij te wonen	Publiek	A woman comes towards us, walking as she's feeling her way with her feet, in the dark: Janine. There's a smear of blood across her cheek, and more of it on the white of her headress. She's smiling, a bright diminutive smile. Her eyes have come loose. "Hi there," she says. "How are you doing?" She's holding something, tightly, in her right hand. It's a clump of blond hair	Foltering